

Møte tirsdag den 12. juni 2007 kl. 15.22

President: E i r i n F a l d e t

D a g s o r d e n (nr. 95):

1. Innstilling fra utenrikskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagfinn Høybråten, May-Helen Molvær Grimstad og Line Henriette Holten Hjemdal om preferansebehandling og redusert toll for å fremme økt handel med utviklingsland (Innst. S. nr. 209 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:38 (2006-2007))
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse (Innst. S. nr. 257 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 72 (2006-2007))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2006 (Innst. S. nr. 258 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 27 (2006-2007))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 175 (2006-2007), jf. Dokument nr. 17 (2006-2007))
5. Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i NATO i 2006 (Innst. S. nr. 232 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 28 (2006-2007))
6. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 174 (2006-2007), jf. Dokument nr. 16 (2006-2007))
7. Innstilling fra utenrikskomiteen om Noregs deltaking i Europarådet i 2006 (Innst. S. nr. 233 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 29 (2006-2007))
8. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 172 (2006-2007), jf. Dokument nr. 13 (2006-2007))
9. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 176 (2006-2007), jf. Dokument nr. 18 (2006-2007))
10. Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2006 (Innst. S. nr. 228 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 24 (2006-2007))
11. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om videreutvikling av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – Utland (Innst. S. nr. 229 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:57 (2006-2007))
12. Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen for 2006 (Innst. S. nr. 226 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 3 (2006-2007))
13. Forslag fra stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 29. mai 2007 (jf. Innst. O. nr. 66):
Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer i foretakspensjonsloven, slik at det klart fremgår at grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, er i tråd med folketrygdloven.
14. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Veiviseren. For det norske filmloftet (Innst. S. nr. 277 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 22 (2006-2007))
15. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endring i kringkastingsavgifta for 2007 og omlegging av avgiftsinnkrevjinga i NRK (Innst. S. nr. 266 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 63 (2006-2007))
16. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag til endring i instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. S. nr. 220 (2006-2007))
17. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om årsmelding for 2006 fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. S. nr. 221 (2006-2007), jf. Dokument nr. 4 (2006-2007))
18. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om særskilt melding fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen. Ombudsmannens undersøkelse av Politiets utlendingsinternat på Trandum (Innst. S. nr. 246 (2006-2007), jf. Dokument nr. 4:1 (2006-2007))
19. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2006 (Innst. S. nr. 218 (2006-2007), jf. Dokument nr. 2 (2006-2007))
20. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2006 (Innst. S. nr. 222 (2006-2007))
21. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagfinn Høybråten, May-Helen Molvær Grimstad og Line Henriette Holten Hjemdal om preferansebehandling

og redusert toll for å fremme økt handel med utviklingsland (Innst. S. nr. 209 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:38 (2006-2007))

Marit Nybakk (A) [15:22:37] (ordfører for saken): Dokument nr. 8-forslaget dreier seg om sammenhengen mellom norsk utenrikspolitikk og handelspolitikk og de tollfritakene som både Norge, EU og noen øvrige industriland gir de minst utviklede land gjennom tollpreferansesystemet GSP, Generalized System of Preferences. En enstemmig komite er enig i at GSP-systemet bør utvides til å omfatte flere lavinntektsland som i dag ikke defineres som MUL-land.

Det er viktig at Norge er pådriver for et handelssystem som setter utviklingslandene i sentrum. Både eksportsubsidier og dumping av matvarer hindrer for eksempel utviklingslandenes muligheter. En del av en mer langsiktig strategi for å gi utviklingslandene økt markedsadgang for sine eksportprodukter er å utvide ordningen med tollfri adgang for MUL-land. Handel har, som vi vet, brakt millioner ut av fattigdom og bidratt til vekst og utvikling.

Jeg legger til at for de fattigste landene er det likevel nødvendig gjennom både bistand og øvrig utviklingspolitikk – og innen WTO-systemet – å bidra til at de faktisk har produkter å selge. Vi må ha en strategi for å formalisere den uformelle sektoren som i mange MUL-land er svært stor. Vi må, bl.a. gjennom «Aid for Trade», bidra til å sikre infrastruktur og skape produksjon. Her kan også norsk næringsliv bidra mye. Dette var vi også inne på i utviklingsdebatten etter redegjørelsen til Erik Solheim på fredag. Samtidig må vi sikre retten til egen matproduksjon, og at man gjennom matvarebistand og de store matkjedene ikke dumper mat som ødelegger det lokale landbruket. Derfor må det være en sammenheng mellom utviklingspolitikk og handelspolitikk. Jeg vil gi ros til Kristelig Folkeparti som har fremmet forslaget om å utvide GSP-ordningen og se den nettopp i sammenheng med utviklingspolitikken.

Mens komiteen har hatt dette forslaget til behandling, har Regjeringen hatt en interdepartemental gruppe i arbeid. Gruppen foreslår å utvide nettopp denne ordningen med 14 flere lavinntektsland. Rapporten har vært ute på høring og ligger nå i Regjeringen til behandling. Komiteen er enig i innholdet i Dokument nr. 8-forslaget, men vil på grunn av den framlagte rapporten avvende Regjeringens behandling. Derfor vedlegges i dag innstillingens II protokollen.

Med dette anbefaler jeg komiteens enstemmige innstilling.

Morten Høglund (FrP) [15:25:38]: Som saksordføreren redegjorde for, er det en enstemmig komite som støtter dette positive initiativet.

Jeg vil bare knytte noen korte kommentarer til de merknadene som Høyre og Fremskrittspartiet har lagt frem i saken, hvor vi påpeker viktigheten av det som nå skjer i Doha-runden, og som er aktuell politikk for øyeblikket. Som utenriksministeren sa i denne sal for vel en

ukes tid siden, kan det skje fremskritt i Doha-runden. La oss håpe det, for er det noe som vil være avgjørende for utviklingslandene, er det at man får til noe positivt der.

Jeg vil samtidig si at Norge må ha – som vi for så vidt har – en utviklingspolitisk dimensjon i vårt Doha-forhandlingsmandat. Men noen av oss er litt redde for at de defensive interessene får for stort spillerom, og at vi derfor ikke møter utviklingslandene på den måten vi ideelt sett burde; Norge kunne gjerne strekke seg lenger. Jeg vil si at i hvert fall for Fremskrittspartiets vedkommende er ikke alliansen med Sveits på landbruksområdet det vi oppfatter som den største håndsraking til utviklingslandene. GSP-ordningen og fremskritt der er bra. Et positivt resultat av Doha-runden vil være enda bedre.

Finn Martin Vallersnes (H) [15:27:18]: FN's tusenårs mål er ambisiøse, og vi er snart halvveis til 2015. På fattigdomsområdet er det bedring i en del land som har klart å finne frem til økt internasjonal integrering, ikke minst gjennom økonomisk samkvem og handel. Blant landene i Sør- og Øst-Asia er det flere gode eksempler på det. Men fattigdomsproblemet er allikevel stort, i to områder. Det er i Latin-Amerika, hvor det kanskje mer er et fordelingsproblem enn et ressursproblem, og i Afrika sør for Sahara. Det er særlig disse landene vi retter fokus mot i dagens forslag og ved tidligere forslag – f.eks. i vårt eget, Høyres, forslag til budsjettet for i år, der vi gikk enda lenger.

I budsjettet for i år gjorde vi det ut fra en manglende tro på at Doha-runden, utviklingsrunden, skulle bringe denne saken videre i overskuelig fremtid. Det er vi fortsatt skeptiske til, selv om det ennå er et ganske lite åpent tidsvindu i forhold til det amerikanske forhandlingsmandatet. Innen Stortinget trer sammen på ny til høstsesjonen vil vi vite mer om nettopp det. Vi imøteser hvilke konkrete forslag regjeringspartiene da vil fremme på bakgrunn av for det første dagens enstemmige innstilling i foreliggende sak fra utenrikskomiteen, og for det andre den interdepartementale rapporten som nå foreligger. Og som jeg nok må si, vi opplever i en viss grad at den nå blir brukt som et påskudd for at Regjeringen ikke ønsker å gå inn i sakens realiteter på dette tidspunktet.

Jeg skal ikke benytte anledningen til å gjenta vårt syn på handelens betydning som del av utviklingspolitikken. Det fremgår av sakens merknader, ikke minst av våre merknader og forslag til budsjettet 2007. Jeg vil bare slå fast at dess lenger det trekkes ut med slutføringen av Doha-runden, dess viktigere blir det å etablere bilaterale avtaler i mellomtiden – viktig ikke minst for u-landene. I tillegg bør vi øke oppmerksomheten om hvordan bistandsmidlene kan nyttes til å styrke u-landenes forutsetninger for faktisk å ta del i og kvalifisere seg for internasjonal handel og verdensmarkedets krav til logistikk, infrastruktur, dokumentasjon og kvalitetsnormer. Dette er et felt som rommer alt fra å slutte med dumping av billige varer fra i-land i u-land, via transport og innfrielse av krav til tekniske, veterinærmessige og helsemessige normer, til det å bygge seg opp via lokale til regionale og internasjonale markeder. Her er det mye å ta tak i.

Heikki Holmås (SV) [15:30:14]: Jeg synes det er veldig positivt at komiteen har kommet til en enstemmig innstilling på dette feltet, og det er flere grunner til det.

Det ene er – og det er en innfallsvinkel som har vært benyttet og vært en del av debatten lenge – at vi må prioritere de fattigste landene. Spørsmålet er: Hvordan klarer vi å prioritere de fattigste landene? Jeg synes den innfallsvinkelen komiteen har valgt, er god, men samtidig vil jeg jo benytte anledningen til å spørre særlig Høyre, og også Fremskrittspartiet, om dette nå markerer en – for å si det forsiktig – modning av standpunktet deres i forhold til handel. Tidligere har vi hatt enkelte representanter fra Unge Høyre, både tidligere leder Ine Marie Eriksen Søreide og nåværende leder Torbjørn Røe Isaksen, som har argumentert veldig hardt for at det er full liberalisering og full frihandel som hjelper de fattigste landene opp. Men det som ligger til grunn her, og som vi har funnet enstemmighet om i komiteen, er en større fokusering på å gi markedsadgang til de fattigste landene. Hvis det er tilfellet, synes jeg det er veldig positivt, og det kan godt hende Valdersnes vil benytte anledningen til å si noe om det på et senere tidspunkt i debatten.

Det andre er problemstillingen som går på de fattigste landene, nemlig det vi konkluderer med om GSP-gjenomgangen som er foretatt av utvalget, og som jeg synes er veldig spennende. Det er at det er en god del av de fattigste landene som ikke tilfredsstillende strengt byråkratiske reglene som ligger der, noe det i utvalget er foreslått å åpne opp for. Det har vært påpekt også blant en god del av organisasjonene som har jobbet med de fattige landene, og viser at hvis man først er lutfattig, er det helt nødvendig å ha programmer som «Aid for Trade», som Regjeringen har et opplegg på. I tillegg er det nødvendig med programmer for å se på byråkratiet, for å sørge for at de fattigste landene i større grad fanges opp.

Så er det landbruket, som jo alltid er et av de store diskusjonstemaene. Spørsmålet er hvem som vil tjene på en full handelsliberalisering. Det er jo ingen tvil om at det er de økonomiene som er best rigget for å eksportere til Norge, som vil være de som har muligheten til å utnytte en åpning i landbruksadgangen. Jeg synes jo det er atskillig mer positivt å rette virkemidlene som ligger her, inn mot de fattigste landene.

I tillegg mener jeg det er nødvendig at vi erkjenner at det må finnes en asymmetri. Ganske mange som er opp-tatt av, og som selv er lokalisert i de fattigste landene i Afrika, sier nemlig at det er viktig ikke å ta utgangspunkt i om Afrika klarer å fø seg selv. For det er helt klart at Afrika har muligheten til å gjøre det, og vil også få muligheten og anledningen til å gjøre det nettopp gjennom at det finnes en asymmetri i den handelen som finner sted. Vi er kjent med – det ble også tatt opp av både Bill Clinton, da han var i Norge, og andre – hvordan land som egentlig er i utmerket stand til å fø seg selv, opplever dumping av matvarer fra EU og andre land, og dermed at grunnlaget for å bygge opp et eget marked på området ødelegges. Dette er noe av det vi er nødt til å adressere både i den helhetlige handelspolitikken vår, og i Doha-runden videre.

Jeg ser jo at bl.a. Venstre, og i øyeblikket husker jeg ikke om Kristelig Folkeparti er med på det, benytter innstillingen i revidert til allerede å gå videre i denne saken og åpne for handelsadgang for flere land. Det synes jeg er litt spesielt, all den tid vi nå sier at vi har en prosess gående. Men ok, da får vi diskusjonen opp én gang til. Fra Regjeringens side er det varslet at de jobber med det nå, det har vært ute på høring, høringsuttalelsene er kommet inn, og vi synes det er all right å ta en skikkelig runde på dette før vi går videre.

Når 50 pst. av de matvarene vi spiser i Norge, er importert, sier det seg selv at det viktigste vi kan gjøre for å forbedre u-landenes og de fattige landenes muligheter for å øke eksporten til Norge, er å sørge for å dreie en større andel av den importen vi allerede har av matvarer, over til de fattigste landene. Det er dette arbeidet jeg mener vi nå er kommet et skritt videre med, og som jeg ser fram til å se om vi klarer å fullføre i løpet av høsten.

Dagfinn Høybråten (KrF) [15:35:14]: Da Kristelig Folkeparti fremmet dette Dokument nr. 8-forslaget, hadde vi som mål å få til noe som kunne skape flertall og praktiske resultater.

Dagens regjering, representert ved utviklingsministeren, varslet i Stortinget at det skulle foretas en full gjenomgang av GSP-ordningen, med sikte på å foreslå endringer i 2007-budsjettet. Men det skjedde ikke. Derfor bestemte vi i Kristelig Folkeparti oss for å legge fram et eget forslag for å fortgang i arbeidet.

Sist gang vi fikk til en bedre markedsadgang for de fattige utviklingslandene, var under Bondeviks andre regjering, i 2002. Fra 1. juli det året ble det innført full toll- og kvotefri markedsadgang for alle lovlige varer fra de minst utviklede landene, de såkalte MUL-landene.

Det har vært fremmet forslag senere, uten at dette har fått flertallsgjennomslag. Vi tenkte derfor nøye gjennom utformingen av vårt forslag denne gangen. Vi ønsker ikke å foreslå tiltak som kan rasere norsk landbruk. Vi vil heller ikke foregripe de tunge takene som Norge trolig må ta som følge av WTO-forhandlingene.

På den annen side ser vi et handlingsrom, fordi det fortsatt eksisterer en rekke handelshindringer overfor utviklingsland, uten at det egentlig vil utgjøre noe vesentlig problem for norske næringer om vi forbedret markedsadgangen for en del lavinntektsland utover gruppen av de aller fattigste landene. Det er dette vi denne gang har hatt som mål å få gjort noe med.

Vi tok derfor opp to forslag. For det første:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå tolltariffer og GSP-ordningen, og vurdere hvordan sammenhengen mellom norsk utviklingspolitikk og handelspolitikk kan styrkes på dette området, og orientere Stortinget om dette på en egnet måte.»

Og for det andre:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om tollfritak eller lavere tolltariffer overfor flere utviklingsland, da spesielt landene i gruppen mellom MUL og mellominntektsland, i skatte-, avgifts- og tollforslaget for 2008.»

Vi er svært fornøyd med at samtlige partier på Stortinget har gitt sin tilslutning til Kristelig Folkepartis forslag om å bedre handelsbetingelser for import av varer fra u-land til Norge, og da særlig import av varer fra fattige land som ikke har fått innvilget fullt tollfritak allerede.

I dag vil Stortinget vedta det første forslaget, og innholdet i det andre forslaget har fått alle partienes støtte i utenrikskomiteens enstemmige merknader. Komiteen ber Regjeringen fremme forslag om tollreduksjoner eller tollfritak overfor disse landene i innstillingen. Dette er gledelig, og det vil bidra til å styrke sammenhengen mellom norsk utviklingspolitikk og norsk handelspolitikk.

Det foreligger, som saksordføreren var inne på, nå en rapport fra et interdepartementalt utvalg om mulige tiltak for å bedre markedsadgangen fra u-land til Norge, og denne rapporten har vært nyttig i gjennomgangen av saken. Den interdepartementale arbeidsgruppen har fremmet flere konkrete forslag for å bedre betingelsene for import av u-landsvarer til Norge. Det er foreslått å innvilge fullt tollfritak til 14 nye utviklingsland med lave nasjonale inntekter og å redusere andre tollsatser på varer fra andre utviklingsland med 20 prosentpoeng. Uten at jeg vil gå inn på alle enkeltheter i disse forslagene, vil jeg generelt si at dette er meget gode forslag. Det vil være naturlig at Regjeringen følger dem opp, som en oppfølging av dette forslaget som behandles i dag.

Det er en enstemmig utenrikskomite som i merknadene sier seg enig i innholdet i vårt forslag II i Dokument nr. 8:38. Derfor regner jeg med at Regjeringen vil fremme forslag om fullt tollfritak eller lavere tolltariffer overfor flere utviklingsland, da spesielt landene mellom MUL-gruppen og mellominntektsland allerede til høsten, dvs. i skatte-, avgifts- og tollforslaget for 2008. Det er ingen grunn til å vente. Dette bør gjennomføres ved første naturlige korsvei. Etter min oppfatning er det når vi har de årlige skatte- og avgiftsvedtakene og tolltariffvedtakene.

For vår del har vi ønsket å gå raskere fram. I revidert nasjonalbudsjett har vi lagt inn 1 mill. kr for å gi inndekning for fullt tollfritak for alle varer fra 14 nye lavinntektsland, som den interdepartementale arbeidsgruppen har foreslått det bør innføres fullt tollfritak for. Det innebærer altså at vi allerede i revidert nasjonalbudsjett foreslår å følge opp arbeidsgruppens anbefaling når det gjelder de 14 nevnte landene, og at tollfritak for de fire store landene vurderes i budsjettopplegget for 2008.

Det Dokument nr. 8-forslaget Stortinget nå behandler, er fra vår side et ledd i oppfølgingen av Kristelig Folkepartis program for inneværende stortingsperiode, hvor dette står eksplisitt nevnt. For Kristelig Folkeparti er det viktig å skape bedre sammenheng i Norges samlede politikk overfor utviklingslandene. Det vi gjør gjennom utviklingsbistanden, gjennom gjeldslettetiltak og gjennom handelspolitikken, påvirker de fattige landenes utviklingsmuligheter. Vårt forslag om bedre markedsadgang for flere utviklingsland er et ledd i strategien for å skape en mer helhetlig norsk utviklingspolitikk.

La meg avslutningsvis også understreke at økt tollfrihet ikke må brukes som en dårlig unnskyldning for å rasere eller svekke norsk bistand. Tollfrihet skal ikke erstat-

te bistand. Tollfrihet er et annet virkemiddel som skal bidra til det samme overordnede mål. I en helhetlig utviklingspolitikk er det ikke billigere varer for norske forbrukere som er hovedmålet, det er bedre økonomi og tryggere næringsgrunnlag for produsenter i utviklingsland.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [15:40:48]: Først vil jeg slutte meg til de intensjonene som Kristelig Folkeparti har hatt med dette Dokument nr. 8-forslaget, og de merknadene som komiteen og flertallet i komiteen har fremmet i innstillingen.

Det er rom i Norge for at vi både øker handelen med fattige utviklingsland, og utvider kvotene for en del av disse landene. Regjeringen har arbeid på gang for å få til dette. Allerede i Soria-Moria-erklæringen stadfestet Senterpartiet og våre regjeringskolleger at Regjeringen skal «øke importkvotene for fattige land, også ikke-MUL land», samt «målrette bistand mot å sette MUL-land i stand til å utnytte sine handelspreferanser».

Senterpartiet har tidligere tatt til orde for å styrke svakere utviklingslands markedsadgang og konstaterer at det i liten grad er konflikt mellom de minst utviklede landene og andre svakere utviklingsland når det gjelder produksjon, eksportinteresser og muligheter, og norsk behov for importvern. Dette ble bekreftet av John Mutunga, lederen for den kenyanske bondebevegelsen, KENFAP, på konferansen «Kan Afrika fø seg selv?» sist uke. Det kenyanske bønder ønsker å selge til Norge, er ikke i konflikt med det som Norge ønsker å produsere for eget forbruk, sa han. Han understreket retten til å produsere mat for innenlands bruk, men ikke til å dumpe subsidierte varer på verdensmarkedet og lokale markeder.

Det er et faktum at av 50 pst. av den jordbruksimporten som Norge har, kommer 70 pst. fra EU. Mye av dette kunne like gjerne komme fra utviklingsland. Senterpartiet har derfor tatt til orde for at Norge utfordrer EU til at nye kvoter gjennom bl.a. EØS-avtalens artikkel 19-forhandlinger, beregnet for gjensidig markedsadgang, skal komme utviklingslandene til gode. Allerede i dag gis det stadig bedre preferanser til EU enn til utviklingslandene. Utviklingslandene får stadig større vansker med å konkurrere med et EU som har stor overproduksjon og solide subsidier som støtter dumping på verdensmarkedet.

Hva er det jeg vil si med dette? Mitt poeng er at økt markedsadgang i form av generelle tollreduksjoner ikke kommer til å hjelpe for de fattigstes markedsadgang til Norge eller noe annet sted. Det har Null for MUL-ordningen vist med all tydelighet. Markedsadgangstiltak må først komme gjennom målrettede tiltak, kombinert med støtte til økt produksjon og oppfyllelse av helse- og miljøkrav. Generelle tollettelser har en tendens til bare å utnyttes av land med markedsrett, EU, USA og til en viss grad Brasil og Argentina. Derfor må vi bruke GSP-ordningen, som man foreslår. Men Senterpartiet mener at en skal utnytte fleksibiliteten i GSP-ordningen til å foreta målrettede tiltak, kombinert med utviklingshjelp og bistand for å utvikle nye systemer for å styrke nasjonale og lokale produsenter.

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2007 var det en samlet utenrikskomite som viste til de mange undersøkelser som bekrefter at Afrika har problem med produksjonskapasiteten, både for eget marked og for de handelsmuligheter som måtte åpne seg. Komiteen merker seg også at flere undersøkelser viser at investeringer i Afrika i stor grad retter seg mot råstoffutvinning. Derfor bad komiteen om at Regjeringen i den nye helhetlige Afrika-politikken legger spesielt vekt på næringsstrategier for Afrika. Komiteen ser de ulike regionale samarbeidskonstellasjonene i Afrika som mer relevante i en slik strategi enn om landene strategien satser på, tilhører gruppen av de minst utviklede.

Dette er viktig kunnskap. Vi kan ikke regne med å oppnå ønsket utviklingseffekt ved å gjennomføre en generell liberalisering basert på bruttonasjonalprodukt eller andre monetære kriterier. Senterpartiet vil hevde at vi må ta for oss de regionale konstellasjonene, f.eks. i Afrika, i Latin-Amerika, i Karibia og i Asia. Vi må bidra til å styrke produksjonskapasiteten og til at disse landene kan få beskytte egne markeder og regionale markeder.

For eksempel har Kenya de siste årene hatt en solid vekst, men av dette har 80 pst. av eksportveksten gått til naboland i COMESA-området – sørlige og østlige Afrika. Kenya er det eneste lavinntektsland i Det øst-afrikanske fellesskap, sammen med tre MUL-land: Uganda, Rwanda og Tanzania. Det er slike regionale strukturer vi kan styrke med målrettende tiltak.

Dette budskapet kom på nytt fra utenriksministermøtet i African Union i Durban i mai: regionale samarbeidsstrukturer må være byggesteinene for Afrikas integrering i den globale økonomi. UNCTAD har nettopp lansert en rapport som uttrykker en bekymring over at nord-sør-handelsavtaler forstyrrer regional integrasjon og sør-sør-handelsavtaler. Den sier at det er det regionale samarbeidet som kan danne grunnlaget for bedre utvikling i sør. Benjamin Mkapa, tidligere president i Tanzania, sier noe av det samme i sin vurdering av UNCTAD-rapporten på vegne av South Centre i Genève, som han leder.

Komiteen har i innstillingen til Dokument nr. 8-forslaget bedt Regjeringen komme tilbake til Stortinget med et mer konkret forslag til hvordan dette kan gjøres. Regjeringen har selv gjort et arbeid, og rapporten hadde høringsfrist 6. juni.

Senterpartiet merker seg at også Bondelaget i sin høringsuttalelse er positiv til tiltak som kan styrke utviklingslandenes import til Norge og bruken av GSP-ordningen for dette. Bondelaget viser også til at effektiviteten vil bli best med målrettede tiltak. Samtidig bes det om en vurdering av konsekvensene i Norge av foreslåtte tiltak. Senterpartiet er enig i dette. Vi må gjennomføre dette på en ansvarlig måte og ikke redusere effekten av eksisterende preferanser for verken MUL-landene eller de andre landene vi ønsker å hjelpe. Rapporten om markedsadgang for utviklingsland, som Regjeringen har hatt på høring, foreslår i tillegg MUL-status for 14 land med lavt BNP, og en generell tollreduksjon for andre utviklingsland. Det siste mener jeg vil være å undergrave alle de preferansene vi gir de svakeste.

Senterpartiet håper at vi kan få til målrettede tiltak som virker, framfor en generell liberalisering og tollreduksjon som de største kan dra nytte av. Derfor ser vi fram til at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag om slike målrettede tiltak for markedsadgang, kombinert med støtte til produksjonskapasitet, organisering av markeds-systemene, sysselsetting og regional utvikling for MUL-landene og andre lavinntektsland.

Anne Margrethe Larsen (V) [15:49:32]: Takk til forslagsstillerne for å ha satt et viktig tema på dagsordenen, nemlig handel og utviklingsland.

Venstre peker på tre ulike typer tiltak i sin utviklingspolitikk: å fremme handel, stimulere til næringsutvikling og yte bistand. Det er et viktig tiltak for oss å fremme handel, herunder bedre og mer rettferdige rammebetingelser for handel. I tillegg ønsker vi å hjelpe utviklingsland med å nå fram til våre markeder med sine produkter. Når det gjelder næringsutvikling i sør, fokuserer vi på små og mellomstore bedrifter. Samtidig vil Venstre ha et fortsatt høyt nivå på bistanden, noe vi bidro til under Bondevik II-regjeringen.

Økt handel er en viktig forutsetning for å fremme utvikling. Sett i lys av det er vi enige i nødvendigheten av å rydde opp i det generelle tollpreferansesystemet, GSP-ordningen, for å styrke sammenhengen mellom utviklings- og handelspolitikk. Vi stiller oss derfor helt og holdent bak forslagene i dette Dokument nr. 8-forslaget. Jeg har her lyst til å nevne at vi i forbindelse med revidert budsjett foreslår at flere fattige land skal få tollfrihet til Norge.

Eksportdrevne økonomier i Asia er lysende eksempler på at handel kan fremme utvikling. Samtidig vil jeg minne om at bedret markedsadgang til Norge ikke er en trylleformel som gjør at utviklingen vil skyte fart i fattige utviklingsland.

Importen fra de minst utviklede land utgjorde bare 0,2 pst. av Norges samlede import i 2005. Trenden for de aller fleste utviklingsland har vært negativ de siste årene, til tross for GSP-ordningen. Dette gjelder både som andel av total norsk import og målt i nominell verdi i kroner.

Når det gjelder landbruksprodukter, har de minst utviklede land toll- og kvotefri markedsadgang til Norge. Dette innebærer en betydelig konkurransefordel i forhold til andre land og vis-à-vis norske produsenter. Like fullt er importen av landbruksvarer fra de minst utviklede landene ubetydelig, og viser nesten ingen tegn til vekst.

Blant de få positive trekkene når det gjelder u-landsimport, er klesimport fra Bangladesh og blomsterimport fra Tanzania. Dette viser at fri markedsadgang ikke er nok for å fremme eksport fra utviklingsland til Norge. Jeg vil her peke på tre grunner. Det ene er at Norge er et høyt utviklet og kresent marked som ligger langt unna. For å kunne eksportere til et slikt marked kreves et stort apparat, herunder en velfungerende logistikk og et effektivt salgsløp. De færreste utviklingsland har tilgang til dette.

Den andre grunnen er mangelen på kunnskap. Utviklingsland trenger mer kunnskap om og kapasitet til å etterleve reglene i Norge og andre land når det gjelder tek-

niske produktstandarder som regulerer handel med mat, dyr og planter.

Den tredje grunnen er at mange land ikke har like god markedsadgang for industriprodukter til Norge som de fattigste utviklingslandene. EU-landene og en rekke andre land har gjennom EØS-avtalen, EFTA-avtalen og EFTAs handelsavtaler tollfri adgang. GSP-ordningen kan kun bidra til at u-landene ikke har dårligere vilkår enn mange i-land. Utover fjerning av gjenværende toll på klær og andre tekstilvarer vil GSP-ordningen være av begrenset betydning for å øke importen av industrivarer fra utviklingsland.

For å øke importen fra utviklingsland til Norge kreves også andre virkemidler enn nulltoll og fravær av importkvoter. Sentrale stikkord her er investeringer, teknologi-overføring og handelsrettet utviklingssamarbeid.

Jeg tror faktisk sistnevnte kan være et område hvor det er ønskelig å tenke nytt med hensyn til hvordan man kan få på plass en større varestrøm fra fattige utviklingsland til Norge. Det er f.eks. erfaringer innen økologisk landbruk med å etablere såkalt helkjedeavtaler, der statlige midler bidrar til å få på plass varestrømmer på noen områder. Det er en idé som kunne overføres til andre varegrupper.

Jeg tror nøkkelen er å få på plass noen varestrømmer som teller noe, og så vil handelen kunne generere ny handel.

Slike virkemidler vil være målrettet for å øke eksporten spesifikt til Norge. De bør imidlertid også innrettes slik at de kan bidra til en generell økning av u-landenes eksport til andre land der de måtte finne markeder. For mange fattige land kan det være større eksportmuligheter i mer utviklede utviklingsland som f.eks. Sør-Afrika og India, enn i Norge. For mange fattige land kan det rett og slett være mest realistisk å videreutvikle handelen med sine nærområder.

Venstre stiller seg helhjertet bak en opprydding innen vår GSP-ordning. Samtidig erkjenner vi at dette vil ha lite å si for vår totale import fra utviklingsland.

Av mye større betydning i så måte er Doha-runden. Den nærmer seg nå sannhetens øyeblikk. Jeg merket meg at utenriksministeren sa fra denne talerstol mandag 4. juni at enighet om utfallet i Doha-runden kunne komme «velldig fort hvis det nå blir akselerasjon inn mot slutten av denne måneden». Vi ser med spenning fram til dette, og forutsetter at Regjeringen gjør hva den kan for å bidra til et positivt resultat.

Doha-runden skulle bli utviklingslandenes runde. Den skulle bevirke kvantesprang mot en mer rettferdig og utviklingsfremmende internasjonal handel. Hvis det viser seg å ikke være mulig å redde Doha-runden før tiden løper ut, vil dette innebære et stort tilbakeslag med hensyn til å bruke handel til å fremme utvikling.

Til slutt vil jeg nevne at et sammenbrudd av Doha-runden trolig vil medføre en enda sterkere satsing på regionale og bilaterale handelsavtaler. Norge deltar her aktivt gjennom inngåelse av en rekke slike avtaler gjennom EFTA. Det er først og fremst de rike landene som tjener på slike avtaler, mens de fattigste blir stilt på sidelinjen. De vil ikke ha ressurser og kompetanse til å delta i den videre liberalisering av verdenshandelen.

Jeg håper derfor i det lengste at Doha-runden kommer i mål, og at ikke utviklingslandenes interesser blir glemt. Hvis ikke vil det multilaterale frihandelssystemet bli svekket, noe som kan gjøre det vanskeligere å bruke handel som et middel for å fremme utvikling i fattige land. Uansett utfallet av Doha-runden bør Norge bidra aktivt til å videreutvikle og styrke WTO. Systemet må reformeres, åpnes og demokratiseres.

Presidenten: Den reglementmessige tiden for formiddagsmøtet er snart omme. Presidenten vil foreslå at dette møtet fortsetter til behandlingen av sak nr. 1 er avsluttet.

– Det anses vedtatt.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [15:57:13]: Jeg skal ikke trekke tiden unødig ut. Jeg vil slutte meg til det som er sagt om det store bildet om Doha-runden. Det avgjørende store spørsmålet er å få på plass en ny global handelsavtale, og Norge vil bidra til det. Vi må være mentalt og politisk forberedt på at det kan skje fort, selv om det nå mot slutten av denne måneden er tilspisset og ganske steile fronter.

Jeg har to korte kommentarer. Det er to forslag i dette Dokument nr. 8-forslaget. Arbeidsgruppen som jeg har nedsatt, har kommet med sin rapport. Den er oversendt til komiteen som en slags bakgrunnsinformasjon. Komiteens innstilling er jo en type høringsuttalelse, omtrent. Men det er kommet en rekke andre høringsuttalelser, som det ble nevnt her, med frist 6. juni. Dem går vi nå igjennom, og vi vil så behandle saken så raskt som mulig over sommeren.

Så ønsker vi å se på sammenhengen mellom utviklingspolitikk og handelspolitikk, og utviklingsministeren har nedsatt et utvalg for å se på såkalt koherens, eller sammenheng, i norsk politikk på ulike områder i forhold til utviklingsland.

Når det gjelder spørsmålet om fullt tollfritak eller lave-re tolltariffer overfor flere utviklingsland, har den foreliggende rapporten anbefalt at ordningen med toll- og kvotefri adgang skal utvides til å gjelde 14 lavinntektsland, i tillegg til de 50 MUL-landene som ordningen gjelder for i dag. Det har kommet en rekke positive syn på dette i høringen, men det er også kommet negative reaksjoner. Dette må vi vurdere, og det er som vi kunne forvente. Vi vil foreta en grundig vurdering av argumentene som fremmes i rapporten og i høringsuttalelsene, og komme tilbake til Stortinget med Regjeringens konklusjoner.

Så vil jeg til sist bare si, som det er påpekt fra enkelte talere, at det ikke er snakk om enten handel eller bistand, men om begge deler, slik at de tiltakene vi her treffer, bør være ledsaget av en norsk strategi for såkalt Aid for Trade, og jeg håper at vi kanskje i diskusjonen om dette kan komme tilbake og se de to dimensjonene i sammenheng.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:59:26]: Jeg tenkte jeg skulle begynne med å være litt personlig og si: Jeg tror på frihandel. Jeg tror faktisk at hvis jeg selv skulle hatt en formålsparagraf, hadde frihandel vært et av momentene jeg hadde trukket inn. Jeg mener sterkt at frihandel og handel virker. Frihandel henter mennesker ut av fattig-

dom. Det skaper arbeidsplasser. Det fører til en generell velstandsutvikling. Det fører til større valgfrihet, og som en bieffekt av det – for så vidt ikke viktig – så skaper det også billigere varer. Men det er frihandel kombinert med – som utenriksministeren sa – målrettet bistand som virker best for å få mennesker ut av fattigdom.

Vi ser at vi på den ene siden ligger i verdenstoppen når det gjelder bistand, men på den andre siden, nærmest på en hyklersk måte, skjuler oss bak all verdens regulativer når det gjelder handel, kvoter, toll mv. Det var grunnen til at Høyre i sitt alternative budsjett for 2007 ønsket å utvide ordningen med toll- og kvotefrihet for de såkalte MUL-landene til å gjelde ytterligere nesten 50 land. Det ville ha vært et betydelig bidrag til å øke handelen inn til Norge.

Men jeg stiller en del spørsmål knyttet til å utvide ordningen, og også når det gjelder dem som er innenfor ordningen, for flere av de landene som er innenfor dagens ordning, og som vil være innenfor den ordningen som også Kristelig Folkeparti foreslår, er blant verdens diktaturer. Det er ikke enkelt å åpne opp og nærmest premiere land som Nord-Korea og Zimbabwe med handelsmuligheter til Norge. Det må problematiseres. Det er åpenbart at land vi åpner opp markedsadgang til, vil ha en sterkere sjanse for å bli vinnere i fremtiden.

Men når jeg nå går tilbake igjen til bistanden, er det for å si at norsk målrettet bistand også må bidra til å åpne opp for handel nettopp til Norge. Det kan gjøres så enkelt som å gjøre ordningen når det gjelder MUL, bedre kjent. Dette er en lite kjent ordning blant de landene som har mulighet for å eksportere i dag. Det går på å hjelpe til for å nå f.eks. veterinærhensyn som Norge krever, som både er kostnadsdrivende og problematisk å tilfredsstille. Og det går ikke minst på at norsk bistand i mye sterkere grad må gå ut på å bygge opp infrastruktur i de landene hvor vi er involvert, slik at varene man produserer, kan nå et marked.

La meg så si at det er helt naturlig at vi først, spesielt blant de fattigste landene, fokuserer på landbruksprodukter. Historisk sett vet vi at et land nærmest går i trapper. Man går fra å være et landbruksproduserende land til å få kunstgjødsel, til å kunne produsere til utover egen befolkning, til å kunne selge dette videre til naboland og til andre, til å gå videre til tekstilvarer og sko, til maskiner, og så til litt mer avanserte maskinvarer, til teknologi, og til slutt er det tjenester. Vi kjenner igjen dette fra land i Sørøst-Asia, og vi kan se på Norge som et annet eksempel. Vi finner dette stigtrinnet stort sett overalt hvor vi ser på velstandsutvikling.

Så må jeg nevne Samuelsens innlegg så vidt, fordi representanten tar opp viktigheten av at u-land skal ha muligheten for å beskytte seg selv. Det er et skudd i foten. Hovedproblemet til u-land i dag er at hoveddelen av deres handel nettopp ikke foregår i den regionen de er en del av. Det foregår i altfor liten grad handel generelt. Hvis man da gjør som representanten Samuelsen sier, og bidrar til å bygge opp tollmurer landene imellom, som er naboland, vil det utelukkende bety at man forlenger avstanden til markedet og vil selge mindre. Og når land A og land B har forskjellige varer som produseres, vil det fremdeles være

altfor liten handel og dermed altfor liten grad av mennesker som skaper arbeidsplasser og hentes ut av fattigdom.

Når vi snakker om handel og frihandel, føler jeg at vi har et behov for også å ta steget litt ut av MUL-landene. Jeg har valgt å knytte et par kommentarer til Kina.

Vi kjenner alle «made in Kina»-etiketten og vet at den blir stadig mer utbredt, at verden ikke lenger bare er leker, tekstiler og sko fra Kina, men i stadig større grad elektronikk, bildeler og datamaskiner.

Går man tilbake og ser på 1978, var jo det året for den store reformprosessen for Deng Xiaoping, som mente at åpning mot utsiden, eller «duiwai kaifang», var en statlig styring av eierskap som hadde blitt oppgitt i sterkere grad og redusert, mot at friheten ble økt. Fra 1950 til 1975 var Kinas BNP pr. innbygger stabilt på omtrent en femtedel av verdensgjennomsnittet. Nå er tallet 85 pst. Den årlige vekstraten har ligget på 8–10 pst. de siste årene, eller over lang tid. Selv om Kinas andel av verdens vareeksport er på formidable 10 pst., må man regne med en kraftig økning. Kinas befolkning teller som kjent 20 pst. Det vil derfor være landets store arbeidskraftreserve som vil bidra til fortsatt vekst når det gjelder både produksjon og eksport.

Kinas enorme eksport ses av mange på som en trussel. I 2006 hadde Kina et handelsoverskudd med USA på astronomiske 230 milliarder dollar. Dette er overhodet ingen trussel. Kinas økte handel med omverdenen integrerer landet i den verden de så lenge var isolert fra. Det henter hundrevis av millioner mennesker ut av fattigdom, og norske og amerikanske forbrukere får – som en bieffekt av dette – billigere varer. I tillegg importerer Kina nå stadig flere varer, og Kina får selv et handelsunderskudd fra et stadig større antall land, bl.a. en del i Afrika.

Frihandel skaper vinnere, og det er det vinnerlaget vi må bygge opp under.

President: Det blir replikkordskifte.

Heikki Holmås (SV) [16:06:30]: Jeg følte bare et lite behov for å arrestere Peter Skovholt Gitmark, for jeg følte jeg gav ham en utfordring nettopp i forhold til hva det er som er Høyres politikk.

Jeg oppfatter at Peter Skovholt Gitmark, i hvert fall i utgangspunktet, sier at full frihandel er et mål mellom alle. Men jeg oppfatter at han skyver det målet ganske langt fram i tid sånn som det ligger nå, og nå har man lagt seg på en linje med gradvis innføring av de forskjellige landene.

Jeg vil bare påpeke at det er en ganske stor forskjell mellom det som ble sagt nå, og det som Peter Skovholt Gitmark var med på i finansinnstillingen i fjor. Der står det at man ønsker å utvide det eksisterende norske tollfritaket til å «omfatte nærmere 90 ytterligere lavinntekts- og midlere inntekts utviklingsland i løpet av 2007». Det er i realiteten alle de som står i denne listen som jeg har her, som man ønsker skal ha null toll. Det er noe helt annet enn det det er lagt opp til fra utvalget, som ligger her.

Er det slik at Høyre allerede før vi har begynt denne debatten, har konkludert med at de ønsker nullfritak for

alle, fra de fattigste landene til Brasil, så er jo det en grei opplysning for debatten.

Peter Skovholt Gitmark (H) [16:07:45]: La meg begynne svaret mitt nå som jeg begynte innlegget mitt i sted med å si at «jeg tror på frihandel». Det gjør Høyre også. Vi vet at frihandel faktisk fungerer. Vi håper virkelig at WTO-prosessen som vi ser fremover, vil medføre økt grad av frihandel.

Når vi la inn i budsjettet for 2007 at i overkant av 90 land ville være inkludert i den norske ordningen med toll- og kvotefritak, var ikke det bare ut fra et ønske om å gjøre de norske forbrukerne til vinnere, men det var også fordi vi ønsket å hente mennesker ut av fattigdom. Det er et ledd i å få økt frihandel og åpne opp Norge. Vi begynner med Norge først. Jeg synes det er problematisk at dagens regjering dessverre begynner med en del landbruksinteresser, jf. Samuelsens innlegg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Bjørn Jacobsen (SV) [16:08:51]: Det er godt at det er stor semje om eit så godt forslag. Eg har nokre ankepunkt.

Skal vi gjere noko som ikkje fungerer godt nok – skal vi gjere meir av det, før vi får det til å fungere? Det har jo vist seg at MUL-ordninga ikkje har fungert. Det er langt frå Matagalpa i Nicaragua til ein butikk på Karl Johan – akkurat som det er langt «fra Namsos å te Royal Albert

Hall». Vi snakkar om nasjonsbygging, og vi snakkar om å «empower» land til å kunne delta i ein handel.

Eg er positivt innstilt til at vi no kan prøve det ut, for kanskje ligg løysinga i dei landa som ligg litt lenger oppe i form av å vere i stand til å handle. Eg er veldig positiv til at vi no utvidar til dei mellomlanda for å sjå om vi der kan gjere oss erfaringar. Men vi må også ned og finne ut kvifor det ikkje fungerer for MUL-landa. Om ikkje, fungerer det berre som eit avlatsopplegg. Vi kan seie: Vi har frihandel, vi har sagt velkommen – utan å gjere folk i stand til å komme. Det er ikkje marknadskreftene som kan ordne det – der må vi vere med og fasilitere. Det har Kyrkja gjort saman med handelsnæringa. Saman med ICA har dei, 300 meter frå der eg bur i Molde, opna ein butikk som er eit bindeledd direkte mellom meg og den fattige bonden i Afrika. Vi vil ha meir av det, meir av positive tiltak frå næringslivet og frå bøndene sjølve. Vi veit at også norske samvirkeorganisasjonar er inne her.

Eg trur det kjem til å skje mykje på dette området. No når Regjeringa kjem med nye forslag, trur eg vi er på rett veg. Dei erfaringane vil vere dei viktigaste. Vi må få kjøtt på dette handelsbeinet utan å gå inn i for eller imot frihandelsdebatten altfor mykje.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3548)

Stortinget tar da pause fram til kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.11.

Møte tirsdag den 12. juni 2007 kl. 18President: **T h o r b j ø r n J a g l a n d**

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 95)

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse (Innst. S. nr. 257 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 72 (2006-2007))

Vidar Bjørnstad (A) [18:01:18] (ordfører for saken): EØS-avtalen er Norges viktigste tilknytningsforhold til EU, og har bl.a. sikret norsk næringsliv adgang til EUs indre marked siden 1994. EØS-avtalen har fungert godt. Det er avgjørende for Norge at EUs utvidelse også følges av en utvidelse av EØS til nye medlemsland, sist nå Romania og Bulgaria. Bare slik vil man kunne videreføre utviklingen av et felles regelverk for EU og EØS og hindre mulige nye handelsbarrierer. Hovedspørsmålet i forhandlingene dreide seg om finansielle bidrag til sosial og økonomisk utjevning og markedsadgang for fisk og fiskeprodukter.

Vi har registrert at forhandlingene var krevende, da EUs krav var likebehandling av finansielle bidrag i forhold til forrige utvidelsesrunde, og Romania og Bulgaria kom på den andre siden av forhandlingsbordet sammen med EU. Det understreker et poeng som også ble påpekt av utenriksministeren i hans redegjørelse forrige mandag, at medlemslandenes interesser hver for seg har avgjørende betydning for EUs posisjon.

Norge vil med den foreliggende avtalen bidra vesentlig til økonomisk og sosial utvikling i Bulgaria og i Romania, to av de fattigste landene i Europa. Samtidig har vi fått et godt resultat når det gjelder markedsadgang for norsk fisk og fiskeprodukter, og samtidig avvikling av flere tekniske vilkår for eksporten til EU.

Komiteen er spesielt fornøyd med at halvparten av midlene til sosial og økonomisk utjevning skal gå til bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, som vil bli direkte forvaltet av Norge, og forutsetter samarbeidsprosjekter med norske aktører innenfor prioriterte områder som angitt i proposisjonen. Det er nettopp slike prosjekter som kan bygge varige forbindelseslinjer mellom våre land. Det kan gjelde både privat og offentlig sektor, institusjoner, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner.

Etter bortfall av tidligere Øst-Europa-midler ved forrige utvidelse og finansielle bidrag i den sammenheng, har finansiering for å muliggjøre deltakelse fra norske aktører i et utvidet EØS, vært sterkt etterspurt.

Jeg er spesielt fornøyd med at Regjeringen legger vekt på mulig deltakelse fra arbeidslivets parter i samarbeidsprosjekter, og viser her til hele fagområdet, sosial dimen-

sjon og sosial dialog i EU og EØS-området, men det gjelder også andre frivillige organisasjoner.

Jeg er kjent med at utenriksministeren har fått en samlet henvendelse fra arbeidslivets parter i Norge, som nå ber om at man ser på muligheter for å styrke denne muligheten innenfor de landene som var med i den forrige utvidelsesprosessen, men det er en sak vi må ta i en annen sammenheng.

Komiteen ber avslutningsvis om at Regjeringen også evaluerer disse samarbeidsordningene etter avtaleperiodens slutt. Med dagens vedtak her i Stortinget får vi på plass en avtale om et utvidet EØS, som omfatter alle landene i EU, og slik viderefører vi en godt fungerende EØS-avtale av avgjørende betydning for norske interesser.

Morten Høglund (FrP) [18:04:55]: Jeg vil slutte meg til det som saksordføreren sier. Jeg vil også fra vår side gi honnør til Regjeringen for innretningen på finansieringsmekanismen, som vi nå føler har fått en mye bedre og aktiv form enn det vi har hatt tidligere. Det at vi nå, på en kanskje bedre måte, kan bringe norske miljøer inn i disse bilaterale samarbeidsprogrammene, synes vi er viktig. Det var en viss frustrasjon over det i de forrige regimene. Det er store summer det er snakk om, og vi mener at vi bør ha en mer direkte inngripen i det, som vi nå forstår at vi får.

Jeg vil også at vi tar med oss det vi nå har lært, i framtidige forhandlinger, enten når eksisterende avtaler skal reforhandles, eller når det kommer nye land til. Vi mener at vi må forsøke å prioritere land der behovet er størst. Det er ingen tvil om at det er store behov i Bulgaria og i Romania, men det kan være land som har nytt godt av våre finansielle bidrag over lang tid, og hvor behovene kanskje ikke er så store lenger. Det kan også om noen år gjelde for noen av de ti landene som vi tok inn i forrige runde, slik at vi hele tiden oppdaterer dette og målretter det mye mer. Da tror vi at dette kanskje kan få den støtten man trenger å ha for denne type finansielle bidrag, som dessverre, kanskje, ser ut til å ha kommet for å bli, i hvert fall i en viss periode framover.

Finn Martin Vallersnes (H) [18:06:40]: La meg først slutte meg til de innledende bemerkninger fra saksordføreren.

Jeg er veldig tilfreds med at vi har en enstemmighet i saken. Det er også et uttrykk for den brede støtten til resultatet. Jeg har lyst til å si at det er nok mange som er oppmerksomme på at disse ordningene er kostbare, men det må veies opp mot hvor viktige de er for oss – og ikke minst for Romania og Bulgaria. Med så stor andel av markedet beliggende innen EU, innser vi alle nødvendigheten og viktigheten av å inngå den type avtaler.

Det har vært en del oppmerksomhet omkring selve prosessen, og det er jo mulig det blir flere prosesser og nye forhandlinger i fremtiden. Vi hadde håpet at de forskjellige rundene man har hatt om denne type avtaler, etter hvert ville gitt oss noen – hva skal vi si – kriterier, parametere, grunnlag for hvordan man faktisk konstruerer og beregner beløpene og ordningene. Jeg har inntrykk av

at det har vært vanskelig. Det er mulig at utenriksministeren mener at man har kommet noe nærmere det etter denne forhandlingsrunden enn man var tidligere, men det er en av grunnene til at vi er særlig positive til at man i de felles merknadene også anmoder Regjeringen om å foreta en evaluering når avtaleperioden er ute. Det tror jeg kan være verdifullt, delvis for å se om innretningen har vært nyttig, men også generelt sett for å se om man har oppnådd et forventet positivt resultat i forhold til tilskuddsordningenes omfang.

La meg avslutningsvis bare nevne en liten sak som har noe med dette å gjøre. Det er vedrørende utdanningstillatelse for studenter fra Romania og Bulgaria. Siden disse forhandlingene har tatt lengre tid enn antatt, og alle landene i EU/EØS må sluttbehandle avtalen, vil den neppe tre i kraft før et godt stykke ut på høsten. Det har vi forstått fører til problemer for noen ganske få rumenske og bulgarske borgere som har lagt opp til å ta utdanning i Norge, f.eks. på videregående skoler. UDI kan pr. i dag ikke forskjellsbehandle søknader fra rumenske og bulgarske statsborgere siden det ikke er noe formelt nytt juridisk grunnlag for avtalen iverksettes. Det medfører at enkelte vil tape ett års utdanning, til tross for at avtalen etter alle solemerker vil være i havn et par måneder etter skolestart i høst. Høyres gruppe ved parlamentarisk leder har derfor sendt et brev til arbeids- og inkluderingsministeren og bedt om å få vurdert om det er mulig å gi en instruks, slik at rumenske og bulgarske statsborgere kan få oppholdstillatelse for utdanning, i tråd med de rettighetene de vil få som EØS-medlemmer når de øvrige landenes behandling er ferdig.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [18:10:13]: De forhandlingene som Regjeringen har ført med EU, er av stor prinsipiell og økonomisk betydning for sjømatnæringen og lokalsamfunnene langs kysten.

Vi vet at selv om hovedspørsmålet i forhandlingene var de finansielle ordningene, har mye av det problematiske i forhandlingene knyttet seg til kompensasjon for tapt frihandel. Norge har gjennom bilaterale avtaler hatt full toll- og kvotefri markedsadgang for bl.a. sjømatprodukter til Bulgaria og Romania. Samtidig har EUs urettmessige antidumpingtoll og hindringer for norsk sjømat i det indre markedet begrenset norsk eksport av disse varene. Det siste problemet er ikke løst. Men EØS-avtalens protokoll 9 har ikke hatt tollettelser for laks, makrell, sild, reker, kamskjell og sjøkreps. Dette har vi nå fått endret.

Jeg vil benytte anledningen til å berømme den linjen Regjeringen har holdt i disse viktige forhandlingene. Stortingsproposisjonen viser tydelig at Regjeringen har ført en aktiv europapolitikk også på dette området. Til tross for at EU ikke har villet koble det finansielle bidraget og kompensasjonsforhandlingene, har Regjeringen stått på sitt, og det har virket.

Regelverket i Verdens handelsorganisasjon garanterer at tredjeland ikke skal komme dårligere ut av at nye land blir medlemmer av en regional handelsavtale. Det betyr at EU måtte gi Norge kompensasjon i form av bedret markedsadgang til unionen da Romania og Bulgaria ble inn-

lemmet i det indre markedet, og det ble satt en strek over Norges frihandelsavtale med disse landene. EU var forpliktet til å forhandle med Norge for å kompensere for tapt markedsadgang – både dagens adgang og den framtidige.

Vi har fått til kompensasjon i form av en bedret og mer ryddig markedsadgang til hele EUs indre marked for viktige sjømatprodukter. Dette var verdt både at EU i kampens hete suspenderte EØS-avtalen, og at vi godtok en finansiell støtte på det nivå som vi til slutt aksepterte.

For Senterpartiet var det avgjørende at vi fikk sikret varige løsninger for tapt markedsadgang for sjømat, ikke minst fordi det var en rekke uavklarte saker for norsk fiskerinæring i forbindelse med siste utvidelse. For næringen har den direkte kompensasjon i form av økning i tollfrie kvoter stor verdi – 17 900 tonn, herunder 25 pst. økning for reker. Dessverre gjelder den bare fram til 2009. Men det er en god start. Tilsvarende var kvoter på sild og makrell fra 2004 knyttet til «industriell bearbeiding», noe som hindret forhandlere som ikke selv bearbeider fisken, i å handle. Det medfører tyngre byråkrati og utgjør et teknisk handelshinder. Dette er nå fjernet.

EU har forpliktet seg til å harmonisere opprinnelsesregelverket i handel med fisk mellom EU og Norge, jf. de strenge reglene fra Fiskebrevet av 1973. Partene har nå forpliktet seg til å komme sammen for å forhandle om dette innen utgangen av 2007.

En kommentar mot slutten av denne delen av innlegget: Importtoll på foredlede produkter av sild og makrell har gjort at det i praksis er umulig å satse på EU som marked for norske aktører. Forbrukerferdige produkter har møtt tollsatser på 20–25 pst. De nye tollfrie kvotene vil være til stor hjelp for en svekket foredlingsindustri.

Det har for oss vært av stor viktighet at vi har fått brev fra næringen som anerkjenner det arbeidet som er gjort i Regjeringen. Vi har fulgt dette arbeidet tett, og det har båret frukter. Men la meg samtidig få lov til å ta et sideblikk på en annen del av den samme problematikken.

Jeg vil på Senterpartiets vegne si at vi ser positivt på EUs og EØS' utvidelse med Romania og Bulgaria når disse landene ønsket det. Dette er fattige land i Europa, og vi ser det som viktig at vi bidrar til å redusere de økonomiske forskjellene mellom disse landene og resten av EU.

Det har i løpet av forhandlingene blitt fokusert i media på at EU frøs EØS-forhandlingene midlertidig på grunn av Norges manglende vilje til å betale støtte til de nye medlemslandene. I media har det vært gitt inntrykk av at det fra Norges side har vært en uvillighet – ja, til og med gjerrighet – mot å bidra til å finansiere utviklingen av de nye og finansielt fattige landene som nå har blitt med i EU. Dette er ikke sant. EU har valgt å kalle det finansielle bidraget for medlemsavgift. Dette har bidratt til å tilsløre den andre delen av forhandlingene, som min partifelle Lars Peder Brekk tok opp i sitt innlegg i Odelstinget.

Informasjon som vi har fått fra ulike norske aktører, deriblant Verdens Naturfond, som har jobbet aktivt i Øst-Europa, gav inntrykk av at finansieringsordningene gjennom EU-kommisjonen var lite effektive og til dels i strid med EUs nye miljøkrav. Derfor er Senterpartiet svært

godt fornøyd med at nesten halvparten av finansieringen går gjennom bilaterale ordninger, med fokus på miljø og bærekraftige sertifiseringsordninger, og at denne finansieringsordningen administreres fra Norge.

Senterpartiet er også fornøyd med at opptil 90 pst. av den bilaterale støtten kan gå i regi av frivillige organisasjoner og arbeidslivets parter. Dette er viktig for Senterpartiet. Vi ser fram til og håper at norske nasjonale aktører vil bidra til revitalisering av landbruksdistrikter, sikring av tradisjonell kunnskap og langsiktig miljøplanlegging som viktige element i et slikt samarbeid.

Senterpartiet er avslutningsvis også godt fornøyd med at finansieringsordningene er møtt med krav om styring, revisjon og økt kontroll med midlene. Vi håper dermed at vi kan få et sammenlikningsgrunnlag mellom den støtte som betales via EU-kommisjonen, og de bilaterale ordningene, og at vi får mest mulig utvikling av Romania og Bulgaria for de bidrag som Norge skal yte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2 (Votering, se side 3548)

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2006 (Innst. S. nr. 258 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 27 (2006-2007))

S a k n r . 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 175 (2006-2007), jf. Dokument nr. 17 (2006-2007))

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:18:46] (ordfører for sak nr. 3): Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa har siden starten utviklet seg til å bli en viktig aktør på områder som spenner fra våpenkontroll til antiterroriltak, demokratiutvikling, menneskerettigheter og situasjonen for nasjonale minoriteter.

OSSE er i dag den eneste sikkerhetsorganisasjonen der alle europeiske land, innbefattet Russland og landene i Kaukasus, land i Sentral-Asia, USA og Canada deltar på like fot. Organisasjonen spiller ved tilstedeværelse i de ulike land en aktiv rolle i demokratiutvikling, særlig i de landene som er inne i omstillingsprosesser i Sentral-Asia og Kaukasus.

OSSE har, i et Europa som har vært gjennom store forandringer, vist evne til smidighet og klart å tilpasse seg til de store endringene i den sikkerhetspolitiske arkitektur. Organisasjonen har et særlig ansvar for å bidra til demokratiutvikling i deltakerlandene, dette bl.a. for å forebygge destabiliserende, interne og regionale konflikter. Det er

derfor avgjørende at medlemslandene står ved sine forpliktelser.

En viktig del av organisasjonens arbeid er å opprettholde demokratiske standarder i deltakerlandene, ved å ta et særlig ansvar i forhold til valg og valgobservasjoner. Dette utføres både gjennom den parlamentariske forsamling og gjennom ODIHR. Det har imidlertid utviklet seg en vanskelig situasjon mellom disse knyttet til valgobservasjoner, noe man fra norsk side bør ta tak i for å skape ro og klarhet. Interne uoverensstemmelser må ikke komme i veien for viktig demokratifremmende arbeid.

Utenrikskomiteen er tilfreds med at Regjeringen vil videreføre og styrke innsatsen for sikkerhetssektoreformen med vekt på politi- og justissektoren. Det er avgjørende for å bygge velfungerende rettsstater at man styrker innsatsen for å bekjempe korrupsjon og organisert kriminalitet. Fra norsk side har man påtatt seg et særlig ansvar for dette gjennom omfattende internasjonalt engasjement fra norsk politi og andre aktører innenfor justissektoren.

Det er viktig at alle deltakerland føler eierskap til organisasjonen og arbeider for organisasjonens verdier og standarder.

Kasakhstan har nå lansert sitt kandidatur til formannsvervet i OSSE i 2009. En enstemmig utenrikskomitee slutter seg til Regjeringens holdning i saken og vil støtte Kasakhstans kandidatur, under forutsetning av at det fra Kasakhstans side vises vilje til å gjennomføre politiske og demokratiske reformer med støtte til OSSEs standarder.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:21:57]: Stortinget vedtok 19. desember i fjor en anmodning til Regjeringen om å øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland, og bad om at det ble utarbeidet en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen i dette landet, jf. vedtak nr. 316 for 2006–2007. Jeg viser her til utenrikskomiteens innstilling om forslag fra representantene Solberg, Vallersnes og Lønning, dvs. Innst. S. nr. 44 for 2006–2007 og Dokument nr. 8:104 for 2005–2006.

Det er etter mitt syn relevant å presentere Regjeringens svar på denne anmodningen nå i dag under behandlingen av utenrikskomiteens innstillinger til stortingsmeldingene om Norges arbeid i OSSE og deltakelse Europarådet i 2006 – det er altså sakene nr. 3 og 4, som presidenten har annonsert, og nr. 7 og 8 på dagens sakskart.

Regjeringen deler Stortingets bekymring når det gjelder utviklingen i Hviterussland. Vi har her å gjøre med et autoritært styre, hvor demokratiske rettigheter og grunnleggende menneskerettigheter systematisk settes til side. Dette utgjør et europeisk unntak, og denne situasjonen beklager vi.

Gitt vanskene med å nå fram med demokratistøtte i landet, er de regionale tilnærmingene gjennom bl.a. Europarådet og OSSE av stor verdi. De andre europeiske landene står i disse to store organisasjonene samlet om å øve påtrykk og press på regimet. Det er på høy tid at Hviterusslands innbyggere får de samme muligheter og rettigheter som andre borgere i Europa.

Regjeringen er opptatt av at Norge skal ta sin del av ansvaret for å bidra til dette. Vi ønsker å styrke kontakten og samarbeidet med de demokratiske krefter og strømninger som vi vet eksisterer i Hviterussland.

Som et ledd i arbeidet med å systematisere vår innsats er vi i ferd med å slutføre en ny samlet strategi med målsettinger og tiltak. Basert på mitt inntrykk fra tidligere drøftelser i denne sal er jeg glad for at det synes å være bred parlamentarisk støtte for en slik tilnærming.

La meg gi en kortfattet vurdering av situasjonen i Hviterussland før jeg går nærmere inn på strategien.

Når det gjelder situasjonen for det sittende regimet, er det min vurdering at president Lukasjenkas maktposisjon er under sterkt press. Det skyldes først og fremst de toll- og prisøkninger på energi som Russland innførte ved årsskiftet.

Dette har hatt som konsekvens at Hviterusslands viktige inntekter fra videreeksport av olje er blitt dramatisk kuttet – ja, det er snakk om at om lag 20 pst. av statens inntekter kan falle bort. Dette vil kunne føre til dårligere levestandard for brede lag av befolkningen – med dertil økende misnøye.

Samtidig ser vi at det autoritære styresettet med stor sannsynlighet vil bli videreført – i det minste på kort sikt. De nåværende makthavere vil neppe velge en kurs som kan true deres egne posisjoner.

Til tross for dette nedslående bildet, tror jeg likevel at vi har et mulighetenes vindu for å utvikle kontaktene med Hviterusslands sivile samfunn, forvaltning og næringsliv. Det vil her være snakk om små skritt, men små skritt som vil kunne legge grunnlaget for en styrket demokratisk utvikling på noe lengre sikt.

Hva bygger jeg så dette på? Det sivile samfunn i Hviterussland er blitt styrket de senere årene på grunn av utvidet reisevirksomhet og flere kontakter til utlandet.

Vi erfarer også at landets små og mellomstore bedrifter har klart å styrke sin stilling til tross for vanskelige rammebetingelser. Det samme gjelder deler av den offentlige sektor, hvor myndigheter på ulike nivåer i økende grad er opptatt av å knytte kontakter og samarbeide med europeiske land.

Dessuten ser vi klare tegn til at befolkningen ønsker demokratiske og økonomiske reformer, og vi ser samtidig at demokratibevegelsen etter lengre tids splittelse nå har samlet seg i «United Democratic Forces» – UDF – der fire av de viktigste politiske opposisjonspartiene deltar.

Fra norsk side ønsker vi å støtte denne utviklingen aktivt. Regjeringen har derfor, som nevnt, utarbeidet en strategi for vår tilnærming til Hviterussland. Denne vil bli gjort ferdig og være tilgjengelig på Regjeringens nettsider om kort tid.

Ett konkret tiltak vil være å invitere lederne av UDF til Norge i løpet av året, for på den måten å bygge ut kontaktene med de demokratiske kreftene.

Samtidig vil vår kritiske holdning til hviterussiske myndigheter forbli uendret.

Norge vil fortsatt stå sammen med EU og andre land i kravet om en positiv intern utvikling i Hviterussland.

Normalisering av vårt forhold til landet er avhengig av en grunnleggende demokratisk omlegging. Inntil det skjer, vil vi videreføre innreiseforbudet og frys av midler for et antall myndighetspersoner, i tråd med de tiltak EU har iverksatt.

Vi vil likeledes fortsette å ta opp kritikkverdige forhold med landets myndigheter, både i FN og i regionale organisasjoner som OSSE, Europarådet, Nordisk Råd og NATO. Senest kritiserte vi den manglende forsamlingsfrihet i landet på ILOs sesjon i Genève 8. juni i år.

Regjeringen påpeker i strategien viktigheten av å styrke samarbeidet med andre land om den overordnede tilnærmingen til Hviterussland.

Som ledd i dette vil vi også oppfordre russiske myndigheter til å medvirke til en demokratisk utvikling i landet.

Jeg vil gjerne framheve spesielt at vi innleder et tettere samarbeid med Sverige når våre naboer nå åpner ambassade i Minsk. I slike internasjonale forhold er det rasjonelt og riktig å søke en form for «arbeidsdeling», og vi ser tydelig at Sverige har en positiv og førende rolle blant de europeiske lands innsats når det gjelder å støtte en demokratiutvikling i Hviterussland.

I tillegg vil vi øke og systematisere støtten til demokrati- og menneskerettighetsprosjekter i landet. Det er helt avgjørende å støtte det sivile samfunn.

Denne støtten vil i all hovedsak bli kanalisert via norske og internasjonale frivillige organisasjoner, i fellesprosjekter med andre land, i regi av FNs utviklingsprogram – UNDP – Europarådet, OSSE og Nordisk Ministerråd. Befolkningen må få bedre tilgang til uavhengig informasjon, og vi må bidra til å skape uavhengige møteplasser. Samtidig vil vi fortsette å støtte menneskerettighetsforkjempere og beskytte ofre for forfølgelse.

Den norske Helsingforskomiteen er vår viktigste samarbeidspartner for demokratifremmende tiltak inne i Hviterussland. Helsingforskomiteen har opparbeidet seg et bredt kontaktnett både i Minsk og i regionene og samarbeider med et vidt spekter av frivillige organisasjoner, presse- og journalistorganisasjoner. Komiteen tilbyr sammen med hviterussiske aktører juridisk og praktisk bistand, støtte til regionale aviser og alternative kulturtilbud.

Norge er ikke alene om å støtte landets sivile samfunn, men de tilbakemeldinger vi får, tyder på at vår innsats trolig når ut til flere organisasjoner på grasrota utenfor hovedstaden Minsk.

De begrensninger hviterussiske myndigheter legger på opposisjonen og landets frivillige organisasjoner, gjør det også nødvendig å støtte hviterussere i eksil i nabolandene. Jeg har her tro på å støtte unge miljøer. Vi vil trappe opp støtten til det hviterussiske universitetet i eksil i Vilnius – det heter European Humanities University – for her snakker vi om å støtte morgendagens ledere i Hviterussland.

Som ledd i strategien vil Regjeringen oppmuntre institusjoner som f.eks. Norsk Utenrikspolitisk Institutt, Forsvarets forskningsinstitutt og Fredsforskningsinstituttet til å utvikle prosjekter og kontakter mellom forsknings-

og utdanningsinstitusjoner i Norge og i Hviterussland – for nettopp å styrke også vår egen kompetanse på landet.

Samtidig med alle disse tiltakene er det etter Regjeringens syn viktig også å styrke kontakten med hviterussiske myndigheter, i form av mer regelmessige kontakter på embetsnivå.

Tilsvarende vil vi vurdere å tilby offentlige tjenestemenn på lavere nivå deltakelse i opplæringsprogrammer i Norge. Dette er en form for samarbeid vi har gode erfaringer med i andre sammenhenger. Jeg tror også det er rom for å vurdere næringslivssamarbeid innen f.eks. innen energi og miljø.

Styrket innsats overfor Hviterussland må følges av økte budsjettmidler. Jeg er tilfreds med at vi fra i fjor til år har økt den økonomiske rammen fra 4 mill. kr til 9 mill. kr, mot beskjedne 1 mill. kr i 2005. Denne innsatsen vil bli trappet ytterligere opp neste år – etter vår plan.

Avslutningsvis vil jeg framheve at Regjeringen ser en klar merverdi i norske politiske partiers og parlamentarikeres kontakt med hviterussiske politikere på ulike nivåer. Disse kontaktene er med på å bidra til en positiv utvikling i landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.

(Votering, se side 3548)

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 5 og 6 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

S a k n r . 5

Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i NATO i 2006 (Innst. S. nr. 232 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 28 (2006-2007))

S a k n r . 6

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 174 (2006-2007), jf. Dokument nr. 16 (2006-2007))

Marit Nybakk (A) [18:30:12] (ordfører for sakene): Grovt sett kan man si at to saker preget arbeidet i NATO, og for så vidt også i NATOs parlamentarikerforsamling, i 2006: forberedelsene og gjennomføringen av toppmøtet i Riga og operasjonen i Afghanistan.

Hvis jeg skulle trekke fram noe særskilt fra Riga-møtet, måtte det være at Balkan for alvor nå deltar i det euroatlantiske samarbeidet. Albania, Kroatia og Makedonia fikk alle tre MAP-status og er dermed på NATOs venteværelse. Ikke alle tre kommer nødvendigvis lenger i 2008. Det avhenger av både politiske, økonomiske og militære reformer, i tillegg til at det særlig i Kroatia er en heller lunken stemning i befolkningen knyttet til et framtidig NATO-medlemskap. Serbia, Montenegro og Bosnia-Hercegovina ble på samme toppmøte tatt inn i Partnerskap for fred-programmet, ikke minst takket være et veldig aktivt og konstruktivt arbeid fra bl.a. norsk og italiensk side.

Norges ambassade i Beograd har da også over noe tid vært NATOs kontaktambassade, nå avløst av Italia.

Norge har også finansielt bidratt til omstrukturering av Serbias væpnede styrker, og det er i den forbindelse grunn til å gi honnør til enkeltpersoner som har bidratt sterkt – det gjelder bl.a. Kai Eide og Haakon Blankenborg, for det enorme arbeidet som de har nedlagt, og regjeringsrepresentantene som deltok i Riga. For øvrig har Norge nå overtatt kontaktambassaden i Sarajevo.

Den FN-mandaterede ISAF-operasjonen ble i 2006 utvidet til å omfatte hele landet, og teller nå ca. 35 000 styrker. I Riga forpliktet stats- og regjeringssjefene seg til å stille tilstrekkelige styrker og gi disse den nødvendige fleksibilitet. Men like viktig er det økende fokuset på å bedre balansen mellom sivil og militær innsats.

Det er viktig at NATO lykkes i Afghanistan, men det vil også avhenge av de lovnader som ble gitt i 2002 etter at Taliban var jaget ut av Kabul og det ble innkalt til freds-konferanse om Afghanistans framtid. Afghanistan har behov for midler til infrastruktur, til velferd, til oppbygging av offentlig forvaltning, til politi og rettsvesen og til å bedre kvinnenenes hverdag. Regjeringens autoritet må styrkes og bistanden koordineres bedre. Samtidig er ISAF-styrkens nærvær helt nødvendig for å sikre trygghet og stabilitet.

Også NATOs parlamentarikerforsamling har i perioden vært opptatt av Afghanistan – noe jeg regner med at Per Ove Width vil komme nærmere inn på – både for å få medlemslandene til å stille med de nødvendige styrker og for å øve press for mer utviklingsbistand.

Interessant er det at innsatsstyrken NATO Responce Force i 2006 faktisk ble satt inn i humanitære hjelpeorganisasjoner både etter orkanen Katrina i USA og etter jordskjelvkatastrofen i Pakistan. Norge bidro med 10 mill. kr til finansiering av flytransport.

Så vil jeg bare nevne at jeg synes det er viktig – og det sier også meldingen – at Norge jobber for å øke fokuset på arbeidet med kjernefysisk nedrustning i NATO. Komiteen har for øvrig registrert at det av stortingsmeldingen går fram at Norge i 2006 stilte seg kritisk til utviklingen av et alliert territorielt missilforsvar.

NATOs parlamentarikerforsamling engasjerer seg på de fleste områder som dekkes av Atlanterhavspakten, og spiller en viktig rolle også fordi de vedtakene som går fra NATOs parlamentarikerforsamling, naturligvis går til NATO, til NATOs råd og til regjeringene i NATO. NATOs parlamentarikerforsamling har også et motstykke til NATO-Russian Council i en egen Russland-komitee. Jeg må imidlertid få lov til å si at mens det praktiske samarbeidet i NATO-Russland-rådet fungerer godt, strever nok parlamentarikerforsamlingen med å finne forholdet, eller hva slags forhold de skal ha, til sine russiske kolleger.

Så er det én ting som vi har funnet grunn til å skrive i innstillingen. Det er at parlamentarikerforsamlingen i NATO er særdeles mannsdominert, både hva angår andelen av de totale delegatene og assosierte medlemmer, og – kanskje enda mer – i verv, i ledelse og i komiteer.

Til slutt vil jeg få legge til, før Per Ove Width får ordet som delegasjonsleder, at den norske delegasjonen er aktiv

på sesjonene og aktiv i komiteer og i underkomiteer. La meg også nevne at Jan Petersen i perioden ble valgt til en av visepresidentene.

Per Ove Width (FrP) [18:36:10]: NATOs parlamentarikerforsamling er en internasjonal organisasjon for parlamentarikere fra NATOs 26 medlemsland. I tillegg deltar 13 assosierte land og observatører fra ytterligere land og internasjonale organisasjoner.

Det har i parlamentarikerforsamlingen vært en svært aktiv deltakelse fra Stortingets delegasjon i alle komiteer og plenumsesjoner. Det er derfor positivt at tre representanter fikk verv i forsamlingen. Som Marit Nybakk nevnte, er Jan Petersen valgt til forsamlingens visepresident, Jan Arild Ellingsen til viseordstyrer for en av underkomiteene og Sverre Myrli til rapportør for rapporter om MAP-landene. Norge tok videre på seg å ta imot vitenskaps- og teknologikomiteen på besøk, hvilket ble vellykket gjennomført sist uke. Delegasjonen er også i gang med å planlegge forsamlingens vårsesjon som skal finne sted i Oslo i 2009.

Afghanistan stod gjennomgående høyt på dagsordenen i mange av møtene, spesielt under høstens sesjon i Quebec ble balansen bidrag fra ulike NATO-land debattert. Kanadierne var særlig tydelige på at de ikke ville fortsette å bidra like sterkt med styrker uten at andre kom på banen tilsvarende. Det ble imidlertid lagt minst like stor vekt på betydningen av sivil innsats.

Situasjonen på Balkan er fortsatt viet mye oppmerksomhet både i rapporter og i diskusjon. Det gjaldt de såkalte MAP-landene, de forventet neste i køen til NATO-medlemskap: Kroatia, Albania og Makedonia. Men også situasjonen i Serbia, Bosnia-Hercegovina og ikke minst Kosovo er mye diskutert.

En tredje region som er gitt mye plass, er Svartehavsregionen med landene Georgia og Ukraina og til dels Hviterussland. Noen mener at disse dominerer uforholdsmessig sterkt. Hvis det skal trekkes noen konklusjon med hensyn til mulig framtidig medlemsstatus for Ukraina og Georgia, må det være at det er svært langt igjen.

Forholdet til Russland er også preget av diskusjonen knyttet til Svartehavslandene. Det gjenstår å finne en god samarbeidsform med Russland både i plenumsesjoner og i NATOs Russland-komite.

Det legges vekt på kunnskap og dialog med Middelhavslandene, og forsamlingens Middelhavsgruppe avla flere besøk i Midtøsten.

På dagsordenen stod videre ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen og atomenergipolitikk. Det har vært diskutert hvorvidt energisikkerhet har noe på forsamlingens dagsorden å gjøre, og i så fall hvordan. Særlig de baltiske og sentral-/østeuropeiske land fortsetter å fokusere på dette.

Det er også fortsatt omstridt hvorvidt forsamlingen skal engasjere seg som valgobservatør. I 2006 ble det gjennomført i OSSE-regi med hensyn til Ukraina. For i år har det vært NATO PA-observatører ved valget i Serbia i januar, og det legges opp til deltakelse under høstens valg i Russland. Stortingets delegasjon har deltatt med en observatør på disse.

NATOs parlamentarikerforsamling gir god mulighet til å styrke Stortingets kontakt og dialog om forsvarspolitiske spørsmål med parlamentarikere i andre NATO-land samt partnerland og assosierte land i Øst-Europa. Det er derfor et viktig forum å delta i.

Bjørn Jacobsen (SV) [18:40:13]: Det vi diskuterer i dag, er dei såkalla transatlantiske banda. Dei har vi for så vidt diskutert i denne perioden og i førre periode og då sjølvsagt med bakgrunn i dei nykonservative hos ein av våre viktigaste allierte, USA. Eg har lyst til å referere litt til det idégrunnlaget som har lege i botnen for dette samarbeidet, og også samarbeidet i andre organisasjonar, som har skapt veldig mange av dei grunnleggjande problema, og sjølvsagt også internt dei splittingane som har lege til grunn. Eg siterer Robert Kagan, ein av dei såkalla nykonservative saman med bl.a. Richard Perle og Wolfowitz:

«Det er på tide å slutte å late som om europeere og amerikanere har en felles oppfatning av verden, eller i det hele tatt at de bebor den samme verden (...) Europa beveger seg bort fra fokuset på makt henimot en selvtilstrekkelig verden av lover, transnasjonale forhandlinger og samarbeid. De trer inn i et posthistorisk paradys av fred og fruktbarhet, en realisering av Kants «evige fred». USA forblir imidlertid forankret i historien og utøver makt i en anarkistisk hobbesiansk verden hvor internasjonale regler og rett ikke er til å stole på, og hvor sikkerhet og forsvar for en liberal orden fremdeles beror på besittelsen og utøvelsen av militærmakt.»

Dette er det som ligg til grunn for nærmast alle dei problema vi slit med, anten det er alliansen av villige eller forkjøpskrig i Irak, aggressiv krigføring i Afghanistan, rakettskjold, delvis også i forhold til energi og artikkel 5, at ein ønskjer å løyse energiproblem med militærmakt, dei siste dagars opplegg for det som hører til Europarådet, og hemmeleg fengsel i Europa, og overflygingar.

Så har vi også den siste tida lært oss eit nytt ord som heiter SACEUR. Eg må innrømme at eg kom litt i same tankar som: Kven er han der Artium som alle skal ta? Eg trudde ei stund at SACEUR var ein franskmann, men han er faktisk ikkje det. Det er den institusjonen i NATO som leiår styrkegenereringsprosessen. Vi har hatt litt folkeopplysning både her i Stortinget og i folket elles om korleis den heile tida gåande prosessen føregår, med tilpassing av spørsmål og spørsmål til dei enkelte land ut frå kva NATO trur ein kan bidra med. Og då skal eg skryte av NATO. NATO har komme med spørsmål som har vore rimeleg avstemde og avpassa i forhold til kva Noreg eventuelt kunne bidra med, og har lytta til dei debattane som har vore i det norske politiske miljøet, ved ikkje å leggje inn forslag til styrkebidrag som ville irritere altfor mykje.

Eg synest at kanskje den viktigaste prosessen som har gått føre seg internt i NATO den seinare tida, er den med det sivile sporet. Vi har klart via, synest eg iallfall, ein utanriksminister, ein forsvarsminister og sjølvsagt også ein utviklingsminister å komme veldig godt på sporet internt i NATO med å vere i front når det gjeld det sivile sporet. Eg blir stolt av å sjå på at Noreg går i front for å

finne andre land som kan tenkje seg å gå saman med oss om SIMIC, sivilt-militært samarbeid, for å løyse den gordiske knuten. Vi kan gå så langt som til å seie at det faktisk har komme litt betre helsestell i nordre Afghanistan, og litt betre skolestell har komme på plass, utan at vi skal skryte for mykje av det. Men det å få til den balansegangen er ikkje lett, det er som å løyse den gordiske knuten. Då må ein trekkje fram det sivile, med bevisstheita bak at det militære ikkje er det som løyser noko, men kan vere til stades for å sikre nasjonsbygging – det gjeld sjølvsagt også NGO-ar og andre som ønskjer å bidra til det som er målet for all militærmakt, nemleg å vere fri for frykt.

Eg blei imponert over Sevilla-møtet, som heilt klart og tydeleg sa etter at ein hadde vore i Pakistan og hjelpt til med midlar etter jordskjelvet, at det skal ikkje brukast nokon NRF. Etter at NATO Response Force kom på plass i Riga, skal dei brukast til dei som lir, dvs. sivile. Dei skal ikkje inn i noko som udefinert kan vere ein angrepskrig iallfall. Så der har vi gjort eit betydeleg arbeid, og det er berre ein start. Eg håpar sjølvsagt at Regjeringa held fram med det gode arbeidet der.

Så over til dette med rakettskjold. Det kan sjå ut som om vi er i ein situasjon der vegen blir til mens vi går. Noreg har alltid vore imot dette, vore skeptisk til det, men så viser det seg at vi er imot i namnet, men ubevisst for i gagnet, delvis iallfall. Når det gjeld det direkte amerikanske, hadde førre regjering i Noreg eit gjenkjøpsopplegg i forhold til eit norsk firma som bygde eit understell til ein radar. Det blei ikkje eingong bygt i Noreg, så norske arbeidarar fekk ikkje nytte av det gjenkjøpsregimet. Men vi blei involverte i dette utan at Stortinget var informert, har det kome fram i Bergens Tidende, og til og med var det visse i regjeringas sikkerheitsutval som heller ikkje var informerte. Det kan tyde på at her var det prosessar som ikkje var gode nok. No er denne saka til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen, så dette får vi take når den tida kjem.

Så er det noko som vi faktisk er for, utan at vi har debattert det så mykje, men vi løyver pengar til det, riktignok i ein sekkepost – vi bør vel for framtida få det ordna slik at det kjem fram kva desse 75 mill. kr går til, nemleg til såkalla troppeforsvar. Så kjem det nye opp at vår viktigaste allierte, USA, ønskjer å samarbeide med det såkalla nye Europa, eller det såkalla meir villige Europa – to land der, Tsjekkia og Polen – om raketar og skjold, altså utan å følgje prinsippet. Det undrar meg at eg som SV-ar og eigentleg NATO-motstandar skal stå her og måtte gjere NATO betre og referere til den tida det faktisk var rådslag i NATO. NATO var ein rådslagingsorganisasjon, dei gjekk faktisk mange rundar, og tok ikkje berre einseitig kontakt med enkeltland for så å presse gjennom ein politikk som iallfall vil måtte trenge litt lengre tid både for å gro og for i det heile å ha ein sjanse til å kunne bli vedteken, noko som ikkje eg trur er realistisk når vi ser på kva alle ekspertane på området seier tydeleg og klart: Dette fører til opprusting, ein ny spiral, som ingen er tent med, når vi veit at verda er i ein slik situasjon at dei områda ein bør pøse inn milliardar av økonomiske ressursar på, sjølvsagt andre

ressursar også, er klima og energi og ikkje eit nytt rustingskappløp.

Så kan vi – dersom det skulle bli slik, vi kan sjølvsagt håpe og tru at Tsjekkia og Polen ikkje går med på dette – kome i den situasjonen at delar av Europa vil vere dekte av eit rakettskjold. Då kjem sjølvsagt spørsmålet opp: Skal vi ha ein slik situasjon at Europa skal vere ulikt dekt? Vi veit at det er krefter i NATO som taler for at då får vi take den såkalla troppebeskyttelsen vi har, og leggje den på, så vil vi kunne få ei dekning av heile Europa – etter mitt skjønn igjen med opprusting som den verkeleg store følgja.

Vi diskuterte for om lag ei veke sidan EU, med regionalisering, og vi kan sjå på om det også føregår ei form for regionalisering i NATO. Sannsynlegvis gjer det det, og der vil eg jo ikkje minst gje Regjeringa ros for å ha fått til ein ny nordisk forsvarsavtale med konkretisering gjennom den avtalen som er underskriven med Sverige, samarbeid på artilleri. Vi kjenner jo alle til dette med norsk-islandsk, dansk-islandsk samarbeid. Her blir det eit bein til å stå på, i ein region innafor NATO, i ein region i Europa. Det er mykje spennande som står her. Dette treng på ingen måte å vere i konflikt med det vi har gjort før, men det viser at sikkerheitsbehova i dei ulike regionane vil kunne vere forskjellige, og det er ingen ting i vegen for at det vil kunne føre til meir samarbeid – kan vi slå våre hoser i hop og få noko effektivt ut av det? For oss i Noreg ligg sjølvsagt dette med nordområda, energi og miljø heilt klart bak der som eit insentiv for å take, og ikkje minst tore å take, nye initiativ. Vi veit at på forsvarssamarbeid er det enormt mykje offentlege midlar å spare. SV har føreslått tidlegare at vi burde samarbeide om noko så enkelt som eit skytefelt. Vi ville ha spart 3 milliardar kr på det. Vi skal ikkje take ein gammal forsvarsdebatt opp her på ny, men vi veit at samarbeid både vil kunne skape økonomiske fordelar og sjølvsagt knyte nye band i forhold til nye utfordringar, og vi vil ikkje minst dra med oss andre land og få dei interesserte i dei same problemstillingane som vi er. Det må vi også tore å kunne gjere sjølv om vi er medlem av NATO-fellesskapet. Vi veit at dette også kan vere ein spore til at Russland-NATO-rådet og også det som føregår i NATO PA-forsamlinga, kan bli enda betre. Dersom vi ivrar for det, vil kanskje også andre finne på å ivre for det.

Til slutt vil eg seie to ord om Russland. Eg er einig med dei som har sagt at ein ikkje skal leggje altfor mykje vekt på dei russiske argumenta i forhold til rakettskjold. Men vi har grense mot Russland, vi har hatt eit langt og nært føreseieleg forhold til Russland. Vi bør i det minste lytte til kva dei har å seie, og vi bør bidra slik at den debatten som har gått, blir dempa mest mogleg. Det gjer vi ved også å tore å take desse tinga opp når dei ulike ministrane er på dei ulike møta, ikkje minst innafor NATO-ramma. Det føler eg meg rimeleg trygg på at våre statsrådar vil gjere.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [18:52:16]: Først vil jeg rette en takk til saksordføreren for en særdeles grundig redegjørelse for de to sakene som ble tatt under ett, og

(Samuelson)

Senterpartiet stiller seg bak de tilleggscommentarene som saksordføreren har.

Men når jeg har bedt om ordet, er det fordi jeg ønsker å gi uttrykk for at det er en ganske sterk bekymring i Senterpartiet på ett felt, og det er USAs planer om utbygging av et rakettskjold på europeisk jord. Jeg er glad for at komiteen enstemmig har kvittert ut med følgende merknad:

«Komiteen har videre merket seg at NATO arbeider med et missilforsvarssystem innen alliansen utenom det amerikanske missilforsvaret som planlegges utplassert i Tsjekkia og Polen.

Komiteen registrerer at Norge i 2006 stilte seg kritisk til utviklingen av et alliert, territorielt missilforsvar, og det er knyttet stor usikkerhet til den videre oppfølgingen av et territorielt missilforsvar i NATO».

Det har i media i den siste tiden vært sterk fokusering på amerikanske planer om et rakettforsvar i Europa. Skepsisen fra vår nabo i øst, Russland, har vært stor.

Under G8-møtet kom det heldigvis fram nye signaler fra Russland om et mulig samarbeid om et slikt forsvar. Jeg ser med spenning fram til hva utfallet av dette kan bli. Jeg håper at vi klarer å beholde den linjen at vi er skeptisk avventende til et missilforsvarssystem.

Soria Moria-erklæringen er klar og tydelig på at

«Norge skal arbeide for å skrinlegge dagens planer for rakettforsvar, og ta initiativ til et økt fokus på tidlig varsling og forebygging av konflikter».

Dette må være Norges klare og tydelige linje i tiden som kommer. Likevel bør vi følge nøye med i utviklingen mellom Russland og USA. Vi må følge partenes innspill. Vi må se på de interne diskusjoner som er. Senterpartiet ønsker absolutt ikke at vi nå skal hive oss inn i en situasjon der vi får en ny rustningsspiral mellom USA og Russland, eller mellom andre deler av verden. Kald krig bør være et tilbakelagt stadium, og også den opprustningen som vi har sett etter annen verdenskrig.

Derfor håper jeg at vi i tiden som kommer, kan jobbe med – etter følgende prioritet: Først må vi jobbe kraftig og intenst med forebygging av konflikter. Dialog er en bedre løsning enn direkte konfrontasjon. Lykkes vi ikke, må vi jobbe videre med tiltak for tidligvarsling – og det kan være mange aspekter i den kjeden. Og sist, som den absolutt siste utvei, må man se på oppbygging av et missilforsvar.

Jeg håper at en slik linje kan få tilslutning og følges.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:56:29]: Bare en kort kommentar.

Jeg tror det er bred og viktig enighet om hovedsporet i dette siste spørsmålet, som nå har vært framme i de to siste innleggene. Vi er urolige for tendensen her – med tanke på nye våpensystemer og opprustning. Som representanten Jacobsen sa, det er ikke det verden trenger. Og det kan man utdype og gå i detaljer på. Jeg skal ikke gjøre det her. Men jeg tror det er bred enighet om det, og Soria Moria-erklæringen har en klar formulering på dette som Regjeringen legger til grunn.

Samtidig må Norge forsøke her å posisjonere seg, slik at vi er i inngrepet med de prosessene som er i NATO, og som er blant de allierte. Det er et viktig prinsipp for NATO som handler om at sikkerheten er udelelig, altså at NATOs land skal ha den samme sikkerheten, og den skal være solidarisk. Vi arbeider med utgangspunkt i Riga-toppmøtets vedtak om at man i NATO fortsatt skal arbeide for å kartlegge de sikkerhetstrusler man står overfor, for å finne ut hvilke svar som er de beste svar på de truslene. Det er det sporet vi følger, og vi prøver å posisjonere oss slik at vi har maksimal innflytelse langs det sporet.

Så må vi også merke oss hva som er debatten i andre land, hva som er den holdningen som våre NATO-allierte inntar, og hvordan denne utviklingen går videre. Men det viktigste for oss i denne sammenhengen er å holde fast ved de debattene som går i NATO. Der er det slik at Norge ikke står alene, men har flere som deler vårt syn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

(Votering, se side 3548)

Presidenten vil nå foreslå at sakene nr. 7 og 8 behandles under ett – og det anses vedtatt.

S a k n r . 7

Innstilling fra utenrikskomiteen om Noregs deltaking i Europarådet i 2006 (Innst. S. nr. 233 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 29 (2006-2007))

S a k n r . 8

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 172 (2006-2007), jf. Dokument nr. 13 (2006-2007))

Øyvind Vaksdal (FrP) [18:58:50] (ordfører for sak nr. 7): Jeg vil starte med å understreke Europarådets betydning for å skape dialog og samarbeid for demokratisk utvikling i hele Europa, bygd på grunnleggende verdier som menneskerettigheter og rettsstatens prinsipper.

Europarådet har særlig kompetanse når det gjelder menneskerettigheter, demokratisering, lokaldemokrati og statsrettslige forhold, og kan gi både råd og rettleiding samt stille krav til medlemslandene på disse områder.

Utenrikskomiteen er enig med Regjeringen i at Europarådet skal utvide og forbedre sin kompetanse innenfor disse områder, og ikke spre seg for bredt til andre områder.

Samarbeidet med andre organisasjoner må styrkes samtidig som Europarådet konsentrerer innsatsen der organisasjonen har kompetanse og spesielle fortrinn.

Jeg kan ikke unngå å komme inn på den vanskelige situasjonen for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Ved utgangen av 2006 lå det nærmere 90 000 saker til behandling i domstolen, en økning på 12 pst. fra året før. Det er derfor særdeles viktig at proto-

koll 14 trer i kraft så snart som mulig. Denne vil åpne for langt mer effektive prosedyrer i håndteringen av saker, noe som vil medføre at domstolen kan behandle anslagsvis 25 pst. flere saker enn i dag.

Domstolen står overfor store utfordringer, og reformene som ligger i protokoll 14, er nødvendige for å forbedre både arbeidsforhold og effektivitet ved domstolen. Problemet er at Russland som det eneste medlemsland ennå ikke har ratifisert protokollen, og dette gjør at det hele nå er i ferd med å stoppe opp. Situasjonen blir forverret dag for dag og vil nå også få konsekvenser for utnevning av dommere ved domstolen.

Den 20. desember 2006 avsto den russiske Duma med 137 mot 27 stemmer forslaget fra president Putin om å ratifisere protokollen. Det har vært gjort mange forsøk på å påvirke russerne til å ratifisere protokollen, som var klar for undertegning allerede i mai 2004. Jeg er kjent med at utenriksministeren fokuserte på dette under ministermøtet i Strasbourg i mai 2006. Utenrikskomiteen tok også dette opp i møter med den russiske Dumas utenrikskomite i januar i år.

Jeg deltok på et møte i Europarådets «Committee on Legal Affairs and Human Rights» i Paris sist fredag, der dette nok en gang var tema. Denne gang hadde vi invitert representanter fra den russiske Dumas juridiske komite til samtaler om protokoll 14.

Det vil være å gå for langt å sitere disse samtaler her, men jeg synes disse ble holdt i en god og positiv tone, og det virket som vi fikk forståelse for våre synspunkter hos våre russiske kolleger. Jeg er vel noe mer optimistisk etter dette møtet, men jeg tror fortsatt vi har et stykke igjen å gå før vi ser en ratifisering fra russisk side.

Jeg vil derfor påpeke at en enstemmig utenrikskomite understreker at «man må ha fullt fokus på alle nivåer for å påvirke vårt naboland til å foreta en snarlig ratifisering av protokollen». Jeg forutsetter derfor at utenriksministeren også framover vil ta dette opp i samtaler med russiske myndigheter.

Jeg vil til slutt understreke at den styrkingen av domstolen økonomisk som framgår av innstillingen i sak nr. 8, ikke i vesentlig grad må svekke Europarådets øvrige virksomhet.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 7 og 8.

(Votering, se side 3549)

S a k n r . 9

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2006 (Innst. S. nr. 176 (2006-2007), jf. Dokument nr. 18 (2006-2007))

Morten Høglund (FrP) [19:03:11] (ordfører for saken): Jeg vil bare knytte noen få kommentarer til saken.

Utenrikskomiteen har nå ved et par anledninger fokusert på Vestunionen og dens funksjon. Det henger sammen med at Vestunionen, i motsetning til f.eks. NATOs parlamentarikerforsamling, som vi debatterte her for en liten stund siden, ikke har et ministernivå å henvende seg til. Det betyr ikke at man ikke har interessante og spennende debatter i Vestunionen, noe jeg er godt kjent med at man har. Det jeg vil fremheve og syntes var veldig positivt, og som vi også har tatt med i merknadene fra komiteen, er det den norske delegasjonen har valgt å gjøre i sitt arbeid. De har aktivt gått inn og satt søkelyset på problemstillinger som er viktige for oss, ikke minst i forhold til nordområdene.

Jeg er også kjent med at den norske delegasjonen tok initiativ til et besøk for Vestunionen på Svalbard, noe som er en god anvendelse av våre ressurser og krefter i denne forsamlingen. Det er et veldig konstruktivt bidrag, men vi fra utenrikskomiteens side er vel litt usikre på forsamlingens fremtid. Man kan jo si det slik at når vi nå har gått gjennom OSSE, Europarådet og NATO, mangler det ikke på debattarenaer. Internasjonale parlamentarikerforsamlinger er det flere av, og vi får se hvem som har livets rett fremover, hvem vi bør prioritere. Men når vi først er til stede, synes vi det er flott at den norske delegasjonen har fokusert så sterkt på viktige problemstillinger for Norge.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [19:05:16]: Som det framgår av innstillingen, er VEU-forsamlingens eksistens og betydning diskutert i mange sammenhenger. Den felles europeiske sikkerhets- og forsvarspolitikken samt det militære operativansvaret er overført til EU, og i VEU-sammenheng står en da igjen med et råd på ambassadørnivå på regjeringssiden. Det kan jo være berettiget å diskutere hvorvidt en skal opprettholde VEUs parlamentarikerforsamling.

Jeg har svært positive erfaringer med vår deltakelse i VEU så langt, med hensyn til deltakelse både i den teknologiske komiteen og ikke minst i de to årlige parlamentarikersamlingene i Paris. Svært relevante forsvarspolitiske og sikkerhetspolitiske saker diskuteres, og spesielt fra britisk side har det flere ganger blitt framhevet at det er bare VEU som har den formelle hjemmel for å diskutere den brede sikkerhets- og forsvarspolitikken i Europa – dette så lenge EUs medlemsland har forkastet utkastet til felles grunnlov.

Ved parlamentarikersamlingen i Paris i desember i fjor ble det tatt initiativ fra den norske delegasjonen til å lage en egen rapport om nordområdene. Dette syntes delegasjonen var en naturlig oppfølging av Regjeringens aktive nordområdepolitikk. Vår delegasjonsleder, Odd Einar Dørum, ble valgt til corapportør i denne viktige rapporten for oss. Rapporten ble utarbeidet samtidig som FNs klimarapport ble lagt fram, noe som gjorde rapporten ekstra aktuell for VEUs parlamentarikerforsamling.

Vi hadde et svært vellykket seminar om nordområdeproblematikken på Svalbard i mai og en like vellykket framlegging av rapporten nå i juni. Interessen for temaene i rapporten var stor. Det gjaldt både energi- og sikkerhets spørsmål og ikke minst spørsmål knyttet til klimaendrin-

gene en ser i nordområdene. Bevisstheten omkring klimaspørsmål er stor i hele Europa, men kunnskapen om det vi ser av endringer i nord, og konsekvensene for resten av verden har ikke stor oppmerksomhet. Dette gav da også mange seminardeltakere uttrykk for, både i og utenfor seminarrommet.

Jeg tror samarbeidet i VEU er med og øker forståelsen for nordområdepolitikken blant europeiske parlamentarikere. Det tror jeg er svært positivt i en tid hvor vår regjering har stort fokus på området. Vi så sist i media i går og i dag at vår utenriksminister har besøkt Finnmark sammen med en stor svensk delegasjon for å øke svenskens interesse for området. Mitt inntrykk gjennom VEU-samlingene er at bevisstheten omkring området ikke er spesielt stort i europeisk sammenheng, verken når det gjelder energi-, sikkerhets- eller klimaspørsmål. Dette kom da også til uttrykk da vi først fremmet forslaget om en egen rapport om nordområdene i VEU. Hva var vel av interesse for europeiske parlamentarikere der oppe i det høye nord når det var så store sikkerhetsmessige utfordringer sør i Europa?

Jeg har hatt stort utbytte av min deltakelse i VEU-sammenheng, og jeg tror vi skal bruke alle arenaer vi har for økt forståelse for våre områder, samtidig som også vi har et stort behov for debatt og samtaler med våre europeiske parlamentarikerkollegaer om viktige temaer innenfor forsvars- og sikkerhetspolitikken. Men det krever at vi også er villige til å delta i og bidra til debatt i de ulike forsamlingene. Uten det vil vi naturligvis ikke ha noe utbytte av deltakelse. Så får Stortinget vurdere om dette er en arena som er viktig for oss å delta ved, om den fortsatt opprettholdes som et organ innenfor EUs parlamentariske system.

Til slutt vil jeg gjerne gi honnør til vår delegasjonsleder for vel gjennomført arbeid med og presentasjon av rapporten om nordområdene, og også skryt til statssekretær Liv Monica Stubholt, som gjorde et stort inntrykk på forsamlingen i Paris nå i begynnelsen av juni da hun snakket om våre nordområder og svarte på spørsmål fra parlamentarikere fra hele Europa. I den grad forsamlingen kan begeistres, opplevde vi i den norske delegasjonen at det var det som skjedde under Stubholts innlegg.

Odd Einar Dørum (V) [19:10:13]: Jeg har funnet det riktig som delegasjonsleder å ta ordet.

Når Stortinget skal vurdere deltakelse i organer, får man gjøre det på den måten man skal gjøre det, når man kommer så langt. Jeg synes det er rett å si, med henblikk på de politikerne man møter i forbindelse med Vestunionen, at det ikke er åpenbart hva som blir framtiden for en ny grunnlov for Den europeiske union. Det er heller ikke åpenbart hva som kommer til å bli med, i den forstand at når det gjelder forsvarsspørsmål knyttet til nasjonale parlaments innsats, mener nok den forsamlingen, som er preget av entusiastiske tilhengere av Den europeiske union, at det ikke er gitt hva svaret vil bli. Jeg tror det er klokt å observere den utviklingen.

Vi som er sendt dit som observatører, har i fellesskap bestemt oss for at vi skal promotere det som representan-

ten Gerd Janne Kristoffersen var inne på, nemlig det brede, norske, nasjonale behovet for og interessen av at våre nordområder, nesten uansett hvor vi er, blir sett og forstått. På det grunnlag har vi i god tverrpolitisk ånd løftet dette fram gjennom de politiske gruppene som eksisterer. Jeg har noen refleksjoner å komme med i den sammenheng. Refleksjonene handler ikke bare om VEU, de handler også om min tidligere situasjon som representant for Norge som statsråd.

Det er ikke uten videre gitt at situasjonen i Europa nord for København er vel forstått. Men hvis man først får reist debattene, spesielt på den måten som også andre har gjort – bl.a. har Regjeringen hatt et nordisk statsministermøte i Ny-Ålesund, og vår utenriksminister har f.eks. anbefalt folk å reise dit på sitt besøk i Washington – vekker det et betydelig engasjement. Samtidig tror jeg vi skal være så nøkterne at vi ser at det er behov for å gjøre dette mange steder. Vårt bidrag har vært å gjøre det her hvor vi er. Vi har opplevd, som representanten Gerd Janne Kristoffersen var inne på, at det førte til en bred oppslutning fra de ti opprinnelseslandene for Brussel-traktaten, altså den opprinnelige Vestunionen, men også fra andre. Vi har i et tett samspill med UD's statssekretær Liv Monica Stubholt opplevd at det er fullt mulig å løfte en debatt inn i et bredt, internasjonalt forum.

Jeg må også understreke at når det gjelder rapporten, som i praksis er laget av en spansk politiker og meg, er det kanskje første gang man har definert sikkerhetspolitikk med utgangspunkt i en klimapolitisk analyse. Det er ikke urimelig å gjøre det i nord – når man vet at isen smelter raskere enn før, når man vet at det vil kunne bli åpent hav, og når man f.eks. vet at det på mange måter kan bli en situasjon i Nordøstpassasjen som kan gi både muligheter og utfordringer. Jeg har lært gjennom livets harde skole at det i en europeisk sammenheng ikke er gitt at Norge skal bli sett for det vi faktisk gjør, nemlig at vi er en pålitelig leverandør av viktige energiressurser til det europeiske kontinent. At det blir sett og akseptert, tror jeg er et selvstendig og viktig datum for vårt land å bli registrert for, ikke på grunn av annet enn at vi faktisk gjør det. Det er en del av det seige, tillitsbyggende arbeidet vi skal gjøre.

Det å jobbe med et så viktig tema for landet vårt, det å oppleve at det er mulig å mobilisere engasjement, og det å oppleve at det engasjementet igjen kan føre til en bred debatt, som jeg i hvert fall tror øker engasjementet og nysgjerrigheten for nordområdene som sådanne, er en positiv erfaring. Jeg tror det er svært viktig for alle delegasjoner. Jeg vet det også er gjort i andre sammenhenger.

Jeg pleier ofte fra denne talerstolen å sitere Vømmøl Spellmannslag. De har et yndlingsrefreng: «Det er itjnå som kjem tå seg sjøl.» De sier også at hver for oss veier vi ikke så mye, men sammen veier vi mange tonn. Det er vel også VEU-delegasjonens konklusjon at det er «itjnå som kjem tå seg sjøl», men hvis man går sammen, kan man få det til. Når man gjør det sammen, kan man også sørge for å utvide bevisstheten om de livsviktige nordområdene. Norge trenger mange venner i den sammenheng, og jeg tror vi har gitt et bidrag til at flere kan bli venner og forstå vår posisjon, som er vel knyttet til den politikken som jeg

synes Regjeringen har promotert på en utmerket måte i mange andre sammenhenger – som ikke er gjenstand for debatt i dag, men som det er naturlig å kommentere.

Jeg tok til orde på denne måten, for etter at årsmeldingen har kommet, er det som faktisk er bebudet, gjennomført med de resultater vi håpet på, men som vi slett ikke var sikre på at vi ville få til. Jeg synes det er hyggelig å kunne meddele det til Stortinget i et slikt plenumsmøte.

Marit Nybakk (A) [19:15:22]: La meg først få understreke det som andre også har sagt, at de norske representantene som sitter i Vestunionens parlamentariske forsamling, gjør en god jobb, pluss at det er positivt i seg selv med parlamentarikerforsamlinger. Det betyr at man trefter parlamentarikere fra andre land. Man utveksler synspunkter og meninger, og man kan kanskje få lagt fram saker overfor parlamentarikere fra de landene.

Likevel har utenrikskomiteen i forbindelse med behandlingen av de årlige rapportene fra Vestunionens parlamentarikerforsamling, både i denne perioden og i forrige periode, lagt inn i innstillingen et spørsmålstegn og gått ett skritt videre: Bør vi ikke gå gjennom alle de parlamentarikerforsamlingene som Stortinget sitter i, og se hvilke vi bør fortsette å være i? Ikke bare det: Kanskje finnes det parlamentarikerforsamlinger som vi ikke deltar i, og som er mye mer relevante? Vi har i dag bl.a. en parlamentarikerforsamling i Verdensbanken. Med tanke på det bistandsbudsjettet vi har, kan det hende at det, når man skal vurdere ressurser til utenlandsreiser og delegasjoner, er en av de parlamentarikerforsamlingene vi bør prioritere.

Når det gjelder Vestunionen, hadde de sitt siste ministerrådsmøte i november i 2000 – altså for godt over seks og et halvt år siden. De fleste arbeidsoppgaver ble overført til EU. Det er slik at selve parlamentarikerforsamlingen blir da en satellitt som svever litt for seg selv. Det kan godt hende vi skal fortsette å delta i Vestunionens parlamentarikerforsamling. Det har vi ikke tatt stilling til ennå, og det tar vi ikke stilling til i dag. Det kan også hende at den blir nedlagt i forbindelse med videreutviklingen av ESDP. Det gjenstår å se.

I alle fall er det slik at presidentskapet behandlet innstillingen fra i fjor på bakgrunn av en henvendelse fra administrasjonen, to ganger, nemlig 15. juni og 16. november. Den 16. november konkluderte presidentskapet med at vi skal gå gjennom de ulike delegasjonene vi deltar i med utgangspunkt i innstillingen fra utenrikskomiteen fra i fjor, altså for et år siden, om deltakelse i Vestunionens parlamentarikerforsamling, og da skal selvfølgelig også dagens representanter i parlamentarikerforsamlingen bidra med sitt. Jeg gjør oppmerksom på at det ligger implisitt i de beslutninger som er tatt, og de behandlinger vi har hatt, at om vi eventuelt går ut av Vestunionens parlamentarikerforsamling, vil det i så fall først skje fra neste periode. For øvrig har ikke Norge stemmerett i Vestunionens parlamentarikerforsamling. Vi er assosierte medlemmer, i motsetning til i f.eks. NATO, Europarådet og OSSE.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:19:13]: Eg trur at VEU har blitt vitalisert etter at Frankrike og Nederland sa

nei til ny grunnlov. Det har ført til mykje større aktivitet og ei større tru på at ein kan bli til noko. Eg har vore i VEU frå 1997 til 2001 og no i denne perioden.

Eg trur det er uklokt å diskutera å trekkja Noreg ut så lenge aktiviteten blant dei andre statane er til stades. For i motsetnad til i EU er det jo fleire land som er med her som ønskjer å delta i slike fora som dette, nettopp for å bidra i den såkalla europeiske fellesskapen.

Det som er mi erfaring, er at Noreg faktisk, gjennom den delegasjonen som er leidd av Dørum, har teke opp problemstillingar som er av stor interesse for politikarar i Europa generelt, for dei andre assosierte medlemene og for dei andre medlemene som ikkje har stemmerett, som Nybakk var inne på. Der klarer ein å trekkja merksemda mot nordområda. Akkurat på den same måten som vår regjering har gjort det på den delegasjonsreisa som ein hadde desse dagane der oppe, knytt til svensk regjering og næringsliv, har ein bidrege til, gjennom bl.a. VEU-delegasjonen sitt arbeid, å retta merksemda mot nordområda. Fokus i Europa er utan tvil ikkje der. Det kan me bidra til gjennom å delta i ulike delegasjonar. Det er mitt utgangspunkt.

I VEU diskuterer ein veldig mykje forsvars- og tryggingsspolitikk, bl.a. rakettforsvar. Då får ein høyra stemma til andre enn dei som er medlem i NATO. Då får ein høyra stemma til dei som gjerne føler seg meir trua enn andre av slike system, fordi fleire land deltek. Så får ein òg høyra stemma til folk som er opptekne av det som har skjedd med dei CIA-flya, som ein påstår har vore i Noreg, som Europarådet har diskutert, og som det er stilt spørsmål om til utanriksministeren. Kva slags rolle har me hatt i dette? Slike ting diskuterer ein fritt når ein ikkje er bunden opp av f.eks. ein organisasjon som NATO eller ein organisasjon som EU.

Után tvil, for å gjenta meg sjølv, trur iallfall politikarane som er i VEU, at innflytelsen til dette organet no kan auka på grunn av grunnlovsneiet i Frankrike og Nederland.

Eg har lyst til å utfordra utanriksministeren litt, sidan han har teikna seg, om det som har vore ei mediasak i Noreg, og som er blitt diskutert i Europa. Det gjeld desse flya, som bl.a. mi lokalavis, Stavanger Aftenblad, har skrive mykje om, Noregs rolle i dette, og om han kunne seia nokre ord. Eg veit han skal koma tilbake til det i eit brev, men det er eit spørsmål som ikkje minst SV i regjering har vore oppteke av, kva rolle Noreg har spelt. Eg ser at Bjørn Tore Godal, tidlegare forsvarsminister, seier at dette har ikkje *den* regjeringa hatt noko med. Då må det vera nokon andre. Ser han for seg at ein skal gå inn i kva som faktisk har skjedd, og kva rolle Noreg eventuelt har spelt i den saka?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:22:57]: La meg si til det siste spørsmålet at der er mitt svar det det har vært tidligere, at vi har ikke kjennskap til at det har funnet sted den type transport over norsk jord. Vi mener at vi har gitt utfyllende svar på det. Vi noterer oss at det fortsatt gjøres undersøkelser av det spørsmålet bl.a. i Europarådet. Det er stilt et spørsmål til statsministeren som vil bli grundig besvart. Det er det jeg har å si om den saken.

Jeg skal være veldig kort i omtalen av Vestunionen, organisasjonen som er nedlagt, men der parlamentarikerne består. Det jeg vil gjøre, er fra Regjeringens side å gi en honnør til de parlamentarikerne som bruker dette organet. Jeg tror det er et tegn på, er en felles tilnærming fra det norske politiske miljø til at vi i vår situasjon, utenfor EU, som vi kan ha ulike syn på, og med nordområdet og energidagsordenen, har behov for å bruke absolutt alle tilgjengelige organer for Norge. Da er det viktig at vi går inn med den entusiasme og den kreativiteten som vi her har hørt, med å vise til Svalbard, engasjere og bringe nordområdetetikkene på dagsordenen. Dette er en slags «team Norway»-tilnærming som jeg tror det er konsensus for i denne sal rundt disse spørsmålene, og det er jeg glad for.

Jeg mener at dette utvikler seg i riktig retning. Det er riktig som både representanten Gerd Janne Kristoffersen og representanten Odd Einar Dørum sier, at det er en oppoverbakke i å informere Europa om denne dimensjonen, men det er ikke noe vanskelig å tenne interessen for det om man gjør det på riktig måte.

Jeg hadde som sagt en stor svensk delegasjon med meg nordover nå tidligere i uken. Den svenske riksdags utenrikskomite var på tilsvarende tur bare for noen dager tidligere. Så her er det en bred utvikling på gang, og det mener jeg er svært positivt.

Så takker jeg for de hyggelige ordene som er sagt til min statssekretær. Hun kan brukes til mye, som f.eks. å representere meg på dagens møte i Østersjørådet av utenriksministere, der jeg da ikke kan være fordi jeg er her.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 3549)

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 10 og 11 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1 0

Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2006 (Innst. S. nr. 228 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 24 (2006-2007))

S a k n r . 1 1

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om videreutvikling av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – Utland (Innst. S. nr. 229 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:57 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter – til sammen 85 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heikki Holmås (SV) [19:27:28] (ordfører for saken): De tenkte nok ikke på olje, de første som bosatte seg i Norge da isbreene trakk seg tilbake. Slik sett er det jo på mange måter bare flaks at geologien har skapt oljen på havbunnen, men det er ikke flaks, men tvert imot vidsyn og politiske valg som har gjort at vi i dag har 2 000 milliarder kr på bok, et beløp som kommer til å vokse i årene framover, og der målet er at det skal komme både våre barn, barnebarn, oldebarn osv. til gode i årene som kommer.

Det er riktig å diskutere både tempoet vi skal ha på oljeutvinningen, hva slags områder vi skal utvinne, og hvordan vi skal organisere utvinningen, slik som debatten om StatoilHydro viste før helgen.

Når det først er valgt et høyt utvinningstempo, kommer diskusjonen om hvor raskt vi skal fase inn oljepengene i økonomien. Derfor har vi laget handlingsregelen som forholder seg til at oljen er en lagerressurs, ikke noe vi produserer, men noe vi henter opp til reservoarene er tømt og kranen skrus til.

Realavkastningen er anslått til 4 pst. på sikt, justert for konjunktorene, og derfor er det det vi har lagt til grunn når handlingsregelen er satt. I tillegg til dette kommer debatten om hvordan vi best forvalter pengene vi sparer opp i Statens pensjonsfond. Dette er den første brede meldingen om forvaltning av Statens pensjonsfond vi har hatt, og det er flere viktige grep som gjøres. Vi kommer til å fremme årlige meldinger, og vi får dermed en årlig mulighet til å føre debatt om pensjonsfondet og forvaltningen av den enorme formuen som ligger i den, og som er en god mulighet for å ta brede debatter om alle sider ved den forvaltningspolitikken vi fører.

Folketrygdfondet og rolleavklaringen som ble gjort, ble også diskutert før helgen, og jeg viser til den debatten vi hadde rundt de avklaringene da. I tillegg øker vi andelen av pengene våre på pensjonsfondet, som vi investerer i i aksjer, fra 40 pst. til 60 pst. Vi endrer vurderingen vår av hva slags markeder vi investerer i. Vi vil i framtiden investere i mindre selskaper enn i dag, ved å ta inn nye indekser i vår vurdering i referanseporteføljen.

Vi snur prinsippet om hva slags obligasjoner vi investerer i, fra en liste over land vi kjøper obligasjoner i, til en liste over land som er utelukket. Vi baserer oss på prinsippet om overlappende konsensus, hvor man altså tar utgangspunkt i hva det er bred enighet om, både i denne sal og i verden for øvrig.

I tillegg øker vi bruken av eiermakten vår med de 2 000 milliarder kr vi har, for å drive verden i en bedre retning.

Vi er for et aktivt eierskap og arbeider videre med dette. Og vi signaliserer noen skritt vi har tenkt å ta.

Utelukking av selskaper i Norden vil gjelde både Statens pensjonsfond – Utland og Norge, som en konsekvens av sammenslåingen av en del av forvaltningen vår som gjelder Norden.

Jeg vil trekke fram noen av punktene det er diskusjon om, og så komme tilbake særlig til enkelte av forslagene fra Fremskrittspartiet etter hvert.

Ett punkt er økningen til 60 pst., det at vi nå skal investere 60 pst. av midlene i pensjonsfondet i aksjer. Vi investerer mer i aksjer for å tjene nok penger til at vi stadig skal kunne bruke mer penger på velferd i Norge – avkastningen av Pensjonsfondet skal være like høy som mengden penger vi bruker, 4 pst. på sikt, justert for konjunkturer. Erfaring viser at vi kan regne med å tjene mer penger på aksjer enn på andre plasseringer også i framtiden. Når vi har gode etiske retningslinjer, mener vi at det er en god og forsvarlig måte å gjøre det på.

I tillegg vil jeg komme inn på den etiske eierskapsutøvelsen. Vi har tre måter å utøve det etiske eierskapet på. Vi er enige om å benytte negativ filtrering ved at vi ikke investerer i bl.a. atomvåpen, klasebomber og landminer. Vi mener det er uetisk å tjene penger på dette. Hvis vi skal tjene penger på sikt og ha et evighetsperspektiv på forvaltningen vår, er det veldig viktig å legge vekt på de etiske sidene av dette. Nettopp gjennom å drive økonomien i verden i en riktig og god retning, legger vi fundamentet for en bærekraftig økonomisk utvikling i verdenssammenheng.

En annen måte er ad hoc-uttrekning, at vi trekker oss ut av selskaper vi mener driver med grov eller systematisk krenkelse av menneskerettighetene eller med grove miljøødeleggelser. Et glansseksempel i den sammenheng er at vi har trukket oss ut av verdens største selskap, Wal-Mart, på grunn av menneskerettighetssaker. Det er spennende å se hvordan de har henvendt seg på nytt, fordi de mener at noe av det som førte til at de ble utestengt, nå ikke lenger foreligger. Det viser etter min oppfatning klart hvordan selskaper bryr seg om sitt eget omdømme og tar hensyn til den måten vi utøver eierskapet på. Det viser at det vi gjør, spiller en rolle. Det er helt riktig det som vi tok utgangspunkt i den gangen vi begynte å fremme forslag om etisk eierskapsutøvelse, i 1997, at dette er noe stadig flere forvaltere og fond ser på, både i Norge og i utlandet.

I tillegg til disse to momentene mener Kristelig Folkeparti at vi bør holde oss unna tobakksindustrien. Det er en sak som har vært oppe til debatt flere ganger tidligere. Vi legger opp til at i den store evalueringen vi skal ha, og som vi regner med vil bli lagt fram for behandling i forbindelse med pensjonsmeldingen i 2009, vil dette bli vurdert videre.

Jeg synes det er spennende – for ikke å si direkte uhørt – at Fremskrittspartiet i denne sammenheng og senest for et år siden fremmet et forslag om igjen å begynne å investere i landminer, klasebomber og atomvåpen. De var veldig konkrete og eksplisitte på at den måten å forvalte pengene på burde man begynne med igjen.

Og jeg merker meg i debatter med Christian Tybring-Gjedde hvordan han insisterer på at vi gjennom vår etiske eierskapsutøvelse har ambisjon om å forandre verden, og mener at våre verdier er bedre enn andres ut fra hva vi investerer i. Da sier ja, det mener jeg? Det å jobbe mot landminer, mot atomvåpen og mot klasebomber er riktig. Vi har grunnleggende menneskerettigheter og demokrati, og det mener vi det er viktig å jobbe for. Ikke bare i vårt eget land, men også i resten av verden skal vi bruke den muligheten vi har til å gjøre det. Jeg kjenner ingen eiere av aksjer eller av andre ting som ikke bruker eiermakten sin til å utvikle ting i den retning de mener er riktig. Det mener jeg gjelder for oss også. Her legger jeg merke til at det eneste som teller for Fremskrittspartiet, er penger – og det får de stå for selv.

Vi bruker i tillegg eierskapet vårt til å påvirke selskaper i riktig retning. Vi arbeider for åpenhet i selskaper og for demokrati, mot barnearbeid og for at vi ikke skal ødelegge arbeidet for et bedre klima på jorden.

Jeg mener at vi i tillegg bør utvide eierskapsutøvelsen vår til å motarbeide prostitusjon og menneskehandel. Det er i dag av de tre største illegale områdene av økonomien. Det å motarbeide det ved å ta initiativ ut fra etiske retningslinjer – på samme måte som næringsministeren har varslet når det gjelder norske selskaper der vi er eiere, og på samme måte som vi har varslet når det gjelder staten – mener jeg er viktig. Det vil være noe av det som vil bli vurdert framover i forhold til de etiske retningslinjene.

I tillegg til dette nevnte jeg at vi har trukket oss ut og bruker overlappende konsensus når det gjelder obligasjoner. Derfor investerer vi ikke penger i selskaper som i realiteten er burmesisk eid. Det har kommet et initiativ fra Burma-komiteen, som mener det burde være mulig å diskutere om vi også skal bruke negativ filtrering når det gjelder aksjer som er investert i virksomhet i Burma. Det mener jeg er det naturlig at vi vurderer videre. Det går an å argumentere for at hvis man mener det er så viktig å hindre at penger går til den burmesiske regjering, så bør også aksjer investert der utelates. Men den diskusjonen får vi ta i en bredere sammenheng senere.

Det er flere elementer i forhold til Fremskrittspartiets argumenter om hvordan vi bør bruke penger til å investere i infrastrukturfond, kapitalforvaltningsmiljøer og andre ting som det er behov for å komme tilbake til senere i debatten. Det tror jeg det blir god anledning til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:37:54]: For noen dager siden var representanten Heikki Holmås min motdebattant i Dagsnytt Atten på NRK. Temaet var forvaltningen av Statens pensjonsfond, og representanten Holmås forsvarte med stor iver Regjeringens utelukkelse av investeringer i bl.a. verdens største forsvarsbedrift, amerikanske Lockheed Martin – dette fordi bedriften driver uetisk virksomhet. I samme program, men noen minutter tidligere, argumenterte forsvarsminister Strøm-Erichsen fra den samme regjeringen varmt for å hurtig-

skaffe, uten konkurranse, transportfly fra nettopp bedriften Lockheed Martin.

Hvorfor er det slik at denne regjeringen mener at anskaffelser fra Lockheed Martin, som gir profitt *til* bedriften, er mindre uetisk enn å være aksjeeier i bedriften og få profitt *fra* bedriften?

Heikki Holmås (SV) [19:38:41]: Jeg synes det er veldig spesielt at en mann som har jobbet med innkjøp i Forsvarsdepartementet, ikke ser at det er en klar forskjell på det å tjene penger på noe uetisk, og det å kjøpe en vare til forsvar av eget land som er utviklet på en fullt ut etisk måte. Mer er det ikke å si om den saken.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:39:09]: Ett av de forslagene som Kristelig Folkeparti fremmer i representantforslaget og i den saken vi nå diskuterer, er at Pensjonsfondet skal se på muligheten for å investere i mikrokredittfond. Det har i grunnen flertallspartiene hoppet ganske glatt over i sin merknadsskriving, så da går jeg ut fra at representanten Holmås i utgangspunktet er enig i det brevet som er sendt fra finansministeren i sakens anledning. Det er klart at det er ikke store fond vi snakker om her. Vi mener at man i hvert fall kan vurdere muligheten for det, uavhengig av om man også støtter opp under det i det ordinære statsbudsjettet.

Mitt spørsmål til representanten Holmås er: Ser Holmås noe problem i at det ses på en mulighet for å investere i den typen fond?

Heikki Holmås (SV) [19:40:13]: Slik som vi også skriver i merknadene fra flertallets side, henviser vi til svarene som er gitt av finansministeren på akkurat det området, der hun nettopp peker på en del av de tingene vi gjør i forhold til mikrokreditt.

Vi tenker oss at Statens pensjonsfond – Utland først og fremst skal benyttes til å investere i bedrifter som har en viss lønnsomhet, mens vi i utgangspunktet ser på mikrokredittfondet som en virksomhet der målet er å hjelpe folk ut av fattigdom. Derfor har vi sagt at det er viktigere å bruke en del av de andre instrumentene som vi har gjennom bistandspenger – vi vet at det er flere bistandsorganisasjoner i Norge som jobber med mikrokredittinvesteringer. Vi har også hele NORFUND, som vi har jobbet mye med, og som vi begge er godt kjent med at bistandsministeren har jobbet mye med. Det er de redskapene vi bruker for å styrke mikrokredittfinansieringen. Om det etter hvert kommer en større satsing på mikrokreditt av rent kommersielle hensyn når det gjelder småselskaper, får vi komme tilbake til.

Gjermund Hagesæter (FrP) [19:41:35]: Det er jo ganske interessant å følge med og sjå at SV no ønskjer å auke aksjedelen.

For fire år sidan gjekk børsen veldig dårleg. Børsen hadde falle over lang tid. Då foreslo Senterpartiet, og SV slutta seg til, at ein skulle redusere aksjedelen i oljefondet. SV skreiv i innstillinga den gongen:

«Disse medlemmer mener at det er bedre over tid med en tryggere og lavere avkastning, enn å være sterkt eksponert i aksjer.»

Mitt spørsmål er da: Kva er det som har skjedd sidan 2003 – sett bort frå at Oslo Børs har stige 400 pst., og at også mange andre børsar har stige veldig mykje – som gjer at det no er interessant å auke aksjedelen, mens det for fire år sidan openbert var riktig å redusere aksjedelen frå 40 til 25 pst.?

Heikki Holmås (SV) [19:42:38]: Det er riktig som Gjermund Hagesæter sier, at vi skrev det vi skrev i 2003, men det er riktig at vi stemte for å redusere andelen til 25 pst. Det vi stemte for, var å få utredet en redusert andel på 25 pst. Nå har vi gjennom den utviklingen og de analyser som er lagt til grunn fra Strategirådet, for det første fått gode indikasjoner på den sikkerheten som ligger i de langsiktige aksjemarkedene og det å få jevne inntekter inn – med visse svingninger, ja, men jevne inntekter – i løpet av 15-årsperioder, som representanten Gjermund Hagesæter er vel kjent med i forhold til den dokumentasjonen som er framlagt. I tillegg er det slik at en aksjeandel på 60 pst. er noe mange andre aksjefond som man kan sammenligne med vårt fond, har på plass.

Så er det én ting til som er veldig viktig, og som Fremskrittspartiet i sin tid bidro med, men som de i dag går imot, nemlig at vi har fått på plass etiske retningslinjer for forvaltningen av dette fondet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Alf E. Jakobsen (A) [19:44:07]: Statens pensjonsfond er nasjonens eller folkets eiendom, og da må vi til enhver tid sørge for å ha fokus på en forsvarlig forvaltning, noe som både kommer dagens befolkning og kommende generasjoner til gode.

God avkastning er viktig for å sikre velferdsstaten, men vi bør sørge for at avkastningen og forvaltningen skjer innenfor etisk forsvarlige rammer, dvs. at vi må make å ha flere tanker i hodet samtidig.

Petroleumsressursene kan ved fornuftig bruk gi oss et stadig bedre grunnlag for å utvikle det norske velferds-samfunnet. Oljeformuen gir oss muligheter, men medfører også et betydelig ansvar for å forvalte formuen på en god og riktig måte.

Det har vært tatt kloke politiske beslutninger som har høstet anerkjennelse internasjonalt når det gjelder petroleumsvirksomheten og ikke minst forvaltningen av oljeformuen. Vi har ikke løpt løpsk i «godtebutikken» og satt oljeformuen over styr, med de utfordringer det ville ha medført for nasjonen Norge.

Parallelt med dette har det vært et forutsigbart uttak av oljeressursene. Vi har bygd opp en oljeindustri, og vi har hatt en teknologisk utvikling der norske selskap og norsk leverandørindustri er blitt anerkjent og etterspurt verden over.

Jeg kommer fra Hammerfest, dit politiske ledere og sentrale næringslivsledere fra ulike deler av verden valfarter for å få innsikt i den teknologien og de nyvinningene

Statoil har gjort i forbindelse med Snøhvit-prosjektet. I går kom den svenske utenriksministeren sammen med sin norske kollega og en hær av næringslivsfolk. Straks de var dratt, kom sentrale politiske rådgivere fra USA på besøk.

I innstillingen fra komiteen er det klare skillelinjer i synet på bruken og utviklingen av etiske retningslinjer og nødvendigheten av disse, mellom flertallet, som omfatter alle de øvrige partier, og Fremskrittspartiet. Dette leser jeg som en veldig bred oppslutning om arbeidet både med etiske retningslinjer og normer på dette feltet. Slik jeg forstår Fremskrittspartiets merknader, er det overordnet for Fremskrittspartiet at markedskreftene skal styre fritt, og da får det heller være så som så med etikken enten det nå er i inn- eller utland. Jeg må si at jeg er dypt uenig i et slikt syn.

Jeg er glad for at vi som nasjon har etiske retningslinjer både i forhold til utenlandsdelen av pensjonsfondet og Statens Pensjonsfond – Norge, og at vi har et sterkt fokus på hva som skjer på dette området. På denne måten kan vi utelukke selskap som driver produksjon eller virksomhet som innebærer uakseptabelt høy risiko for at fondet medvirker til grov uetisk aktivitet. Vi må ha en løpende debatt om hvordan vi kan utvikle virkemidlene på det etiske feltet, og vi bør med jevne mellomrom ha evalueringer, slik Regjeringen signaliserer for å se om det er forhold som kan forbedres. På meg virker det som om Fremskrittspartiet tror at det er tilfeldige subjektive beslutninger som fører til at noen selskaper utelukkes med bakgrunn i etiske retningslinjer og andre ikke.

Fremskrittspartiet gjør et poeng av at svartelisting av Burma innebærer en godkjennelse av alle andre staters obligasjoner. Fremskrittspartiet er på den ene siden bekymret for at noen investeringer utelukkes på etisk grunnlag, mens de samtidig er kritiske til at Norges Bank ved investeringer av Statens pensjonsfond – Utland ikke er avskåret fra å investere i flere lands statsobligasjoner.

Jeg ser at Fremskrittspartiet går mot å øke aksjeandelen i Statens pensjonsfond – Utland fra 40 til 60 pst., og at de sier i sine merknader at Regjeringens risikoanalyse av aksjemarkedet er mangelfull. Dette overrasker meg, da en slik endring er nøye vurdert av Norges Bank og andre faginstanser. Anbefalingene er entydige – det er mest lønnsomt på sikt å ha en større andel av fondsmidlene i aksjer.

Fremskrittspartiet argumenter med at det kan være vanskeligere å komme seg ut i tide i krisesituasjoner eller ekstreme markedssituasjoner. Slik jeg kan se det, er det vel ikke lettere å komme seg ut av obligasjoner enn av aksjer ved ekstreme hendelser. Ut fra historien vet vi at slike ekstreme markedssituasjoner har gitt store tap også i obligasjoner.

Jeg har lyst til å tilføye at fakta er slik at andre store internasjonale fond har en høyere aksjeandel enn Statens pensjonsfond – Utland. Det er nærliggende å tolke dette slik at disse fondene mener at økningen i forventet avkastning over tid som følge av en høyere aksjeandel, er verd ulempen i form av større svingninger i fondets resultater. Det overrasker meg at Fremskrittspartiet legger til grunn en større uvilje til å ta risiko enn det som er tilfellet i store fond internasjonalt.

Det er etter mitt syn vanskelig å følge tråden i Fremskrittspartiets uvilje mot å ta risiko. Det er ingen konsekvent linje i dette. Å øke aksjeinvesteringene i Statens pensjonsfond – Utland, der risikoen er betydelig redusert gjennom at investeringen er spredt på hele 3 400 selskaper i 27 land, synes partiet er for risikabelt. Å investere 10 pst. av Statens pensjonsfond – Utland i Norsk Hydros mulige oppkjøp – ifølge rykter – av det canadiske aluminiumsselskapet Alcan, synes partiet er greit. De sier sågar til Dagsavisen 31. mai 2007 at det ikke skal stå på økonomi. Er det behov for mer, så er det bare å forsyne seg. Å investere 10 pst. av fondet i et selskap er ikke for risikabelt, og det er tydeligvis ikke behov for ytterligere analyser, verken av historie eller forventninger. Veldig forsiktig anslått dreier dette seg om iallfall 180 milliarder kr. Dersom en fortsatt skal beholde statens eierandel i Hydro som i dag – så vidt jeg husker er den på 43–44 pst. – har også det en betydelig prislapp.

Jeg ser at Fremskrittspartiet vil ha Stortinget til å be Regjeringen utrede mulighetene for å etablere et norsk kapitalforvaltermiljø med bakgrunn i de investeringene som foretas gjennom Statens pensjonsfond – Utland. Jeg vil peke på at nær 80 pst. av verdien av fondet forvaltes av Norges Bank, og de resterende 20 pst. er satt ut til de aller beste forvalterne i hele verden. Det er heller ikke noe i veien for at norske forvaltere på linje med utenlandske selskaper kan konkurrere om mandater for å forvalte Pensjonsfondet. Knut Kjær, som er leder av Norges Bank Kapitalforvaltning, holdt for en tid tilbake et foredrag der han pekte på at en mulig årsak til at så få av de eksterne forvalterne var norske, rett og slett kunne være at Norges Bank stiller tydelige krav om at det skal skapes høyere avkastning enn i markedet generelt – og bak dette ligger det ofte spesialkompetanse eller spisskompetanse.

Norges Bank har oppnådd gode resultater, samtidig som kostnadene er lave. Ikke minst har de bygd opp en god kompetanse som også i noen sammenhenger kommer andre organisasjoner i Norge til gode, dvs. når ansatte i Norges Bank fra tid til annen skifter arbeidsgiver.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [19:52:37]: Eg prøver å få taket på kva som gjer at det no er aktuelt å auke aksjedelen. Representanten Jakobsen viser til analysar, men eg trur at desse analysane ikkje er av nyare dato, at dette er analysar som t.d. òg eksisterte i 2002 og 2004, som var siste gong ein evaluerte aksjedelen i nasjonalbudsjettet i Stortinget. Den gongen meinte Arbeidarpartiet at det var riktig å halde seg på ein aksjedel på 40 pst. I dag meiner ein altså at det er riktig å auke han til 60 pst. Representanten Jakobsen viste til at andre store fond har 60 pst. og derfor må vi ha det same. Det er jo ein forførande argumentasjon, for då må det vere slik at om andre store fond reduserer aksjedelen, skal vi gjere det same.

Då er mitt spørsmål: Er det slik at dersom andre store fond endrar si aksjesamansetning, kjem Statens pensjonsfond – Utland til å gjere akkurat det same?

Alf E. Jakobsen (A) [19:53:50]: Det er ikke slik, men det er en viss indikator, at når store internasjonale fond har en høyere aksjeandel enn Statens pensjonsfond – Utland, kan det være et moment man bør ta med i en slik vurdering.

Jeg har bare lyst å minne representanten Gjermund Hagesæter om et intervju med ham i Finansavisen, der spørsmålet gikk på når det var gunstig eller ikke gunstig å ha store markedsandeler i aksjer. Der ble det, slik jeg leste det intervjuet i Finansavisen, uttrykt rimelig tvil fra representanten Gjermund Hagesæter om når det var gunstig eller ikke gunstig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:55:15]: Først til representanten Alf E. Jakobsen: Fremskrittspartiet ønsker ikke – jeg understreker *ikke* – å gi penger til Norsk Hydro slik at de kan kjøpe den bedriften de ønsker i Canada. Vi ønsker ikke å gjøre det. Dersom Hydro ønsker en emisjon, mener vi at staten skal følge sin aksjeandel i emisjonen og være med på den, hvis de ønsker det, for å finansiere oppkjøpet i Canada.

Norge er i en unik finansiell situasjon. Vi er styrtrike. Stortingsmeldingen vi behandler i dag, viser med all tydelighet dette. Det gir landet unike muligheter. Vår finansielle rikdom skaper forventninger, og den skaper forpliktelser. Den store utfordringen denne salen står overfor, er å ta inn over seg at vår rikdom gir oss rom for finansielle beslutninger som ikke noe annet storting har hatt tidligere.

I politisk sammenheng betyr dette at partiene må erkjenne at de argumentene som ble fremført, og de prioriteringene som ble gjort tidligere, ikke har samme gyldighet i dag. Fremskrittspartiet har innsett dette, og vi har valgt å fokusere på mulighetene og forpliktelsene våre ekstra inntekter gir hver enkelt innbygger i dette landet. Med 2 000 milliarder kr på bok, en sum som estimert vil øke til 10 000 milliarder kr i 2030, bør Norge ha som ambisjon å skape verdens beste infrastruktur, intet mindre.

Stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond, og ikke minst retorikken som er ført i forkant, gjennomsyres av manglende politisk evne til å kunne se ting i sammenheng. Istedenfor å se på landets enorme inntekter som en mulighet, velger man å behandle de økte inntektene som en utfordring. Istedenfor å spørre hvordan disse inntektene kan gjøre flere mindre avhengige av offentlige overføringer på sikt, velger man en snever tilnærming, hvor stadig flere gjøres avhengige av offentlige ytelser for å få hverdagen til å gå rundt.

Ja, det oppfattes faktisk som om enkelte føler seg noe utilpass med at vi faktisk har disse pengene. Vi er på mange måter blitt så rike og mette at vi burde skamme oss. Ikke minst gjelder dette de mange i denne salen som gikk inn i politikken for å «ta de rike» og gi pengene deres til andre.

Nå er rollene snudd på hodet. Nå er det politikerne som selv er blitt kapitalister og aksjeinvestorer. Nå er det finansminister Kristin Halvorsen som vokter over verdens

største fondspenninge. Det er finansministeren som holder pressekonferanse hvor hun presenterer investeringsalternativer og avkastningsmuligheter. Nå er det hun som har overtatt finansanalytikernes språkdrakt, der hun med den største selvfølgelighet fremfører budskapet om avkastning i forhold til markedsutviklingen, om risikoanalyse og langsiktighet. Det skulle ikke forundre meg om finansministeren fra høsten 2009 blir å finne som kapitalforvalter i et av våre store megerhus.

Men mens finansministerens pressekonferanse om forvaltningen av pensjonsfondet var like profitt gjennomført som resultatfremleggelsen av et børsnotert selskap, så var innholdet heller magert. Ja, faktisk virket det som om finansministeren hadde glemt at pengene hun forvalter, ikke er hennes egne, men at de tilhører hver enkelt innbygger i dette landet i denne generasjonen og kommende generasjoner.

Fremskrittspartiet aksepterer verken Halvorsens logikk eller retorikk for å øke aksjeandelen i Statens pensjonsfond. Statens pensjonsfond – Utland er etter hvert blitt en betydelig aktør på verdens internasjonale finansmarkeder. Det å utvide fondets aksjeandel er en beslutning som fører med seg et stort ansvar. Det er derfor viktig at de analysene beslutningen bygger på, er solide og uanripelige. Det er dessverre ikke tilfellet.

Fremskrittspartiet mener at risikoanalysen som er foretatt, er mangelfull og lite relevant. Det er et meningsløst prosjekt å tenke på aksjemarkedet i et 100-årsperspektiv, ikke minst fordi sammenligningsgrunnlaget blir mangelfullt. Sannheten er jo at et flertall av de landene fondet eksponeres for, i løpet av de siste 100 årene har vært utsatt for indre uro, revolusjon, nasjonalisering av bedrifter eller konfiskering av børsverdier. På hvilket grunnlag skal vi i dag slutte at de neste 100 årene blir særlig annerledes? Er det virkelig noen i denne salen som mener at det å øke vår aksjeeksponering i eksempelvis India, Pakistan, Indonesia eller Sør-Amerika er en klok måte å forvalte våre fremtidige pensjoner på?

Pensjonsfondets investeringer kan ikke sammenliknes med regulære investeringer foretatt av forvaltningsselskaper. Dette fordi beslutningsmekanismene i fondet er politiske og pr. definisjon derfor ikke er egnet for raske beslutninger, og man vil dermed ikke kunne selge seg ut av politisk urolige markeder i tide. Så mens andre investorer hurtig kan snu seg rundt og selge seg ut av politisk ustabile markeder i løpet av minutter, vil vårt pensjonsfond måtte avvente eierens politiske signaler.

Videre er risikoen knyttet til historiske hendelser sterkt undervurdert, og fremstillingen i meldingen gir ikke et rettferdig bilde av den risikoen fondet blir utsatt for. For hvordan vil eksempelvis børsmarkedene reagere dersom Iran utvikler atomvåpen og velger å bruke disse mot Israel? Eller hva vil skje med børsmarkedene dersom religiøse ekstremister sprenger en såkalt skitten bombe et eller annet sted i Europa? Fremskrittspartiet vil, bl.a. på grunn av ovennevnte, gå imot Regjeringens ønske om å øke Statens pensjonsfonds aksjeeksponering.

Fremskrittspartiet foreslår imidlertid, i tråd med anbefalingen fra Norges Bank, å bruke 10 pst. av fondets kapi-

tal til investeringer i eiendom. Vi mener en differensiering i flere investeringsinstrumenter vil redusere fondets risikoeksponering og derigjennom sikre våre investeringer bedre. Ettersom kjøp av eiendom vil måtte bli foretatt over en lengre tidsperiode, er det ingen grunn til at ikke en slik beslutning kan fattes allerede i dag.

Som nevnt i våre merknader, deler Fremskrittspartiet Regjeringens betraktninger om at kapitalen i Statens pensjonsfond kun kan benyttes én gang, mens realavkastningen kan brukes hvert år uten at formuesverdien reduseres. Et slikt resonnement betyr derimot ikke at en slik bruk av petroleumsinntektene nødvendigvis er den mest samfunnsøkonomiske. Fremskrittspartiet understreker derfor at investeringer i realkapital i form av nasjonal infrastruktur i svært mange tilfeller vil gi en langt høyere avkastning på sikt enn passivt eierskap i utenlandske bedrifter.

Investeringer i eksempelvis samferdsel, forskning og teknologiutvikling innenfor petroleumsnæringen vil kunne danne grunnlag for økt økonomisk vekst og samtidig sikre oss et bedre grunnlag for alternative næringsveier den dagen olje- og gassforekomstene er ferdig utnyttet. Fremskrittspartiet fremmer derfor to forslag om opprettelse av fondsstrukturer i tråd med dette.

Fremskrittspartiet har lenge argumentert for at en større andel av Statens pensjonsfond – Utland med fordel kan forvaltes fra Norge. Vi var derfor gledelig overrasket da Arbeiderpartiets Jan Bøhler tidligere i år gjorde Fremskrittspartiets tanker til sine. Vår enorme finanskapital er å betrakte som et komparativt fortrinn, og vi må evne å bruke dette fortrinnet med klokskap. Fremskrittspartiet fremmer derfor i dag forslag hvor vi ber Regjeringen utrede mulighetene for å utvide det norske kapitalforvaltermiljøet med bakgrunn i investeringene som foretas gjennom Statens pensjonsfond – Utland.

Med bakgrunn i representanten Bøhlers og andre arbeiderpartirepresentanters utspill i mediene om dette regner vi selvfølgelig med at forslaget får Arbeiderpartiets støtte. Muligens ønsker representanten Bøhler å plassere et slikt kapitalforvaltermiljø i Groruddalen. Der kan det jo utgjøre en slags næringslivsklynge sammen med Statoil-Hydros nye hovedkvarter, Vålerenga Fotballs nye stadion og den gjenopprettede politiposten på Furuset, som også er varslet fra representanten Bøhlers side.

Jeg ønsker også å knytte noen bemerkninger til Regjeringens varslede utvidede bruk av etiske retningslinjer for fondets investeringer.

Kapitalisme og det frie marked, som er skjellsord blant mange i denne sal, er utvilsomt det redskap som har fått flest mennesker ut av fattigdommen. USA, Kina, Indonesia, Malaysia, Tyrkia, Japan, Sør-Korea, Russland, det meste av Europa og store deler av Sør-Amerika er alle eksempler på det, og det er faktisk også Norge.

Fremskrittspartiet ser med bekymring på at Norges finansminister ønsker å erstatte det frie markedet med kontroll, styring og rigide etiske bestemmelser. Vi vil ikke være med på en utvidet praktisering som innebærer at det er Regjeringens selektive og subjektive syn på etikk som skal danne grunnlaget for hvordan folkets penger forvaltes. Vi leser stadig om nye produkter som smale interes-

segrupper mener bør rammes av de etiske retningslinjene. Og Regjeringen er lydhør! Regjeringen er lydhør fordi den – i likhet med interessegruppene – enten ikke liker det utvalgte bedrifter produserer, eller måten disse produktene produseres på.

Regjeringen har allerede ekskludert verdens største forsvarsmateriellprodusenter fra sin investeringsportefølje, og parallelt med denne meldingen behandler vi et forslag som vil utelukke tobakkselskaper. Hvor skal dette egentlig ende? Hva med bryggerier som produserer alkoholholdig drikker, landbruksbedrifter som produserer genbehandlet mat, eller forlag som utgir bøker og filmer med voldelig eller pornografisk innhold? Eller hva med eiendomsselskaper som driver kasinoer i Macao eller Las Vegas? Hvorfor ikke også utelukke selskaper som ikke har 40 pst. kvinnerepresentasjon i styrene, eller bedrifter som bruker opsjoner i sine avlønningssystemer? Eller hva med de bedriftene som ikke har etniske minoriteter i ledelsen? Og hvorfor skal egentlig Regjeringen investere i selskaper som bidrar til økte klimautslipp, som f.eks. fly- og bilprodusenter? Og hva med energiprodusentene? Og avslutningsvis: Hvorfor ikke ekskludere investeringer i bedrifter fra land med politiske holdninger vi ikke liker? Her er det bare Regjeringens fantasi som setter grenser.

Men bare for å vise hvor selektiv og dobbeltmoralisk Regjeringen håndhever og praktiserer de etiske retningslinjene, kan det nevnes at Regjeringen utelukker investeringer i bedrifter som produserer komponenter til atomvåpen. Samtidig har Norge gjennom hele den kalde krigen vært beskyttet av NATOs atomvåpenparaply, riktignok mot SVs stemmer, men beskyttelsen sikret i hvert fall freden og seier i den kalde krigen.

Som jeg nevnte til representanten Holmås: Forsvarsministeren anskaffer årlig våpen for flere milliarder kroner fra bedrifter som finansministeren utelukker. Det ser altså representanten Holmås ingen inkonsekvens i, for han mener det er stor forskjell på å la bedriften få profitte og at vi profitterer. Det er litt vanskelig å forstå forskjellen her, men han mente det gikk godt med én setnings svar, fordi det var så innlysende, ifølge representanten Holmås. Så innlysende er det faktisk ikke for meg.

Hvorfor er det etisk korrekt å utelukke investeringer i alle de største forsvarsmaterielleverandørene i verden, mens Regjeringen samtidig opprettholder eierskap i f.eks. nasjonal forsvarsindustri som Kongsberg og NAMMO? Ja, ikke bare eier Regjeringen nasjonal forsvarsindustri, vi bruker sågar nær 600 mill. kr i året som vi gir til Forsvarets forskningsinstitutt for at de skal utvikle enda mer dødelige våpen, enda mer effektive våpen. Det er faktisk Forsvarets forskningsinstituts rolle, bl.a., og det bruker altså Regjeringen 600 mill. kr på. Det er da etisk, for det går over statsbudsjettet, Forsvarsdepartementets budsjett. Men det å investere i bedriften Lockheed Martin, verdens største forsvarsmateriellprodusent, som har opprettholdt freden for oss i den kalde krigen, er uetisk. Hele bedriften er uetisk. Det er skammelig!

I meldingen slutter alle partiene seg til Regjeringens forslag om å utelukke investeringer i staten Burma – inkludert Fremskrittspartiet. Ja, for man kan jo ikke like

Burma. For hvem er egentlig tilhenger av militærjuntaen i dette politisk betydningsløse landet? Det må føles virkelig befriende for alle oss i denne salen når vi nå kan slå oss på vårt politisk korrekte bryst og si: Se hvor prinsippfaste vi er, vi boikotter Burma!

Det vi samtidig gjør, er selvfølgelig at vi definerer Burma som verdens verste, eller skal jeg si mest uetiske land? Er Burma virkelig verdens verste eller mest uetiske land? Eller er det slik at en boikott av Burma ikke fører til noen internasjonale reaksjoner? Det er ingen land som forsvarer Burma. Derfor er det politisk helt uproblematisk, selvfølgelig, å utelukke dem.

Men hvorfor utelukker ikke Regjeringen samtidig land som Saudi-Arabia, Syria, Venezuela, Sudan, Zimbabwe, Cuba, Iran, Pakistan og Kina, bare for å nevne noen som daglig bryter menneskerettighetene – ja, hvor faktisk menneskerettighetsbrudd inngår som en del av landenes statsforvaltning og rettsapparat? Hvorfor er det verre når militærjuntaen i Burma fengsler folk uten dom, enn når andre land gjør akkurat det samme? Og hvorfor er det verre å fengsle folk uten dom enn å frata kvinner deres grunnleggende rettigheter? Eller hvorfor er det akseptabelt å kjøpe statsobligasjoner i land som praktiserer dødsstraff for å konvertere fra islam til kristendom, eller i land hvor kristne forfølges og kirker brennes? Sannheten er at Burma er et politisk korrekt land å boikotte – et land som overhodet ikke gir noen politiske signaler, bortsett fra den gode samvittigheten enkelte i denne salen er ute etter.

Helt til slutt ønsker jeg å ta opp de forslagene som er fremsatt av Fremskrittspartiet.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Christian Tybring-Gjedde har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [20:08:17]: I motsetning til regjeringsspartia meiner Framstegspartiet at ein større del av Statens pensjonsfond – Utland skal forvaltest i Noreg, rett nok ved å gå vegen om ei utgreiing.

Det finst mange gode argument for at så ikkje bør skje. Hovudpoenget er at Noregs Banks mandat er å tene pengar til det norske folket. Derfor brukar Noregs Bank dei kapitalforvaltarane som kan skaffe best avkastning. Flyttar ein forvaltninga til Noreg, kan vi tape avkastning. Det blir stilt lågare krav til norske forvaltarar enn til dei som er utanlandske. Ein oppnår berre nokre få ekstra arbeidsplassar her i landet.

Spørsmålet mitt til representanten Tybring-Gjedde blir derfor: Korfor skal vi bruke fellesskapet sine sparepengar til å subsidiere norske forvaltarar, ei gruppe som allereie tener vesentleg meir enn folk flest?

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:09:24]: Jeg tror ikke Reidar Sandal helt har forstått prinsippene rundt et kapitalforvaltermiljø. Det er ikke slik at det er 200 mennesker med skjorte og slips nede på Aker Brygge som skal

tjene penger. Det å skape et miljø, å skape en forsikringsbransje rundt miljøet, og det å skape interesse for å reise kapital i Norge i stedet for å reise til London eller til New York, er det som er hele poenget. Hvis vi hadde kommet med akkurat den samme argumentasjonen til en som jobbet i London City, så hadde han ikke forstått hva vi snakket om. Det er titusenvis av mennesker i London knyttet til kapitalforvaltermiljøet.

Og hvorfor ikke, når vi har denne ressursen? Vi har helt unike ressurser i Norge når det gjelder kapital. Da burde vi gå i bresjen. Vi burde være de ledende i Norden, ikke la Stockholm-børsen ta over dette miljøet. Vi bør etablere dette miljøet i Norge, og vi har bedt Regjeringen utrede hvordan dette kan gjøres. Det er forsøk på å få vedtatt det i dag, vi ønsker at Regjeringen skal utrede det. Vi tror det er mulig, vi tror det er fornuftig, vi har pengene, vi bør gjøre det.

Heikki Holmås (SV) [20:10:24]: Jeg må si jeg synes dette er trist. Jeg synes virkelig det er trist at et parti som i sin tid var med på å få gjennomslag for etiske retningslinjer i Norge, nå fullstendig har abdisert fra dette, ved å latterliggjøre etiske retningslinjer og nevne forbud mot kasinoer i en aktuell framtid for å dekke over det faktum at Fremskrittspartiet faktisk går inn for at vi skal tjene penger på atomvåpen, landminer og klasebomber.

Men dette til side, den debatten har vi hatt med Fremskrittspartiet flere ganger, og det er greit å høre argumentene.

Men jeg ville gripe fatt i en annen ting. Det er altså slik at man mener at investeringer i realkapital i mange tilfeller, som man sier, vil være mer samfunnsøkonomisk lønnsomt enn de 4 pst. som vi forventer i realavkastning på børsen. Det er ikke vi uenig i. Men er det slik at Fremskrittspartiet på den måten de ønsker å rigge dette fondet, kan garantere at de herfra og inn i evigheten kun vil gå inn for prosjekter i veisektoren som er samfunnsøkonomisk lønnsomme?

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:11:39]: Nei, det tror jeg ikke vi kan. Men det er veldig trist at Holmås er lei seg.

Gode fondsstrukturer vil skape avkastning, og vi har derfor etablert disse to fondene for at de kan gi avkastning, slik at vi kan garantere at infrastrukturen prioriteres. Da blir vi ikke avhengig av de årlige budsjetteringene og prioriteringene til enhver sittende regjering, men vi får en garantert avkastning på det fondet på 300 milliarder kr, der vi vil bruke de 4 pst. i gjennomsnittlige avkastninger på investeringer i veier. Det er så åpenbart, hvor enn vi reiser i dette landet, at det folk klager på, er infrastrukturen. Det er samferdselssektoren som trenger en virkelig opprustning. Da nytter det verken med Nasjonal transportplan eller med Regjeringens store ambisjoner som den hevder den har gjennom Soria Moria. Jeg kan garantere at i 2009, når denne regjeringen går av, er folk like misfornøyd med samferdselsstrukturen som de var da Regjeringen gikk inn i regjeringskontorene.

Fremskrittspartiet ønsker å gjøre noe med det. Vi har pengene, og vi bør skape verdens beste infrastruktur. Vi bør love velgerne våre ved valget i 2009 at det skal vi gjøre. Det kommer i hvert fall Fremskrittspartiet til å gjøre.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:12:47]: Det høres nesten ut som representanten Tybring-Gjedde blir mer og mer overbevist av sin egen argumentasjon, etter som innlegget skrider fram. Til slutt satt jeg i grunnen med det spørsmålet, siden to tredjedeler av hans innlegg dreide seg om de etiske retningslinjene: Hvorfor skroter ikke Fremskrittspartiet i det hele tatt de etiske retningslinjene? Det er vel egentlig konklusjonen på hele Tybring-Gjeddes innlegg. Vil man ikke egentlig fjerne dem helt? Er ikke det konsekvensen av den argumentasjonen som føres?

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:13:25]: Nei, det er ikke riktig – dessuten brukte jeg en tredjedel av mitt innlegg på de etiske retningslinjene.

Fremskrittspartiet har sagt at vi ønsker å motarbeide f.eks. korrupsjon. Det har ingenting med markedsøkonomi å gjøre. De landene – det er mange land som driver med korrupsjon – og de bedriftene som driver med korrupsjon, har ingen retningslinjer. Det kan vi nemlig ikke lovregulere gjennom noe reguleringsapparat, om det gjelder OECD, IMF, FN, EU eller EØS. De som driver med korrupsjon, og som vi oppdager driver med korrupsjon, mener jeg skal utelukkes. Der må vi være ganske nådeløse. Det er et godt eksempel.

Jeg mener at barnarbeid også har vært et eksempel på det. Men det forutsetter at alternativet for disse barna er skolegang. Vi skal ikke mer enn 200 år, kanskje 300 år, tilbake i tid, da drev Norge også med barnarbeid, i landbruket og i gruvene. Hvis en utenlandsk regjering hadde kommet og sagt til oss at det får dere ikke lov til, det er uetisk, tror representanten at norske bedrifter hadde funnet seg i det? Poenget er at man er på forskjellige utviklingsnivåer, og vi implementerer våre utviklingsnivåer fra 2007 for land som er på et lavere utviklingsnivå enn oss. Og det kaller vi for etikkimperialisme.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Jan Tore Sanner (H) [20:14:59]: Det var ikke veldig åpenbart hva Tybring-Gjedde nå sa i sin siste svarreplikk. Jeg husker veldig godt forrige periode, da Fremskrittspartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, var pådrivere for å få etablert de etiske retningslinjene. Ja, det var vel slik at partiformann Jensen da gikk sammen med SVs fraksjonsleder i finanskomiteen, Øystein Djupedal, om å pålegge dette på et tidspunkt – slik at Fremskrittspartiet har en forhistorie her. Når Tybring-Gjedde da slår fast at han i og for seg ønsker dagens etiske retningslinjer, men at han ikke liker dem helt slik, er det ikke helt åpenbart hvordan det skulle praktiseres av dem som har ansvaret.

La nå det ligge.

Jeg tok vel egentlig ordet i begeistring over representanten Heikki Holmås' innlegg. Han høres jo nå nesten ut

som en Høyre-mann i sitt forsvar for markedet og børsen. Borte er alle ord om å bære havre til en død hest, nå var det børsen og markedet som skaffer mer penger til velferd. Det synes jeg er veldig hyggelig. For jeg er helt enig i at en velfungerende markedsøkonomi og investeringer i markedet er viktig for verdiskapingen, fordi det skaper velferd. Jeg er også enig med representanten Holmås i at på grunn av vidsyn og politiske valg har vi i dag et par tusen milliarder kr i Pensjonsfondet, noe som gir oss trygghet for fremtiden. Men jeg kan ikke helt la være å påpeke at her ligger det jo en betydelig snuoperasjon hos Sosialistisk Venstreparti, som stort sett har vært mot utbygging av de fleste olje- og gassfelt i Nordsjøen, og som var mot at man skulle investere 40 pst. i aksjer, som, ifølge finansministeren, ville ha bidratt til at man ville ha tapt 59 milliarder kr – som nå kan investeres i fremtidig velferd. Og det var vel først etter at SV kom i regjering, at man ble en ihuga tilhenger av handlingsregelen.

Men når det er sagt, gleder jeg meg over at man i dag er mer på linje. Derfor kan jeg også meddele finansministeren at Høyre er enig i de forslagene som ligger i stortingsmeldingen. Det er i all hovedsak en oppfølging av den linje som også Høyre førte i regjering. Vi støtter forslaget om å øke aksjeandelen til 60 pst., og vi støtter de andre forslagene som ligger i stortingsmeldingen.

Vi mener også at det er riktig å foreta en evaluering av de etiske retningslinjene og se om man eventuelt skal videreutvikle de etiske retningslinjene. Derfor er vi heller ikke rede i dag til å gå inn på noen av de forslagene som Kristelig Folkeparti reiser. Vi mener, i likhet med finansministeren, at det er fornuftig nå å foreta en reell evaluering.

Det er helt opplagt at når en stat investerer flere tusen milliarder kr internasjonalt, oppstår det noen dilemmaer. Det er nettopp på grunn av disse dilemmaene at det er riktig å ha etiske retningslinjer. Vi mener derfor at vi nå skal la dagens etiske retningslinjer virke, og så får vi komme tilbake til en evaluering av praktiseringen av dem vi har, og eventuelt en diskusjon om de skal videreutvikles.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Alf E. Jakobsen (A) [20:19:15]: I forhold til i en tidligere sak i Stortinget er det vanskeligere å finne områder der Høyre og regjeringspartiene er uenige her, men det er ett punkt, som representanten for så vidt berørte litt, der Høyre går ut av flertallet. Det er punktet om etiske hensyn. I merknaden peker man på at det er gjennom eierskapsutøvelsen og trusselen om utestenging vi har størst mulighet til å påvirke selskaper. Så gir vi tilslutning til en del satsingsområder i 2007–2010, og så peker det samme flertallet på områder som vil være viktige å ha med i evalueringen av de etiske retningslinjene.

Hva er det i dette som Høyre har motforestillinger til? Det ville kanskje vært greit å få avdekket om det er områder i dette – som går på satsingsområder – som Høyre ikke snakker høyt om.

Jan Tore Sanner (H) [20:20:15]: Vi har ikke behov for i denne saken å skrive i det lange og brede. Vi er tilfreds med den måten som finansministeren har videreført de etiske retningslinjene på som ble innført i vår regjeringsperiode, og vi har ikke behov for verken å pålegge finansministeren noe i denne saken, eller å utdype hvilke hensyn hun bør ivareta videre på dette området. Vi slutter oss til den praktiseringen som føres, og den meldingen som er lagt frem.

Heikki Holmås (SV) [20:20:57]: Det var jo vennlig gjort av Jan Tore Sanner å tildele meg et judaskyss fra talarstolen der oppe. Man får vel bare ta imot og si takk.

Representanten har jo rett i et par ting, nemlig at vi har ønsket en annen utvikling og utvinningstakt fra Nordsjøen. En av grunnene til det er den betydningen vi mente det kunne ha for økonomien, for det er klart at oljeindustrien og svingningene der er en destabiliserende faktor for norsk økonomi. Det viktigste argumentet vårt har jo hele tiden vært klimaet. Og selv om Høyre argumenterte hardt imot den gangen, er det vel ikke noen tvil om at vi hadde rett med hensyn til den betydningen oljeutvinning har for den samlede påvirkningen på klimaet.

Det jeg tenkte jeg bare skulle påpeke for representanten, er at jeg synes det er fascinerende at Høyre på et vis har abdisert fra etikkfronten når det gjelder oljemeldingen, ved å si at de legger seg flate, Regjeringen har et godt syn på den etiske problemstillingen. I sin tid var Høyre hardt imot, men de følger altså opp det som står her, og danser etter SVs pipe. Det er vi fornøyd med.

Jan Tore Sanner (H) [20:22:09]: Nå var det jo faktisk ment som en kompliment å si at representanten Holmås hørtes ut som en Høyre-mann. Jeg beklager hvis han oppfatter det som et judaskyss. Jeg synes det på mange måter var et godt innlegg han holdt.

Men jeg må også si at vi abdiserer ikke på noen måte fra debatten, for vi mener at debatten er veldig viktig. Jeg understreket i mitt innlegg at når den norske stat investerer flere tusen milliarder kroner i det internasjonale markedet, oppstår det en del dilemmaer, og de dilemmaene fordrer at vi har noen etiske retningslinjer. Det støtter vi, og vi skal delta i den diskusjonen.

Men jeg synes at når finansministeren varsler at hun vil foreta en evaluering av praktiseringen av dagens regler og en eventuell videreutvikling av retningslinjene, vil vi avvente den diskusjonen. Da har ikke vi noe behov for å forhåndsproklamere hvordan vi vil forholde oss til det. Vi mener at den etiske debatten fortjener at vi får mer kjøtt på det beinet som vi da skal diskutere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:23:31]: Replikkordskifter med bibelsk bakgrunn har en tendens til å trigge noen hver i denne salen, så jeg kan vel fortsette med å si

at hvis representanten Holmås vender det andre kinnet til, så kan det jo hende at han får et kyss til, uten at jeg vil ha det navnet på meg som han refererte til.

Fra Kristelig Folkepartis side vil vi gi ros for det faktum at man nå legger fram en egen melding om forvaltningen av Pensjonsfondet, for det gir oss en bedre mulighet enn vi har hatt tidligere, til å se litt overordnet på den store formuen som vi nå plasserer eller omplasserer.

Når det gjelder selve resultatet for i fjor, ser vi at det er en god avkastning i tråd med – hva skal vi si – de internasjonale konjunkturer. Vi har en avkastning på 5,9 pst. når det gjelder Statens pensjonsfond – Utland.

Så noen ord om investeringsstrategien. Det er jo slik at Regjeringen nå foreslår at vi går fra 40 pst. aksjeandel til 60 pst. aksjeandel. Det er klart at det er en risikovurdering her – målet om høy avkastning avveid mot risiko, og avveid mot den risiko det er å plassere i andre verdipapirer. Fra Kristelig Folkepartis side gikk vi i sin tid inn for en aksjeandel på 30 pst. Det er vel ca. ti år siden man gikk til det skritt å ha en aksjeandel på 40 pst., og vi registrerer vel også at særlig SV har endret syn siden den gang. Det var jo ikke bare fravær av etiske retningslinjer som var begrunnelsen da SV gikk imot å investere i aksjer, men også det faktum at man plasserte midler i internasjonale aksjer gjennom private kapitalforvaltningsfirmaer. Det ville ifølge SV den gangen medføre en «privatisering av oljefondet». Jeg er helt enig i at man har revurdert det standpunktet og kommet fram til det som er den anbefaling Regjeringen gir i dag.

Så til dette med etikk og eierskapsutøvelse, hvor Regjeringen, ved finansministeren, har svart Stortinget på de representantforslag som vi fra Kristelig Folkeparti har fremmet. Jeg er enig med finansministeren i at det er viktig å bevare en bred politisk oppslutning om de etiske retningslinjene. Samtidig synes vi det er grunn til å ha en pådriverrolle i dette. Det bør være en stadig utvikling omkring dette temaet. Jeg håper Regjeringen vil være med på å fange opp innspill som kan være med på å styrke den etiske profilen av fondet. Jeg må si at også flertallsmerkene bærer bud om det. Det synes vi er positivt, og det skal representanten Holmås ta som en kompliment – uten baktanker.

Vi konstaterer at man er enig i at man bør se på «best practice»-utøvelse i en større grad enn i dag, og at man er interessert i å se på dialog med andre uavhengige miljøer, ofte representert ved NGO-er, om eierskapsutøvelsen. Man er også villig til å se på å utelukke investeringer i enkelte typer produkter.

Fra Kristelig Folkepartis side innebærer det at vi da fremmer på ny tre av de forslagene som opprinnelig ble presentert i representantforslaget, nemlig dette med å utelukke tobakksprodusenter, det å vurdere «best i klassen»-investeringer i større grad, og dette med å se på muligheten for investeringer i mikrokredittfond og venturefond.

Alt i alt er vi veldig tilfreds med det som ser ut til å bli flertallets syn i behandlingen av både meldingen og vårt eget representantforslag.

Jeg tar dermed opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen tar teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen Agdestein (A) [20:28:45]: Først vil jeg rose Kristelig Folkeparti for det engasjementet partiet viser for å videreutvikle etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – Utland.

Utfordringen ligger i å finne gode metoder og utvikle metodikk for å klare å gjennomføre det i praksis. Da er jeg egentlig litt nysgjerrig på et av de forslagene som står i det opprinnelige representantforslaget, nemlig punkt 3, som ble fremmet nå nettopp. I det forslaget brukes begrepet «bærekraftig utvikling». Hva legges det i det? Hvordan skal man håndtere et slikt begrep i forhold til krav til selskaper, når det er så mange steder vi har eierinteresser, og det er så mange forskjellige produksjonsmetoder og områder vi er engasjert i?

Hans Olav Syversen (KrF) [20:29:41]: Det er ingen enkel sak – det erkjenner vi fullt ut, og det er også derfor vi ber om en vurdering av det. Vårt poeng er at disse investeringene også skal vurderes ut fra en avveining mellom forventet avkastning og den risikoen de innebærer. Vi er klar over at slike markeder er begrensede, men vi mener allikevel det bør gis anledning til å se på muligheten for å kunne gå inn i den type mikrofond som det her er snakk om. Når det gjelder den konkrete utformingen av de krav som representanten Aasen Agdestein er inn på, må det bli en del av den vurderingen vi foretar. Det er jo ikke helt ukjent også i andre sammenhenger der Norge bidrar til å investere i den type fond, om enn ikke via Pensjonsfondet, men i andre sammenhenger.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:31:02]: Staten Norge er i en spesielt gunstig situasjon. Vi har knapphet på fagfolk. Vi har ikke knapphet på penger. Utfordringa for Regjeringa er å utøve et lederskap slik at det blir nok fagfolk til den jobben som Soria Moria-erklæringa har skapt forventninger om skal bli utført i denne stortingsperioden. Det er altså et spørsmål om utøvelse av politisk lederskap. Det står ikke på penger. Den norske stat har nok penger til å bygge landet – utdanning, forskning, infrastruktur og fornybar energi – på en måte som statsledere i Den europeiske unionen bare kan se langt etter.

I tillegg til nasjonale investeringer har Norge enorme pengebeløp som må plasseres utenlands i Statens pensjonsfond – Utland, på folkemunne kalt oljefondet. Hvordan Stortinget velger å plassere penger som står på dette fondet, er en avveining av krav til avkastning, risiko og hvilke etiske krav som skal følges. Dette er en politisk beslutning. Her er det ingen fasit. Måten denne finanskapitalen i oljefondet investeres i utlandet på, kan være et lite signal fra den sjølstendige stemmen som Norge har i verden. Dess større oljefond, dess viktigere signalmuligheter.

Her er det etter Senterpartiets syn en positiv utvikling på gang i befolkningen, med et ønske om en stadig sterkere vektlegging av etiske hensyn. I dag er det bare selskaper som bidrar til grov uetisk virksomhet, som utelukkes fra oljefondet. Terskelen er lagt høyt. Derfor har oljefondet en lang vei å gå for å realisere den intensjonen som kommer ganske sterkt til syne her i dag.

Et viktig tema i dag er økning av aksjeandelen fra 40 til 60 pst., dette på bekostning av hvor mye som skal plasseres i statsobligasjoner. Ut fra Finansdepartementets historiebrevskrivelse trenger ikke dette å innebære større risiko med den risikospredningsstrategi som Norges Bank følger for både aksjer og statsobligasjoner.

Det store spørsmålet ved drøfting av hvor pengene skal plasseres, er etter Senterpartiets syn stabiliteten i verdensøkonomien framover. Her er det mørke skyer. Det er en stor risiko når fellesskapet Norge har plassert så mange sparepenger i finanspapirer utenlands, samtidig som det er en bekymringsfull utvikling i USAs økonomi/økonomiske stabilitet, med store underskudd både på statsbudsjettet og handelsbalansen som landet har med utlandet. Sett i dette lys er det derfor ikke prosentfordelinga mellom aksjer, statsobligasjoner og eventuelt investeringer i eiendom som bør påkalle størst oppmerksomhet framover, men derimot de indikatorer som viser endringer i risiko med hensyn til internasjonal økonomisk stabilitet.

Det internasjonale pengefondet har lenge hatt friest mulig flyt av kapital som sin ideologi, samtidig som de etter eget utsagn praktiserer «full transparency» og «early warning» – altså full åpenhet og tidlig varsling – i sitt informasjonsarbeid om internasjonal økonomisk stabilitet. Imidlertid har denne strategien vist seg å være ganske ufullstendig. Senest ved det store økonomiske krakket i tiggerstatene i Asia viste en jo at disse varslingsystemene ikke fungerte i praksis. Fri flyt av kapital er derfor et stort internasjonalt risikoprojekt sett i forhold til alles ønske om valutastabilitet.

Forvaltningen av Statens pensjonsfond er derfor et svært viktig spørsmål. Mange føler framtidstrygghet for hva som vil kunne skje med fondet – etter mitt og Senterpartiets syn: en sunn skepsis. En forsiktig plasseringsstrategi for oljefondet, på samme måte som et mer forsiktig utvinningstempo av olje og gass, er derfor etter Senterpartiets syn mest i tråd med holdningene til folk flest.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jørund Rytman (FrP) [20:35:19]: Her om dagen var jeg inne på nettsiden til Senterpartiet igjen, og i den forbindelse kom jeg over en interessant opplysning om ti gode grunner til å stemme Senterpartiet. Jeg fant riktignok bare fire–fem gode grunner. Men punkt 9 var litt interessant. Overskriften var nasjonal næringslivsstrategi. Her lover Senterpartiet at man vil videreutvikle næringslivet i Norge med utgangspunkt i bl.a. den kapitalen Norge har.

Videre fant jeg en resolusjon som var vedtatt på landsmøtet til Senterpartiet 17. mars 2007 – det er altså ikke så veldig lenge siden. Den ser slik ut – jeg vet ikke om Lund-

teigen husker den. Der var det et avsnitt som også går på kapitaltilgang og forvaltning. I punkt 2 står det:

«Videreutvikle norsk finansnæring gjennom at etablerte finansmiljøer i hhv, Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø gis mulighet til å ta forvaltningsoppdrag for Statens Pensjonsfond – Utland.»

Det er ganske likelydende forslag som det Fremskrittspartiet har.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:36:29]: Det som representanten Rytman tar opp her, er helt korrekt. Senterpartiet ønsker altså å kombinere en plassering av finansiell formue i utlandet og nasjonal næringslivsstrategi på nøkkelnæringer her i landet. Vi er derfor positive til at vi sikrer et eierskap i HydroStatoil som er betydelig. Vi er positive til at en kan se nye selskaper etableres som kan videreutvikle fornybar energi, på tilsvarende måte som Statkraft har utviklet det på vannkraftsektoren.

Når det gjelder finansmiljøer, er vi positive til at en innenfor forvaltningen av Statens pensjonsfond – Innland, altså Folketrygdfondet, tar en del av den kapitalen og splitter opp i nye fond, som forvaltes av ulike finansmiljøer i Trondheim og Bergen eksempelvis.

Gjermund Hagesæter (FrP) [20:37:35]: Som SV har også Senterpartiet ei forhistorie når det gjeld aksjedelen i oljefondet. I utgangspunktet var Senterpartiet skeptisk, og seinast i 2003 fremma dei også eit forslag som gjekk ut på å redusere aksjedelen frå 40 pst. til 25 pst. Då var aksjemarknaden nede, han var lågt prisa. I dag har han stege veldig sterkt, og no har ein altså endra oppfatning og ønskjer å auke aksjedelen.

Eg vil også sitere ein merknad frå Senterpartiet frå den behandlinga for fire år sidan:

«I denne sammenhengen føretrakkjer Senterpartiet ein meir risikoavers investeringsprofil der variansen vert redusert gjennom relativt høgare investeringar i obligasjonar. Mogelegvis impliserer dette ein kostnad i form av lågare forventna avkastning, men dette er i beste fall ei kvalifisert gissing.»

Mitt spørsmål er: Kva har skjedd sidan 2003?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:38:40]: Det er riktig det som sies her om Senterpartiets skepsis til aksjeinvesteringer. På slutten av 1990-tallet var Senterpartiet imot å investere i oljefondet i aksjer.

Det som har skjedd siden den gang, er at oljefondet har fått en størrelse som er himmelhøy i forhold til det som det var da. Da må en justere plasseringene etter den nye situasjonen.

Når det er sagt, vil jeg si at det er klart at vi har et valg med hensyn til i hvilken grad vi skal plassere vår finansielle kapital i spredte aksjer og i en rekke papirer, både i børsapirer og obligasjoner, eller om vi skal plassere dem på en mer strategisk måte. Vi har nå så store fondsoppbygginger at vi er nødt til å gå over på en bredere skala. Det som da er situasjonen, er at med den risikoanalyse som nå gjelder, og en risikospredning både på aksjer og obligasjoner, er det egentlig et internasjonalt krakk som er utfor-

dringa vår. Det vil ramme, som sagt tidligere, både aksjer og obligasjoner svært sterkt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [20:39:43]: Det er litt interessant det som representanten Lundteigen no seier, for eg kan ikkje sjå at det blei sagt noko om det under saksbehandlinga i 2003, der Senterpartiet argumenterte med at på grunn av at oljefondet ikkje er større enn det er, må ein redusere aksjedelen. No er det det at oljefondet er blitt så pass stort at ein er nøydd til å auke aksjedelen.

Då er det nærliggjande å spørje: Er det slik at når Statens pensjonsfond – Utland aukar ytterlegare til 3 000 til 4 000 til 5 000 milliardar kr, skal aksjedelen altså aukast ytterlegare frå 60 pst. til 70, 80 90 pst. eller kanskje endå høgare? Er det det som er nøkkelen for Senterpartiet, at jo større fondet blir, jo større skal aksjedelen bli?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:40:31]: Nei, det er ikke Senterpartiets linje. Vi er ikke fremmede for at en ved en ytterligere økning av oljefondet i en størrelsesorden som her blir nevnt, også kan være positiv til å plassere finanskapital i eiendom i utlandet. I det hele tatt må en ha en pragmatisk holdning til dette ut fra det som er situasjonen. Det som er den store risikoen, er internasjonale krakk og stabiliteten internasjonalt. Derfor må vi jobbe på flere plan for å sikre internasjonal stabilitet, og for at vi har en spredning av våre verdier, slik at vi er best mulig skjermet mot eventuelle sjokk i økonomien.

Presidenten: Då er replikkordskiftet over.

Statsråd Kristin Halvorsen [20:41:34]: Det er første gang en regjering legger fram for Stortinget en egen stortingsmelding om Statens pensjonsfond og forvaltningen av det. Det er fordi vi ønsker å ha oppmerksomhet på en så viktig jobb som det er å forvalte en formue av en slik størrelsesorden som det vi har nå, og for å invitere Stortinget til å kunne konsentrere seg om det på en helt annen måte enn når dette er en del av nasjonalbudsjettet og man i budsjettbehandlingene ofte har oppmerksomheten rettet mot mange andre ting.

Det er nå ti år siden det første innskuddet kom i fondet. Fondet er på ca. 2 000 milliarder kr. Vi forvalter et av verdens aller største fond.

Nå kan man la seg forlede en liten stund til å tenke at dette er vår nettoformue. Det vet vi jo at det ikke er. Vi skylder mye i pensjon, men vi har en rikdom som de fleste andre misunner oss fordi vi har denne bufferen mot de forpliktelsene vi har framover, og vi har en mulighet til å overføre til våre statsbudsjetter fra Pensjonsfondet – hvilket vi gjør – i et omfang som gjør at hver 10–12 kr over statsbudsjettet kommer fra inntekter fra olje- og gasssektoren.

Det følger et stort forvalteransvar med en så stor formue, og det følger det ansvaret med at vi skal forvalte den med tanke på kommende generasjoner, ikke bare med tanke på oss som lever nå, og at vi skal bidra til stabilitet både når det gjelder produksjon og sysselsetting.

Vi har høstet internasjonal interesse og anerkjennelse for måten vi forvalter Statens pensjonsfond på. Senest i forrige uke var den russiske finansministeren i Norge for å høre hvordan vi gjorde det. Den chilenske finansministeren har vi både snakket med og vært på tur hos. Mange andre land som har denne utfordringen å forvalte en ikke fornybar ressurs, har sett hen til Norge. Det er hyggelig for oss, og det forplikter på samme tid.

Vi er glad for at Statens pensjonsfond oppnådde en høy avkastning i 2006. Vi vet at vi har et profesjonelt forvaltermiljø i Norges Bank. Vi vet at de skaper mer avkastning i forhold til forvaltningen, selv om utgangspunktet i en høykonjunktur er positivt. Det er viktig å legge seg det veldig sterkt på minne, fordi vi forvalter folkets penger – de som lever i dag, og kommende generasjoner.

Det er Finansdepartementet som er ansvarlig for forvaltningen av fondet. Det er vi som fastlegger rammeverk, den overordnede investeringsstrategien, og de etiske retningslinjene, og det er vi som følger opp de operative forvalterne som er Norges Bank og Folketrygdfondet. Vi har høye ambisjoner for hvordan vi forvalter dette. Det er et viktig utgangspunkt – det har det vært for tidligere regjeringer, og det har det vært for oss – at det er bred enighet i Stortinget om både forvaltningen av fondet og de etiske retningslinjene. Det er et mål i seg selv. Dette er et fond som vi forvalter i fellesskap og derfor er det viktig.

Det som skaper størst diskusjon i denne sammenhengen, er selvfølgelig forslaget i meldingen om å utvide aksjeandelen fra 40 pst. til 60 pst. Jeg tror ikke man kunne hatt en finansminister med større skepsis til et slikt forslag enn det jeg selv hadde da vi gikk inn i dette. Men jeg er av den meget sterke overbevisning at det til fellesskapets beste er riktig å utvide aksjeandelen fra 40 pst til 60 pst.

Vår skepsis ved tidligere runder har dreid seg om at vi ikke hadde etiske retningslinjer – det har vi nå. Det skal jeg komme litt tilbake til. Videre gjorde avveiningen mellom risiko og avkastning at man burde satse mer moderat i forhold til avkastningskrav, og det siste punktet er at vi manglet erfaring. Alle disse tre tingene er nå argumenter i forhold til hvorfor det er riktig å utvide aksjeandelen.

Jeg har lagt størst vekt på at det er veldig lett å tenke seg dette som om man er en liten aksjonær og har tenkt å selge aksjene sine om fem år. Slik kan vi ikke tilnærme oss debatten om plassering av Statens pensjonsfond. Vi er en langsiktig eier, vi har hundreårsperspektiv på dette, og den avveiningen vi nå gjør mellom risiko og avkastning, betyr ikke at vi går bort fra at vi skal ha en moderat risikoprofil på Statens pensjonsfond, men det betyr at vi på trygg grunn kan øke aksjeandelen, fordi dette er i et langsiktig perspektiv. Det betyr at vi kan ha større svingninger i avkastningen framover, men vi vet at vi kan håndtere større svingninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:46:55]: Den som står alene, står sterkt.

Norge har i hele etterkrigstiden vært beskyttet av NATOs militære, kollektive forsvar – NATOs doktrine. I den doktrinen inngikk forsvaret av Europa med atomvåpen. Faktisk var det «First Use» som var doktrinen, dvs. at vi kunne bruke atomvåpen hvis det var et stort konvensjonelt angrep fra øst.

De fleste forsvarsanalytikere sier i dag at det var NATOs forsvarskonsept og doktrine som gjorde at vi vant den kalde krigen. Vi stod tøft på, og vi vant den kalde krigen, og vi har fred.

For å kunne bli beskyttet av atomvåpen trenger vi produsenter som produserer komponenter til atomvåpen. Nå har altså Regjeringen valgt å utelukke bedrifter som produserer komponenter til atomvåpen.

Er statsråden enig i at dette er en ganske lite prinsipiell holdning, at man i det ene øyeblikket skal bli beskyttet av komponenter til atomvåpen, for i neste øyeblikk ikke å akseptere å investere i bedrifter som beskytter andre land som trenger beskyttelse av atomvåpen?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:48:05]: Jeg må si at jeg er veldig overrasket over Fremskrittspartiets absolutte snuoperasjon når det gjelder de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond. Det var bred enighet i Stortinget da disse ble vedtatt i november 2004, og det kan ikke være noen overraskelse for Fremskrittspartiet eller andre at det var et mål å utelukke nettopp disse inhumane våpnene fra selskapet. Det har vi gjort. Flesteparten av de selskapene som er utelukket fra Statens pensjonsfond, er det fordi de produserer klasevåpen, landminer eller komponenter til atomvåpen. Dette er våpen som ved normal bruk må regnes for å være inhumane.

Jeg er jo klar over at Fremskrittspartiet er ihuga tilhengere av norsk medlemskap i NATO, men at det var Lockheed Martin vi var medlem av, var en stor overraskelse. Det er to helt forskjellige ting å investere i et selskap som profiterer på å produsere våpen som ved normal bruk er inhumane, og det å kjøpe et produkt som man ønsker å bidra med til Det norske forsvaret. Det er to helt forskjellige ting det å gå inn i butikken Lockheed Martin og plukke med seg det man vil, og det å investere i en bedrift som produserer noe man mener er inhumant.

Svein Flåtten (H) [20:49:36]: Vi har tidligere i debatten gitt uttrykk for at vi støtter finansministeren i hennes forslag om å øke aksjeandelen til 60 pst. – det skulle bare mangle når en finansminister fra Sosialistisk Venstreparti går i spissen for det.

Nå er det slik at disse pengene kommer fra et sted, bl.a. kommer de i stor utstrekning fra oljeutvinningen. Som representanten Jan Tore Sanner var inne på i et tidligere innlegg i dag, har Sosialistisk Venstreparti hatt et annet syn på en del av oljeutvinningene, bl.a. den store utvinningen på Snøhvit-feltet som representanten Jacobsen refererte til tidligere her i dag.

Betyr dette at SV nå har skiftet syn også på tempoet i oljeutvinningen, som de tidligere mente burde være langsommere?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:50:37]: Jeg er veldig stolt over at SV har holdt fram et annet perspektiv i diskusjonen om hvordan vi skal utvinne og forvalte vår oljeformue. En alternativ måte å forvalte oljeformuen på – altså til å pumpe den opp, veksle den om i en finansformue, sette den inn på Statens pensjonsfond – er jo å la olje- og gassformuen bli der den er. Og det har vært vårt argument hele veien, at det faktisk går an å forvalte oljeformuen ved ikke å pumpe den så fort opp som stortingsflertallet har ønsket, av økonomiske grunner, men også fordi vi mente at det var en langt mer forsvarlig klimapolitikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:51:25]: Finansministeren var inne på noen av grunnene til at SV har skiftet syn når det gjelder å investere i aksjer, bl.a. nevnte hun at det nå er etiske retningslinjer. Hun nevnte også to andre grunner som gjør at en skeptisk Kristin Halvorsen allikevel går inn for utvidelsen til 60 pst.

Det som jeg ikke hørte noe resonnement rundt, var det SV anførte i 1997, nemlig at det å plassere midler i utenlandske aksjer gjennom private kapitalforvaltningsfirmaer, som det het, ville medføre en privatisering av oljefondet. Det samme skjer jo i dag.

Så mitt spørsmål er: Hva er det som har skjedd på det punktet når det gjelder Kristin Halvorsens syn på forvaltningen?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:52:24]: Det er jo utenkelig at man skulle ha et pensjonsfond på 2 000 milliarder norske kroner og investere alt statlig og helst i Norge. Det lar seg ikke gjøre. Det vi gjør gjennom vår investeringsstrategi, er å binde dette til realverdier når vi investerer i aksjer spredt over hele verden.

Det vi også oppnår gjennom å øke aksjeandelen fra 40 pst. til 60 pst. etter hvert som vi kjøper oss opp, er at vi, med utgangspunkt i dagens formue på Pensjonsfondet, får 400 milliarder kr til som vi kan investere og bruke etiske retningslinjer for, når vi bedriver vår etiske eierskapsutøvelse. Vi bruker vår makt som eier i en globalisert, internasjonalt økonomi, der kapitalen flyter fritt, slik at våre sparepenger skal være med på å gjøre verden litt bedre.

Gunnar Kvasheim (V) [20:53:32]: Det har i debatten vært vist til at Lockheed Martin Corporation ble utelukket av Statens pensjonsfond av den forrige regjeringen. Dagens regjering foreslår nå å kjøpe fire transportfly av typen Hercules til 3,6 milliarder kr fra det samme selskapet som ble utelukket fra Pensjonsfondet av etiske grunner.

Jeg synes at finansministeren skal gis anledning til å reflektere mer nyansert rundt det dilemmaet dette må være. Er det ikke et paradoks at man ikke kan bruke midler fra oljeformuen som er plassert i Pensjonsfondet, til å investere i dette firmaet, mens man kan bruke avkastningen av fondet over statsbudsjettet til kjøp av nye fly fra det samme selskapet, og på den måten være med og bidra til at dette selskapet beriker seg?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:54:27]: Det er litt overraskende for meg at flere representanter og nå også Venstre har oppdaget dette såkalte paradokset. Dette ble nemlig nøye behandlet av Graver-utvalget, som ble nedsett for å se på om vi skulle ha etiske retningslinjer. Utvalget konkluderte med det som har vært SVs ønske siden 1999, at vi skulle ha det. De fant til og med metodene for hvordan vi skulle kombinere hensynet til langsiktig avkastning med en etisk ansvarlig utvikling av verden. Da ble nettopp dette «paradokset» tatt opp. Graver-utvalget sa klart og tydelig ifra. Stortinget sluttet seg til det. Vi kan stille våre egne betingelser for hvordan vi skal plassere våre sparepenger. Det dreier seg om hvordan vi forvalter vår formue og vårt eierskap.

Så kan det tenkes at vi trenger varer til f.eks. å forsvare vårt land. Det betyr at vi kjøper dem fra selskaper som vi ikke er inne i på eiersiden av etiske grunner. Men vi kjøper ikke det som er bakgrunnen for at vi utelukker dem. Vi kjøper ikke landminer, klasevåpen og atomvåpen.

Gjermund Hagesæter (FrP) [20:55:50]: No har vi fått fleire forklaringar på kvifor det var lurt å redusere aksjedelen i 2003, og kvifor det var lurt å auke han no. Den eine forklaringa, frå representanten Holmås, var at ein no hadde fått ny informasjon som ein ikkje hadde i 2003. Representanten Lundteigens forklaring var at fondet var blitt så stort at ein derfor måtte auke den prosentvise delen av aksjane.

No blir det sagt her at det ikkje var etiske retningslinjer i 2003 som gjorde at ein ønskte å redusere. Det som er litt underleg og spesielt, er at SV ikkje har sagt noko om dette, korkje i debatten eller i merknadene. Det ein viser til her, er at det er stor risiko ved å ha mykje pengar i aksjar, og at ein vil vekk frå den risikoen.

Spørsmålet mitt til finansministeren er: Kan finansministeren garantere at om vi no får ein langvarig nedgang i aksjemarknaden, slepp ein å oppleve at SV og Senterpartiet kjem springande med nye forslag om å redusere aksjedelen?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:56:56]: Det kan jeg gjøre, for dette er et bevisst valg. Det er nettopp fordi vi har en så langsiktig horisont for investeringene våre i Statens pensjonsfond at vi har kommet til den konklusjonen at det var riktig å utvide fra 40 pst. til 60 pst. Både representanten Holmås og representanten Lundteigen har helt rett. Det er gjort flere vurderinger. Bakgrunnen for SVs skepsis i sin tid hadde også med de etiske retningslinjene å gjøre.

Det som hele denne stortingsmeldingen dokumenterer, er at dersom vi ser på aksjemarkedet 100 år bakover i tid, og ser for oss at vi har like lang tidshorisont framover i tid, viser det at meravkastningen ut fra å investere i aksjer er mange ganger høyere enn å investere i obligasjoner. Når vi avveier dette, er muligheten for en ekstra avkastning ved å gå opp fra 40 pst. til 60 pst. 240 milliarder kr over en 15-årsperiode, mens risikoen øker moderat. Dette er avveininger man må gjøre hele tiden. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har en totalt annen vurdering av dette i

dag enn tidligere, overraskende nok. Men det er jo 240 milliarder kr de da kan risikere å måtte si nei takk til om 15 år.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Marianne Aasen Agdestein (A) [20:58:34]: Slik finansministeren nettopp poengterte, besøker delegasjoner fra mange ulike steder i verden Norge med det for øye å lære om forvaltningen av den norske petroleumsformuen. Takket være fornuftige politikere før oss har Norge lagt til grunn en langsiktig forvaltning av finansformuen som olje- og gassinntektene gir oss. Dette har gitt oss en økonomisk frihet uten sidestykke, både historisk og sammenlignet med alle andre land. Stortinget er nå blitt invitert til å ta standpunkt til hvordan denne formuen skal fordeles mellom ulike investeringsobjekter.

Jeg er glad for at Finansdepartementet har bidratt til at finanskomiteen på en eksemplarisk måte har fått tilgang til gode utredninger og landets beste ekspertise på området, slik at beslutningsgrunnlaget har vært så optimalt som mulig. En så vesentlig beslutning, med så store konsekvenser for landets økonomi på sikt, må være basert på en grundig politisk prosess.

Det er også svært gledelig at et relativt bredt flertall i Stortinget er enige om å øke aksjeandelen fra 40 pst. til 60 pst. På dette politikkområdet bør langsiktighet være et bærende prinsipp. Vi kan ikke bytte investeringsstrategi i takt med ulike valgresultat.

Når de faglige rådene som ligger til grunn for denne beslutningen, er såpass sterke, gjør det inntrykk. Økt aksjeandel vil gi økt avkastning. Risikoen for at det motsatte skal skje, er relativt beskjeden, ifølge Norges Bank. I den sammenheng er det grunn til å understreke at rådene gjelder for investorer som kan sitte lenge uten å måtte selge når aksjekursene faller. Det vil altså si at vi har med en nærmest evigvarende tidshorisont å gjøre. Statens pensjonsfond – Utland er en slik investor. Det er viktig å ha in mente i denne debatten.

At ett parti i denne sal ikke ønsker å øke aksjeandelen i fondet, er et legitimt standpunkt. Begrunnelsen som gis, er derimot underlig. Fremskrittspartiet hevder at analysen beslutningsgrunnlaget bygger på, er mangelfull, fordi man ikke har tatt med i analysegrunnlaget at man kan stå overfor ekstreme hendelser. Så pekes det på at spredning av masseødeleggelsesvåpen til land som styres av religiøse ekstremister, kan ha langt større konsekvenser på verdens finansmarkeder enn hva historisk erfaring gir grunnlag for. Det er klart at noe slikt vil ha en dramatisk effekt, men ikke bare på aksjemarkedet. Det vil ha en dramatisk effekt på obligasjonsmarkedet, og det vil ha en dramatisk effekt på eiendomsmarkedet, som Fremskrittspartiet ivrer for å gå inn i. Der skal 10 pst. av fondet investeres, ifølge Fremskrittspartiet, og det til tross for at vi ikke har fått et så omfattende analysemateriale som for aksjemarkedet.

En mulig atomkrig eller en annen dramatisk hendelse vil trolig virke svært negativt på alle former for investeringsobjekter. Krig er ødeleggende for all økonomisk aktivitet. Det bør vi være enige om. Det vi nå skal ta stilling

til, er fordelingen mellom ulike investeringsobjekter, og da blir atomkrigrusselen nærmest for irrelevant å regne.

Siden Fremskrittspartiet mener at risikoanalysen er så mangelfull, lurer jeg dessuten på hvordan det kan ha seg at så mange andre store fond – private fond, pensjonsfond osv. – har valgt en aksjeandel som er større en 40 pst. Mener Fremskrittspartiet at de store kapitalistiske selskapene med de best betalte økonomene i markedet, som jobber med og står bak verdens største fond, baserer seg på mangelfulle analyser? I så fall blir det logisk å anta at Fremskrittspartiet mener disse godt betalte og dyktige folkene også baserer seg på mangelfulle analyser. I mine øyne er det Fremskrittspartiets argumentasjon som er basert på mangelfulle analyser, ikke de analysene vi har fått fra Norges Bank eller Strategirådet.

Ingen kan se inn i framtiden. Verdens økonomier er i stadig endring. Derfor er det vrient for oss alle å spå om hva som skjer framover. Like fullt må vi bestrebe oss på å ta så rasjonelle valg som mulig i denne saken, noe et bredt flertall heldigvis står sammen om.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Gjermund Hagesæter (FrP) [21:02:59]: På mange måtar er dette ein litt underleg debatt med underlege konstallasjonar, for SV og Senterpartiet, som tradisjonelt har vore imot aksjar heile tida heilt til no, dei argumenterer her for å auke aksjedelen, medan Framstegspartiet, som i utgangspunktet tradisjonelt har vore tilhengar av at vi skulle ha aksjar i oljefondet, vi argumenterer mot dei raud-grøne partia, som altså går inn for å auke aksjedelen, noko Framstegspartiet ikkje ønskjer.

No er det sjølv sagt ikkje noko fasitsvar på kva som er riktig her. Det er heilt korrekt, slik som representanten Jakobsen poengterte, at heller ikkje Framstegspartiet veit kva tid toppen og botnen er i aksjemarknaden.

Men det vi veit, er at aksjemarknaden har utvikla seg veldig godt dei siste åra, slik at dei fonda som har vore tungt eksponerte i aksjar, har tent gode pengar på det til i dag. Vi veit også at aksjar i dag er prisa til historisk høge kursar i forhold til bokførte verdiar. Nesten aldri tidlegare har aksjane vore så høgt prisa som dei er i dag.

Finansministeren gjorde eit poeng av at når ein ser dette i eit historisk perspektiv på 100 år, vil ein ikkje tape pengar på aksjar. Vel, dersom ein hadde investert i aksjar for 100 år sidan i Russland, før revolusjonen, ville ein ikkje ha sete igjen med noko av dei investeringane. Det viser at det ikkje er noko fasitsvar på dette, og det er eit utgangspunkt som vi alle må ha med oss.

Statens pensjonsfond – Utland er det norske folket sine pengar. Derfor er det viktig at vi forvaltar desse pengane i tråd med innbyggjarane sine ønske. Då må ein sjølv sagt leggje opp til ei god avkastning, utan at ein tek altfor stor risiko. Ei større eksponering i aksjemarknaden kan gi auka avkastning, men det gir også auka risiko.

Det er mange forhold som styrer det. I tillegg til den økonomiske utviklinga i selskapa og i samfunnet blir også aksjemarknaden påverka av psykologien i marknaden.

Aksjemarknaden blir styrt av grådighet og frykt. På same måten som det var frykta som gjorde at SV og Senterpartiet gjekk inn for å redusere aksjedelen i oljefondet i 2003, er det i dag grådigeita som gjer at dei same partia ønskjer å auke aksjeandelen i oljefondet. Ein har sett ein auke i aksjekursane, og så tenkjer ein at dette vil ein vere med på.

I 2003 hadde vi nemleg hatt ein langvarig nedgang i aksjemarknaden, og det var blant folk flest stor frykt for at denne nedgangen skulle fortsetje. No har vi hatt ein langvarig oppgang. Oslo Børs har stege med 400 pst. på fire år. Grådigeita gjer at fleire og fleire blir positive til aksjar og dermed gjev verdas aksjemarknader oppover heilt til frykta tek over.

Denne drivkrafta kan også formulerast slik at når den siste pessimisten er blitt optimist, er det ikkje lurt å auke eksponeringa i aksjar, fordi det då ikkje er fleire nye optimistar igjen til å presse kursane vidare oppover.

Då vil eg gjerne fortelje den klassiske historia om kvifor milliardæren John D. Rockefeller selte seg ut av aksjemarknaden.

Rockefeller hadde gjort det svært godt på aksjemarknaden, spesielt i 1920-åra. I 1929 gjekk han til skopussaren, og han fann då ut at også skopussaren var blitt positiv til aksjemarknaden. Då selte han alle sine aksjar. Han tenkte som så at når skopussaren også er blitt positiv til aksjar, så er det ikkje så mange nye som kan bli positive til aksjar, og dermed er toppen nådd. Kort tid etter at han hadde selt seg ut, kom det store krakket i 1929.

Denne historia handlar ikkje om at det er noko gale med skopussarane, men poenget er at dei representerer ei gruppe som tradisjonelt ikkje har vore opptekne av aksjar.

SV og Senterpartiet er heller ikkje tradisjonelt opptekne av aksjar. Derfor er det i seg sjølv eit faresignal når desse partia argumenterer sterkt for å kjøpe fleire aksjar.

Torgeir Michaelsen (A) [21:07:48]: Det er spennende tider når man får lov til å være med og omdanne en formue på havets bunn til finanspapirer og andre herligheter. Mange har forventninger til oss yngste på Stortinget om at vi skal ordne opp i både det ene og det andre, og mange har faktisk vært på døra hos meg med synspunkter på forvaltningen av Statens pensjonsfond. Mange gode formål har vært nevnt, alt fra at vi skal investere i spesielle miljøteknologier, til at vi skal løse bistandsutfordringer i fattige land, trekke oss ut av selskap man ikke liker, eller andre ting. Men jeg har ikke hatt ett eneste menneske, ikke én eneste lobbyist, som har kommet på døra mi på kontoret og sagt at nå må vi få investert eller reinvestert i atomteknologi, i klasebomber, i barnarbeidselskaper e.l. Ikke ett eneste menneske har vært og spurt om det. Og det er ikke så veldig rart, for her er jo Fremskrittspartiet så til de grader på kollisjonskurs med hva vanlige folk oppfatter som helt vanlig folkeskikk.

Når en stor kapitalist, med folkets stemmer i ryggen og folkets penger, skal ut og forvalte sin egen formue, er det selvsagt at det finnes universelle, helt grunnleggende menneskerettigheter og den type ting vi skal følge. Og selvsagt er det dilemmaer og paradokser man da vil stå oppe i. Men det å da kaste seg på ryggen og si at beklager,

dette er altfor vanskelig, folk får gjøre som de vil, her får markedet rå, jungelloven må rå – det blir for enkelt, og det synes jeg er vanvittig defensivt av Fremskrittspartiet i denne salen. Jeg gleder meg til dette budskapet skal runge ut i alle valglokaler og fra alle stands Fremskrittspartiet skal ha framover. Da kommer det kanskje noen reaksjoner, og neste gang vi skal debattere dette, vil kanskje pipa ha en annen lyd.

Når det er sagt, er det helt riktig at det er dilemmaer. Jeg synes vi skal lytte til Kristelig Folkepartis innspill om mikrokreditt, om tobakk, om alle disse temaene. Men jeg ser jeg fram til en evaluering av hele ordningen. Jeg er livredd for at vi på en måte skal bruke opp instrumentet vårt der vi forvalter fellesskapets ressurser for kommende generasjoner, og som, som finansministeren helt riktig sier, kanskje har et 100 års-, et 200 års- eller et evighetsperspektiv, at vi skal være forsiktige med å bruke pensjonsfondet til noe annet enn det det egentlig er, innenfor etiske retningslinjer. Hovedmålet må være å forvalte en formue til det beste for de neste generasjoner, og da skal man være forsiktig med å utelukke alt man ikke nødvendigvis liker – lovlige varer, f.eks., innenfor tobakk eller innenfor andre temaer.

Ja, jeg vet ikke – vi skal diskutere det – men jeg er grunnleggende skeptisk. Men etiske retningslinjer på bønn, noe jeg tror alle egentlig vil slutte seg til, mener jeg vi må ha.

Så helt kort til slutt, knyttet til at vi øker aksjeandelen til 60 pst. I Arbeiderpartiet har vi vært for det. Det var ikke noe problem for oss, for å si det sånn. Det var et fornuftig forslag, for vi har fått solid dokumentasjon på at med bare en viss moderat risikoprofil kan vi få betydelig meravkastning ved å gjøre det. Og det er klart at nei, vi kan ikke gardere oss mot noen ting, akkurat som Marianne Aasen Agdestein var innom.

De siste 100 åra har vi vært igjennom et par revolusjoner, to verdenskriger, frykten for atomkrig, kald krig. Det har skjedd litt av hvert, for å si det pent. Vi har også opplevd, ved årsskiftet 1999/2000, et dramatisk fall i aksjemarkedene gjennom IT-bobla i Asia og andre steder, som nå Norge – altså pensjonsfondet – profitterer stort på. Og hvorfor det? Jo, fordi vi kjøpte oss opp, som en av de få aktørene etter at aksjemarkedet hadde falt. Det hadde vi mulighet til fordi vi er en langsiktig investor og ikke trengte å selge oss ut fordi alle andre gjorde det. Det viser jo at dynamikken gjennom å være nærmest en evighetsinvestor er helt annerledes enn det den er for mange andre investorer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [21:12:31]: Jeg ønsker å knytte noen kommentarer til enkelte av bemerkningene som er kommet etter mitt innlegg.

Jeg må si at her er det veldig, veldig mye uvitenhet, ikke minst når det gjelder hva forsvarsindustrien faktisk driver med. Verdens største forsvarsbedrifter driver ikke og fatter beslutninger på de mørke styrommene og sier

at i dag produserer vi litt atomvåpen fordi det er noen kunder som gjerne vil ha det. Lockheed Martin, Northrop Grumman, Boeing, EADS – alle de store bedriftene – er initiert fra sine egne nasjonale regjeringer, så når vi boikotter eller utelukker Lockheed Martin, er det det samme som å kritisere Amerikas regjering. Denne rød-grønne regjeringen er sikkert veldig fornøyd med det, men det er slik det foregår.

Det er faktisk slik at Lockheed Martin ikke engang vet hvor disse komponentene skal passe inn på de atomvåpenene de er med og produserer, og de produserer aldri et helt atomvåpen, bare komponenter som settes sammen av andre, for å skape trygghet og leveringssikkerhet rundt dette.

Og så sier statsråden at det ikke er et paradoks at vi anskaffer våpen fra Lockheed Martin når vi ikke kan investere i det selskapet. Jo, selvfølgelig er det det. Men sannheten er jo at vi ikke kan kjøpe fra andre, for det finnes ingen andre leverandører som produserer transportfly, som vi kan kjøpe fra. Vi har boikottet EADS også. Det finnes ingen leverandører som kan levere det vi trenger for å forsvare Norge. Samtidig sier vi at dette er en uetisk bedrift. Og kom ikke her og si at *det* lille kontoret er uetisk, men ikke *det* kontoret, og: Jeg anskaffer fra *disse* menneskene, de er etiske, for de produserer transportfly, men *disse* produserer komponenter til atomvåpen, så de er uetiske. Det er helt umulig å forstå, og det er helt umulig å forsvare. Det klarte heller ikke Heikki Holmås – han svarte i én setning som ingen forstod. Og alle forstår at han ikke kunne forsvare det, for det er ikke mulig å forsvare det. Skal man være prinsippfast, må man slutte å anskaffe fra disse bedriftene. Det hadde det stått respekt av, men det kommer ikke denne regjeringen til å gjøre.

Til representanten Sandal, som sier at vi trenger de beste forvalterne: Jeg tror det er mange norske forvaltere som føler seg ganske støtt over den type bemerkninger. Det er mange norske forvaltere som er meget gode – internasjonalt anerkjente forvaltere som gjør det veldig bra, men disse er utelukket fra å delta og konkurrere om oppdrag med våre penger. Det er også meningsløst.

Man skal huske at Amerika og de store landene har et globalt ansvar. Lille Norge sitter oppe i nord og kritiserer alle andre, mens disse landene har et globalt ansvar. Det er faktisk en balanse som de skal prøve å opprettholde, mens vi sitter og kritiserer. Og så kritiserer vi selvfølgelig dem det er lettest å kritisere, nemlig de som angivelig er våre venner. De er lettest å kritisere. Men kritiserer vi dem som virkelig begår menneskerettighetsbrudd, alle de landene jeg ramset opp i sted? Nei, det er politisk vanskelig. Det er for vanskelig å boikotte Iran. Det er for vanskelig å boikotte Saudi-Arabia. Det er for vanskelig å boikotte Syria, men det hadde vært prinsippfast. Da hadde vi skapt oppmerksomhet. Men det gjør vi ikke. Vi boikotter Burma, et land som ingen bryr seg om.

Statsråd Kristin Halvorsen [21:15:54]: Med den kjærlighetserklæringen som representanten Tybring-Gjedde kommer med til forsvarsindustrien generelt og Lockheed Martin spesielt, har Fremskrittspartiet bare en

ting å gjøre, og det er å foreslå å endre de etiske retningslinjene, så vi ikke lenger skal utelukke selskaper som investerer i klasevåpen, landminer og atomvåpen eller produserer det. Det er den eneste logiske slutningen. Det er ingen problemstillinger rundt dette som er nye nå. Vi kan sette helt andre krav til selskaper vi ønsker å gå inn i på eiersiden og ønsker å profitere på, enn til selskaper vi skal kjøpe fra, selv om ikke det fins noen klar fasit på hvor disse grensene går.

Så til flere andre rariteter som har kommet fra Fremskrittspartiet i debatten. Eksemplet med Rockefeller som oppdager at skopusseren plutselig har sansen for aksjer, er egentlig veldig betegnende. For hvis Rockefeller hadde hatt litt is i magen og eid disse aksjene ett-ått år til, hadde han faktisk hatt en meget pen avkastning av dem. I meldingen er det gått veldig nøye igjennom. Det framgår av meldingen på hvilken måte aksjemarkedet tar seg opp igjen etter krakk. Det kan representanten Hagesæter bare ta utgangspunkt i, det står på side 53 i meldingen. Men skopusseren, derimot, kan godt tenkes å ha fått hetta og solgt seg ut mens aksjene var på bunnen. Det norske pensjonsfondet kjøpte seg f.eks. opp under forrige nedgangskonjunktur, som flere talere har vært inne på, og har gjort gode penger på det, nettopp fordi vi er så langsiktige i investeringene.

Så må jeg bare be representanten Hagesæter om ikke å fly land og strand rundt og si at dette er som om vi skulle plassert hele Statens pensjonsfond i Russland før revolusjonen. Litt mer kunnskap kan man godt bidra til å spre. Han vet utmerket godt at måten Statens pensjonsfonds plasseringer er gjort på, er med stor grad av risikospredning i mange tusen selskaper i mange, mange land.

Så er det et dilemma at det ikke bare er Burma som bryter menneskerettighetene, det er jeg helt enig i. Men det er viktig at man legger seg noen strenge kriterier på minne i forhold til hvordan vi nå endrer fra å ha en positiv landliste til å ha en negativ. Det vi har bestemt oss for som et utgangspunkt, er at de landene som vi utelukker, skal være omfattet av sanksjoner som det er bred internasjonal enighet om. Det er det når det gjelder Burma. Vi følger de sanksjonene som EU har. Her er vi inne i dilemmaer. Det er vi i alt etisk arbeid. Men dette er et felt der Norge høster internasjonal anerkjennelse for at vi trår riktig. Det er faktisk flere internasjonale fond som følger vår politikk.

Heikki Holmås (SV) [21:19:31]: Det er flere ting som det er greit å kommentere på slutten av debatten – dvs. nå ser jeg at det ikke er slutten av debatten likevel.

La meg begynne med de etiske dilemmaene, som også finansministeren var inne på. Det er klart at det er fullt mulig å sette opp flere forskjellige problemstillinger her. Jeg mener at det i forhold til Lockheed Martin f.eks. er fullt mulig å trekke opp den prinsipielle linjen som er i Fremskrittspartiets grenseland og si at i det øyeblikk en bedrift driver på med noe som helst uetisk, skal ikke vi ha noe som helst mer med den å gjøre. Jeg gir Fremskrittspartiet det, det er fullt mulig å tenke sånn. Men en annen og like fullt gyldig prinsipiell innfallsvinkel er å velge å si at vi skiller mellom det som handler om å eie og tjene pen-

ger på uetisk virksomhet, og det å kjøpe noe som ikke er framstilt ved den samme tingen som vi anser som uetisk. Hvis det er sånn at Fremskrittspartiet avviser det og mener at nei, det er det ikke – jeg opplever at det er det Christian Tybring-Gjedde sier – stusser jeg på følgende: Når Carl I. Hagen var med på å beslutte at dette var de etiske retningslinjene vi skulle gå for, som var nøye drøftet av Graver-utvalget, er det da sånn at Carl I. Hagen ikke skjønnte at det han drev på med, var en indirekte kritikk av USA, som Tybring-Gjedde nå mener å ha oppfattet at det er? Skjønnte han det ikke, mens Fremskrittspartiet nå skjønner det? Skjønnte altså ikke Fremskrittspartiet hva de var med på den gangen de gikk med på de etiske retningslinjene sånn som de ligger nå? Det var temmelig klart for oss andre, for å si det på den måten.

I tillegg er det andre ting som det hadde vært interessant å få vite. Fremskrittspartiet er det eneste parti som ikke knytter realavkastningen på Pensjonsfondet opp mot det vi faktisk trekker inn i økonomien og faser inn i økonomien på lang sikt. Da stusser jeg rett og slett på: Hva er det da som er Fremskrittspartiets helhetlige forhold til Pensjonsfondet? Hvis vi bruker det siste årets budsjett, ligger de på en bruk av oljefondet på mellom 5 og 6 pst. Er det en linje? Er Fremskrittspartiets politikk å bruke mellom 5 og 6 pst. av oljefondet istedenfor 4, sånn at oljefondet over tid skal avta og brukes opp? Eller er det sånn at de har tenkt å øke dette med omtrent 1 pst. i året, slik at det første året skal det brukes 5–6 pst. av oljefondet, neste år 6 pst., så 7 pst., så 8 pst., så 9 pst.? Det hadde vært en interessant debatt for Fremskrittspartiet å gå inn i i forhold til denne posisjonen. Men det gjør ikke Fremskrittspartiet. Isteden sier de at vi skal opprette et infrastrukturfond på 300 milliarder kr, som de argumenterer med skal brukes til samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Men Christian Tybring-Gjedde sier: Nei, vi skal ikke bruke dem til samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Da lurer jeg på hvordan dette henger sammen.

Hans Olav Syversen (KrF) [21:22:56]: Til noen av de innleggene som er holdt, må jeg komme med noen kommentarer.

Til Torgeir Micaelsen, som var inne på de etiske retningslinjene og var litt skeptisk til å gå lenger i forhold til disse fordi han syntes det ble vanskelig med avveiningen: Ja, det er vanskelig med avveiningene, og vi holder fast ved det utgangspunktet at det også er en etisk forpliktelse å ha høyest mulig avkastning. Der er vi ikke uenige. Men når det gjelder tobakksindustrien, og hvorfor vi har foreslått akkurat et uttrekk av den, er det noen spesielle grunner til det. For det første er det hvert år mer enn 4 millioner mennesker som dør for tidlig på grunn av røyking. Gro Harlem Brundtland, for å bruke en person som jeg regner med at Micaelsen har et forhold til, sa som generaldirektør i Verdens Helseorganisasjon at tobakk var det eneste lovlige produkt som ved normal bruk påførte forbrukeren en for tidlig død. Vi er vel kjent med at den internasjonale tobakksindustrien i årtier har kjent til de alvorlige skadevirkningene røyking medfører, men har tiet om det.

Vi er også klar over – og det tror jeg også representanten Micaelsen er – at når tobakksindustrien møter økende reguleringer og motstand i de rike landene, hva gjør de da? Jo, da kaster de seg over utviklingslandene, hvor de ikke møter den motstanden, og kommer med aggressiv markedsføring for å gjøre nye generasjoner og nye forbrukere avhengige av deres produkter. Dette mener vi i Kristelig Folkeparti det ut fra en etisk vurdering er grunnleggende galt å medvirke til. Derfor opprettholder vi vårt forslag, og jeg er også glad for at flertallet er med på en merknad hvor man vil være med på å vurdere dette i likhet med andre produkter som kan ha de samme effekter.

Så til representanten Tybring-Gjedde: Ingen bryr seg om Burma, sa representanten Tybring-Gjedde. Kanskje noen burde det, da. Jeg synes faktisk ikke at Fremskrittspartiets manglende interesse for Burma skal gjøres til et allment politisk problem. Det er greit at Fremskrittspartiet ikke bryr seg om Burma, men jeg vil helst ha meg frabedt å få samme merkelapp fra representanten Tybring-Gjedde som et allment uttrykk for hvordan holdningen er her i landet.

Tybring-Gjedde var også opptatt av dette med etisk imperialisme, at vi ikke måtte overføre våre standarder til andre land. Men så hadde han selv et unntak: Han ville ikke godta noen form for korrupsjon. Så der synes også representanten Tybring-Gjedde at det bør være en etisk standard, og det er jeg i hvert fall glad for.

Gjermund Hagesæter (FrP) [21:26:17]: Grunnen til at eg tek ordet, er finansministeren si utsegn som gjekk nærast på at aksjeinvesteringar er risikofritt, og at sjølv om det kjem eit krakk, vil marknaden nesten same kva ta seg opp igjen i løpet av eitt til to år. Det er eit veldig farleg utgangspunkt dersom ein skal gå inn i aksjemarknaden, at ein trur at det er risikofritt og altså ikkje tek inn over seg den risikoen det inneber å eksponere seg sterkare i aksjar.

Det blir vist til 1929-krakket. Dette var eit krakk som først og fremst ramma USA, og når det gjaldt aksjemarknaden i USA, gjekk det eit betydeleg tal år før han tok seg opp igjen. Verdsøkonomien og verdas aksjemarknader utviklar seg ikkje fullt så negativt, men same kva er vi nøydd til å ha som utgangspunkt at ein kan få nedgangsperiodar som overstig langt meir enn dei eitt til to åra som finansministeren skisserer.

Ein annan ting er at dette med at aksjar teoretisk sett, og også historisk sett, har gitt ei betre avkastning enn obligasjonar, ikkje er nokon ny kunnskap som SV-finansministeren har funne ut no. Dette var jo tilfellet både i 2003, då SV ønskte å redusere aksjedelen i oljefondet, og også i utgangspunktet då det var sterke krefter som ønskte at vi ikkje skulle ha aksjar i det heile. Det spørsmålet eg stiller meg då, er: Kva skjer dersom vi får ein nedgangsperiode som strekkjer seg over to, tre, fire, fem år? Vil då SV og Senterpartiet på nytt begynne å argumentere for og leggje fram forslag om at vi skal redusere aksjedelen, slik dei gjorde i 2003? Det har finansministeren gitt ein garanti for ikkje kjem til å skje, men eg er ikkje 100 pst. overbevist om at det kjem til å vere tilfellet. Det som vil vere veldig uheldig, er at ein kanskje kjem i ein situasjon der ein au-

kar aksjedelen når børsen er på topp, og så fell det, og så senkar ein aksjedelen. Det å kjøpe dyrt og selje billig, blir det som kjent ikkje spesielt mykje pengar av. Då er det lurare å kjøpe billig og selje dyrt.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [21:29:20]: Jeg tror sannelig at statsråden ikke får jobben hos kapitalforvalteren allikevel. Hun var inne på at Rockefeller burde ventet, han skulle bare ha sittet inne i markedet. Hele poenget med aksjeinvesteringer er at da er bedriften gått konkurs! Da er det ikke noen bedrifter, da er det ikke noe mer kapital igjen. Det hjelper ikke å sitte med 1 000 aksjer i en bedrift som er konkurs. Det er jo det som er hele poenget.

Så til det å investere i et hundreårsperspektiv. Analysen er rett og slett ikke god nok, når bedriftene kan gå konkurs i mellomtiden. Det er det som er det essensielle, vi klarer ikke å selge oss ut. Andre forvaltere, som forvalter andre pensjonsfond, kan selge seg ut.

Og så Norge og atomvåpen: Vi har vært beskyttet av atomvåpen under hele den kalde krigen. Statsråden gav ikke noe svar på hvorfor vi i 50 år skulle beskyttes av atomvåpen, men i dag skal hindre alle andre i å bli beskyttet av atomvåpen. Altså: Vi ble beskyttet av Lockheed Martin og de komponentene de produserte, men nå kan ikke andre land nyte godt av den samme beskyttelsen som vi gjorde – og vi vant den kalde krigen.

Partiet SV vil boikotte varer fra Israel, men investerer i bedrifter i Israel. Det er den motsatte logikken av at det er ok å anskaffe, men ikke ok å investere. Det er den motsatte logikken som brukes i forhold til Israel.

Statsråd Kristin Halvorsen [21:30:47]: Bare slik at ikke karikaturene av det jeg har sagt fra talerstolen, blir stående:

Jeg har ikke sagt at ikke det betyr økt risiko å øke aksjeandelen. Det betyr en moderat økning i risikoen, men det betyr samtidig at avkastningen øker betydelig. Det er denne avveiningen vi nå står overfor, der vi har kommet til den konklusjonen at fordi vi er så langsiktige eiere, er dette en fornuftig ting å gjøre for Statens pensjonsfond.

Så har jo Tybring-Gjedde rett i at hvis vi plasserer 2 000 milliarder kr i ett selskap, som går konk, er de pengene tapt. Men vi er inne i mange selskaper, med små eierandeler, og det kan hende at hvis børsen faller 1 år, 2 år, 3 år framover, har vi kjøpt dyrt. Men vi trenger jo ikke å selge billig. Vi kan stå inne i aksjemarkedet, og vi kan i tillegg kjøpe billig og selge dyrt på et senere tidspunkt. Det var det som skjedde sist gang børsen gikk ned.

Jeg ber om at Stortinget slutter seg til konklusjonen om at det er en avveining mellom forskjellige hensyn som har gjort at vi nå endrer denne sammensetningen, og at Framskrittspartiet har en helt annen fasit enn det vårt eget strategiråd og Norges Bank har, og de aller fleste andre fond

i verden har. Det får være opp til dem. Vi har nå gjort vår avveining.

Heikki Holmås (SV) [21:32:31]: Ja, vi får runde av debatten. Det er jo noen spennende betraktninger bare å se at noen av de partiene som ellers vanligvis er mest for aksjer, i denne sammenhengen er mest skeptisk – og så kunne jeg ha fortsatt det resonnementet, men jeg vil la være å gjøre det.

Det andre er spørsmålet om Burma, som i og for seg er et greit spørsmål. Det er jo ikke noen tvil om at hvis SV hadde vært alene, hatt 60 pst. oppslutning og styrt landet i 20 år, er det mulig at vi ville brukt eiermakten vår til å gjennomføre utelukking på en bredere basis. Men vi har vært opptatt av at det her er nødt til å være overlappende konsensus. Det betyr en bredde – vi må sørge for at det ikke blir slik at vi spiller pingpong med spørsmålet om vi skal utelukke eller ikke utelukke land og områder, avhengig av valgresultatet. Dette har på en måte vært etiske retningslinjer, og vi har vært avhengig av en bredde.

Et siste spørsmål, som jeg bare må få et svar på, enten her eller utenfor: 12 milliarder kr ekstra foreslår Framskrittspartiet å bruke gjennom dette infrastrukturprogrammet sitt. Er det *i tillegg til* de bevilgningene som allerede ligger inne, eller er det *istedenfor* de bevilgningene som ligger inne, nikker Christian Tybring-Gjedde. Det er greit å få vite, for da er jo det bare halvparten av dagens fond, så det spiller jo på mange måter ingen rolle.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 10 og 11.

(Votering, se side 3549)

S a k n r . 1 2

Innstilling frå finanskomiteen om Statsrekneskapen for 2006 (Innst. S. nr. 226 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 3 (2006-2007))

Reidar Sandal (A) [21:34:37] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Det finst talrike eksempel på at verksemd her i landet har gitt gode resultat i 2006. Slik er det for svært mange føretak i privat sektor. Det same er biletet for statleg verksemd i fjor. Alt dette er gledeleg.

Regjeringa har lagt fram Statsrekneskapen for 2006. Den viser at det samla overskotet i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond – Utland auka med 119,5 milliardar kr frå 2005 til 2006. Den viktigaste årsaka til dette er vesentleg auke i staten sine inntekter frå petroleumsverksemda. I 2006 var overskotet i alt vel 367 milliardar kr.

Statsrekneskapen for 2006 viser at det oljekorrigerte underskotet i fjor var 44 milliardar kr. Det er vel 13 milliardar kr lågare enn det som var lagt til grunn ved nysalderinga.

Godt over halvparten av det sistnemnde beløpet knyter seg til høgare inntekter frå skattar og avgifter. Oppjusteringa av skatte- og avgiftsinntektene kjem særleg av at inntektene frå meirverdiavgift og arbeidsgivaravgift auka

kraftig på slutten av fjoråret. Den sterke veksten er ein klar illustrasjon på den høge aktiviteten i norsk økonomi.

Samla sett viser rekneskapen mindretgifter på 2,8 milliardar kr i forhold til nysaldert budsjett. Innanfor ein del område er utgiftene vesentleg lågare enn det som var budsjettert. Eksempel på det er stønader under folketrygda og Statens Pensjonskasse. Utanom reduksjonen i dagpengar er mykje av forklaringa å finne i lågare utgifter til sjukepengar og grunn- og hjelpestønad.

Då Stortinget behandla nysaldert budsjett for 2006, blei det lagt til grunn ein reell, underliggjande vekst i utgiftene på 2 pst. Når vi no les statsrekneskapen for i fjor, kan vi konstatere at veksten er rekna til 1 pst., dvs. ei nedjustering med 1 prosentpoeng.

Dei samla skatte- og avgiftsinntektene frå Fastlands-Noreg auka med 8,6 pst. i fjor, til 562,5 milliardar kr. Aller størst var den prosentvise veksten i inntektene frå meirverdiavgift. Dei steig med i alt 12,7 pst. Andre særavgifter og tollinntekter hadde i same periode ein auke på 7 pst. På dei andre inntektspostane var veksten noko lågare.

Statsrekneskapen fortel at dei samla innbetalte skattane og avgiftene frå petroleumsverksemda og CO₂-avgifta blei 217,3 milliardar kr i fjor.

Kapitalen i Statens pensjonsfond – Utland auka med nesten 393 milliardar kr i 2006. Han utgjorde 1 782,8 milliardar kr ved utgangen av fjoråret.

Det er all grunn til å glede seg over at økonomien her i landet er solid. Statsrekneskapen for 2006 er eit svært godt eksempel på det. Han legg grunnlaget for ei god utvikling av velferdsstaten vår i tida som kjem.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [21:38:51]: I statsregnskapet er vi vitne til en enestående skatte- og avgiftsvekst som følge av økt aktivitet og skattereglene i 2006. Det er en skattevekst som er 20,8 milliarder kr høyere enn i saldert budsjett, og en økning på 8,6 milliarder kr i forhold til det som ble lagt til grunn i nysaldert budsjett, som vi fikk høsten 2006.

Det er noen enorme skatte- og avgiftsøkninger i forhold til det som en etter beste skjønn har budsjettert med. Og det er en nærmest ufattelig økning i Statens pensjonsfond – Utland med hele 392,7 milliarder kr, til 1 782,8 milliarder kr ved utgangen av 2006.

Men det viktigste å fokusere på i årets statsregnskap er at netto petroleumsinntekter, jf. nysaldert budsjett, er redusert med 2,5 milliarder kr. Netto petroleumsinntekter blir enda lavere i 2007, tross høye olje- og gasspriser. Så forventes olje- og gassinntektene å gå litt opp i 2008 og 2009, for så å falle, på tross av økte gassinntekter framover.

Vi kommer raskt i en ny situasjon. Dette må vi ta inn over oss i en aktiv, strategisk næringslivssatsing, og flere bør nå stille spørsmålet: Hva vil vi med Norge? Det haster med å investere for framtida i andre sektorer enn olje og gass. Det trengs tid til omstilling. 10–20 år er nødvendig for å legge stein på stein for å få en samfunnsutvikling basert på eksempelvis fornybar energi. Dette bør vi ta inn over oss. Det er et klart signal at vi altså har 2,5 milliarder

kr mindre i netto petroleumsinntekter enn det som var lagt til grunn i nysaldert budsjett, og utviklinga bikker raskt i retning av fallende inntekter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

(Votering, se side 3550)

S a k n r . 1 3

Forslag fra stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 29. mai 2007 (jf. Innst. O. nr. 66):

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer i foretakspensjonsloven, slik at det klart fremgår at grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, er i tråd med folketrykkløven.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3550)

S a k n r . 1 4

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Veiviseren. For det norske filmløftet

(Innst. S. nr. 277 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 22 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin S. Woldseth (FrP) [21:43:00] (ordfører for saken): Det har vært en hektisk, men svært lærerik oppgave å få være saksordfører for Veiviseren – For det norske filmløftet. Jeg vil takke komiteen for et svært konstruktivt samarbeid for å greie å få denne stortingsmeldingen i havn før sommeren.

Film er et av vår tids viktigste kulturuttrykk, ikke bare fordi vi her kan møte alt fra musikk, levende bilder, dans og ikke minst litteratur, formidlet ut til et bredt publikum over hele landet, men fordi film når ut til begge kjønn i alle aldre, enten gjennom kinolerretet eller gjennom tv-ruten. Filmen engasjerer, involverer og får oss til både å le og gråte. Derfor er norsk filmpolitikk svært viktig, og det

fundamentet som legges i dag, får betydning for svært mange mennesker.

Komiteen slutter seg i hovedsak til de mål Regjeringen har satt seg, og ser nødvendigheten av en opprydding og effektivisering gjennom samling av flere enheter til det som etter hvert skal bli det nye filminstituttet.

Det er store mål i filmmeldingen. Man ønsker seg minst 25 langfilmer i året, økt talentutvikling, sterke produksjonsmiljøer og en økonomisk solid bransje. Man ønsker seg 25 pst. markedsandel for norske filmer, og eksport av norsk film og tv-drama skal dobles. Man ønsker seg kultur og mangfold og en filmkultur for alle.

Dette er ikke småteri, men det er ikke vanskelig å slutte seg til det. Vi ønsker alle at filmbransjen skal fortsette å vokse og være en berikelse for oss alle. Men det er allikevel slik at opposisjonen og regjeringspartiene går i hver sin retning når det gjelder enkelte av forslagene som er kommet.

Jeg har kort tid, og i stedet for å bruke tiden på det vi er skjønt enige om, synes jeg det er viktig å få fram uenighetene.

Det er ikke vanskelig å se av merknadene at det kommer fram en blokkdeling, der regjeringspartiene – eller flertallet i komiteen – står på den ene siden og opposisjonen på den andre. Dette er i grunnen litt overraskende, særlig med tanke på hvordan dette artet seg i forrige periode, da de nåværende regjeringspartiene og Fremskrittspartiet med flertall fikk gjennom ulike elementer av den filmpolitikken som faktisk er i dag. Men det ser ut som om det skjer noe med en når en havner i regjeringskvartalet. Forslag man tidligere fremmet, går man fra, og selv om jeg er sikker på at Regjeringen har gode intensjoner med alle sine forslag, har man åpenbart glemt å lytte både til bransje og til brukere. Derfor vil jeg bruke resten av tiden jeg har, til å fokusere på de temaene hvor vi, enten sammen med resten av opposisjonen eller alene, er uenige med Regjeringen i deres nye politikk.

For det første er vi svært skeptiske til at svært mye makt nå skal samles i ett rike – det nye filminstituttet – med mindre man har tenkt å opprette råd og utvalg hvor både bransje og brukere er delaktige i den prosessen som nå vil finne sted.

Men det som gjør meg svært betenkt, er at man nå politisk skal styre virkemidlene innenfor filmbransjen. Hvor ble det av et fritt kulturliv, som jeg synes vi har hørt fra alle regjeringspartiene i tidligere debatter?

Hvis ikke det nye instituttet kan greie å fordele tilskuddene til de ulike sjangrene, som jo sitter på en masse kompetanse, da blir jeg bekymret. Hvis statsråden tror han vil greie det bedre, ja da har statsråden langt bedre innsikt i dette enn jeg først var klar over.

Det kommer mer, for, som om ikke det nye instituttet er stort nok, så vil man også innlemme Den norske filmkommisjonen, som er den eneste nasjonale filminstusjonen utenfor Oslo, i instituttet. Dette sender ikke bare underlige signaler utover i landet, men også til det nettverket som Den norske filmkommisjonen skal nå, nemlig utenlandske produsenter, som man ønsker skal komme til Norge. Svært mange av de utenlandske produsentene vil nok være litt

skeptiske til at staten i så stor grad legger føringer for den frie kunst. Den norske filmkommisjonen bør være en selvstendig enhet og på en måte frikoblet fra det statlige instituttet. Det er greit med sentralisering, men ikke alt trenger å ligge i Oslo. Faktisk er det vel neppe et bedre sted å selge locations til utlandet fra enn Bergen. Derfor har vi fremmet forslag om at Den norske filmkommisjonen blir der den er, og at den bør bli fristilt instituttet.

Så til den regionale satsingen. I filmmeldingen står det veldig fint, som vi alle er enig i, at hele landet skal tas i bruk. Når Regjeringen like fullt finner det nødvendig å sette begrensninger på filmfondene, slik at de ikke kan investere i langfilm støttet av staten og ikke kan bruke investeringsmidlene slik de vil, bidrar dette til å begrense bevegelsesfriheten og investeringsfriheten til de regionale filmfondene. Også her skal staten ha en finger med i spillet. Alle støtter selvsagt at vi skal ta hele landet i bruk, og at vi skal bygge opp kompetanse rundt omkring i regionene, som kan være et springbrett for f.eks. nye talenter, men investorer vil like mye som fondene selv også ha avkastning av sine investeringer, og det er vel neppe noen tvil om at det i all hovedsak er langfilmer som gir avkastning. Det kan sås tvil om filmfondene noen gang vil virke etter intensjonene som lå til grunn, og det kan nok dukke opp spørsmål om de som har lagt penger inn i fondene, ser for seg at dette er noe de vil fortsette å være med på. Mange vil stille seg spørsmålet om dette gradvis og litt skjult er en måte å la makten forbli i Oslo på – noe som etter Fremskrittspartiets syn er svært leit. Derfor fremmer vi forslag om at Regjeringen ikke må legge slike begrensninger på de regionale filmfondene, men la dem få leve fritt og bruke sine midler slik de selv ønsker. Og la meg presisere: Det er svært kompetente personer som forvalter disse fondene.

Det tredje mindretallsforslaget som ligger i innstillingen, er forslaget om at Regjeringen før den tar noen avgjørelse om hvor arkiv og restaurering av film skal finne sted, faktisk utreder hvorvidt det lar seg gjennomføre. Som det går fram av brevet fra statsråden datert 29. mai 2007, er han av den oppfatning at restaurering og arkivering skal samles i Nasjonalbiblioteket. Det som forunder meg, er at statsråden ikke tar inn over seg at mye av det filmarkivet som finnes i dag, faktisk er donert. Hva med disse donasjonene? De vil ikke lenger være etter forutsetningen til dem som donerte, og kanskje vil med dette verdifullt materiale gå tapt. En donasjon kan vel trekkes tilbake, antar jeg.

Et annet problem er at det er en vesensforskjell på den type film Nasjonalbiblioteket arkiverer, og spillefilm. De sistnevnte krever både avansert utstyr, lagring og ikke minst kompetanse. Derfor fremmer vi forslag om at man må komme tilbake til Stortinget med en nasjonal forvaltningsplan for filmarkivet, slik at vi kan være sikre på at verdifullt materiale ikke går tapt.

Dette er tre forslag som opposisjonen står mer eller mindre samlet bak. Til slutt vil jeg fokusere på et par punkter som Fremskrittspartiet står alene om.

Det første jeg vil ta opp, gjelder eksport og profilering av norsk film i utlandet. Fremskrittspartiet er av den opp-

fatning at i den grad staten skal bidra til kulturell profilering av norsk film i utlandet, må det være gjennom annet enn at man faktisk betaler f.eks. utenlandske distributører for å vise dem. Det må være mer hensiktsmessig, i den grad man ønsker å bruke norsk film for å markedsføre Norge, å faktisk bruke Innovasjon Norges eller UD's kompetanse her. Fremskrittspartiet venter på den varslede handlingsplanen for kultur og næring, hvor dette helt klart burde være en faktor.

Så til innkjøpsordningene for norsk film. Fremskrittspartiet kan ikke forstå at det ikke virker konkurransevridende hvis folkebibliotekene får en innkjøpsordning for norsk film på lik linje med litteratur og musikk. Det finnes allerede en bransje som står for både salg og utleie av film, som helt klart vil få problemer hvis man innfører en innkjøpsordning for film.

Fremskrittspartiet har sett at Regjeringen har en ambisjon om at innen 2010 skal andelen kvinner i nøkkelposisjoner i norsk filmproduksjon være minst 40 pst., og at særlige virkemidler skal tas i bruk for at dette skal oppnås. Dette kan ikke Fremskrittspartiet støtte, dels fordi det bare er tre år igjen til 2010, og det betyr at man vil få det veldig travelt. I tillegg kan man lese i meldingen at man skal bruke sanksjonsmidler i tildelingen av f.eks. pakketilskudd, hvis dette målet ikke nås. Vi har ikke tro på at å svinge pilsken over en fri og uavhengig filmbransje vil være en gunstig løsning, eller at man oppnår det målet man har satt seg, ved straffetiltak.

Jeg vil avslutningsvis oppsummere på denne måten: Det er mye bra og mange gode intensjoner, både for barn og unge, og for oss som kinogjengere og for bransjen som sådan. Men jeg er bekymret for maktkonsentrasjonen og hierarkiet. Jeg er bekymret for at man trekker all kompetanse til Oslo, at talentene ikke får muligheten til å prøve seg regionalt, slik at vi mister en del av dem ut av Norge, og at dette vil gå ut over en bransje som er i vekst, og som blomstrer.

Som Marc Chagall sa: «Det er veiviserens skjebne at de ikke kan følge fremskrittet». Vi får håpe at enkelte deler av denne veiviseren lider samme skjebne som den Chagall skisserte for oss.

Jeg tar hermed opp de tre forslagene som vi har fremmet.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tove Karoline Knutsen (A) [21:54:18]: Stortingsmelding nr. 22, Veiviseren, bærer bud om en ny offensiv for norsk film. Det er en melding som synliggjør og viderefører den styrkinga av filmfeltet som denne regjeringa har stått for fra første dag. Meldinga peker framover mot ei ytterligere styrking gjennom å definere viktige filmpolitiske mål, bl.a. disse:

- produksjon av minst 25 langfilmer i året
- et sterkt produksjonsmiljø, med økt talentutvikling, profesjonalitet og kontinuitet i alle ledd
- en økonomisk solid bransje gjennom målrettede tilskuddsordninger, økte private investeringer og økte markedsinntekter

- et mangfold i uttrykksform, produksjonskostnad og målgrupper, basert på sterke filmmiljøer i alle deler av landet
- minst 40 pst. kvinner i nøkkelposisjoner innen 2010
- sikre den norske filmarven og gjøre den tilgjengelig på alle plattformer
- sikre et bredt filmtilbud i fjernsyn, biblioteker og digitale kinoer over hele landet
- styrke filmens posisjon blant barn og unge som filmpublikum og filmskapere

Hovedprinsippene for en oppgavefordeling mellom staten og bransjen føres videre og klargjøres ytterligere i den framlagte filmmeldinga. Gjennom noen viktige grep ivaretas den overordnede filmpolitikken av regjering og storting, mens det kunstneriske innholdet i filmproduksjonen defineres ut fra et filmfaglig skjønn.

Et viktig redskap for en god nasjonal filmpolitikk er det nye filminstituttet som foreslås opprettet, og som skal ivareta de nåværende oppgavene til Norsk filmfond, Norsk filminstitutt og Norsk Filmutvikling. En slik samlet virksomhet ble også foreslått i Einarsson-utvalgets rapport, og de høringsinstansene som har uttalt seg, har vært positive til forslaget. Målet med en slik organisering må være at de ulike oppgavene på filmområdet kan ses i sammenheng, samtidig som de enkelte enhetene i instituttet har klart definerte ansvarsområder.

Det er likevel ikke til å undervurdere at mange har uttrykt bekymring for at et slikt stort filminstitutt kan bety en for stor maktkonsentrasjon innen norsk film. Det er ei bekymring jeg forstår. Derfor er det bra at både filmmeldinga, høringsuttalelser og en samlet komite har fokus på nettopp denne problemstillinga. Det kan i så måte være relevant å vise til rapporten «Rekruttering til norsk filmproduksjon» som på initiativ fra bl.a. Norsk filmfond ble utarbeidet av ACNielsen i august 2006. Denne rapporten konkluderte med at filmbransjen slik den er i dag, ikke er åpen og inkluderende nok for nye talenter, og at maktholdene innen bransjen kan synes uklare. Både filmmeldinga og flere høringsinstanser foreslår i den forbindelse ulike tiltak for det nye filminstituttet for å bøte på dette

- noe komiteens flertall har sluttet seg til:
- klare grenseflater mellom de ulike enhetene i instituttet, slik at de kan operere ut fra definerte virkeområder
- en tydelig politisk styring med fordeling av midler til de ulike enhetene
- et bredt sammensatt styre, som for øvrig bør ha god regional representasjon
- bransjeråd med bred representasjon
- sterke filmregioner

Vi tror at dette kan balansere ønsket om desentralisering og demokratisering av filmfeltet med nødvendigheten av strukturer som både ivaretar en rasjonell, samordnet drift og filmfeltets autonomi på det kunstneriske plan.

Jeg er hjertens enig i det som står i filmmeldinga, at det nå trengs en helhetlig strategi for de regionale filmmiljøene. Meldinga understreker at filmskaping og filmutvikling i regionene må ses på som en viktig og naturlig del av den nasjonale filmsatsinga. Kunnskapen om det audiovisuelle feltet, og evnen til å uttrykke seg gjennom billed-

mediet, er i vår tid blitt tilgjengelig for stadig flere mennesker, uansett bosted. Det er ikke sånn lenger at filmkompetanse innehas kun av en liten elite. Barn og unge i dag behersker teknologien og det kunstneriske uttrykket som audiovisuelle medier gir rom for. Det blir stadig flere profesjonelle filmarbeidere, og de kommer fra hele landet. Og mange ønsker å bo og arbeide der de kommer fra.

Derfor er det gledelig at filmmeldinga beskriver en sterkere satsing på de regionale filmmiljøene. Filmsentrene får ansvar for større deler av verdikjeden med kompetanseutvikling for flere grupper og tilskuddsordninger for kort- og dokumentarfilm. Det er også flott at meldinga tar til orde for at staten vil søke å gå inn med midler i de regionale fondene, forutsatt at fondene selv klarer å skaffe til veie minst samme beløp. Samtidig har man tatt vekk regelen som gjaldt under forrige regjering, at de statlige midlene ikke kunne brukes til spillefilm. Fra nå av kan de regionale fondene gå inn i alle formater – både med statlige og regionale midler.

Jeg har merket meg at enkelte har uttrykt bekymring for at de statlige midlene i de regionale fondene har en avgrensning mot Norsk filmfond, dvs. at de regionale fondene ikke kan benytte sine statlige midler til å toppfinansiere filmprosjekter som har fått finansiering fra det sentrale fondet. Jeg er overbevist om at den bekymringa er ubegrunnet. Jeg tror vi vil kunne få gode synergier mellom statlige midler i regionale fond og Norsk filmfond, bl.a. ved at de regionale fondene kan bruke sine statsmidler til å utvikle gode regionale prosjekter, som da ved et seinere høve kan søke produksjonsstøtte fra Norsk filmfond. Dessuten er disse midlene, sammen med regionalt anskaffet kapital, viktige for å tiltrekke seg internasjonale filmproduksjoner – ja, her har faktisk regionene et stort fortrinn.

Det er viktig å internasjonalisere norsk film. Ved samarbeid på tvers av nasjonsgrenser kan man både bygge kompetanse og utveksle kunnskap. Og god hjelp vil man ha av den nyoppretta incentivordninga for film, som gir utenlandske produsenter 15 pst. rabatt på det beløp produksjonen legger igjen på norsk location. Og så er det sånn at med statlige midler i regionale fond har man mulighet til å få fram andre historier, få andre livsskjebner framstilt på film enn det Norsk filmfonds konsulenter velger ut. Jeg har på alle måter tru på konsulentenes faglige bakgrunn og skjønn, men jeg er overbevist om at det er klokt å slippe til flere blikk på hva slags fortellinger som kan formidles på film. Det kan gi oss større mangfold og bedre filmer. Det kan vi få til nå med både statlige og regionale midler i de regionale fondene, midler som altså nå kan rettes inn på alle formater, også langfilm.

Så vil jeg særlig nevne betydninga av de regionalt anskaffa midlene i fondene, som jo ikke minst vil kunne spille sammen med f.eks. det nasjonale filmfondet og bidra til den dynamikken filmfeltet trenger. Det er jo dette som er investeringskapital. Da blir det viktig å se til at vi får inn i disse fondene en type offentlig og privat risikokapital, næringskapital, som så kan investeres i filmprosjektene. Jeg vil i så måte nevne Regjeringas handlingsplan for kultur og næring som kommer. Uten å forskuttere hva

den planen vil inneholde, så er det ikke usannsynlig at man her vi holde fram film som en svært viktig kulturnæring.

Jeg har i den forbindelse en strålende historie fra nord som jeg har fortalt mange ganger før, men jeg gjentar den gjerne på en dag som denne. I 2006 omsatte FilmCamp Målselv i Troms – som både har fond og infrastruktur for film – for totalt 126 mill. kr gjennom innspilling av norske og utenlandske filmer på campen og i regionen for øvrig. FilmCamp investerte 9 mill. regionale kroner i disse produksjonene, og den målbare avkastninga av aktiviteten i regionen var på over 36 mill. kr. Da har man ikke tatt med alle de unge filmskaperne som fikk jobb i forbindelse med produksjonen, og som på den måten fikk lønna arbeid og kunne videreutvikle sin filmkompetanse gjennom samarbeid med høgt profesjonelle og erfarne nasjonale og internasjonale filmskaperne. Jeg er overbevist om at både campen, andre regionale fond og andre regioner har store muligheter til fullt ut å delta i realiseringa av det store filmløftet som er beskrevet i St.meld. nr. 22.

En viktig ordning for utenlandssamarbeid på filmfeltet er Norsk filmkommisjon, som har som hovedoppgave å legge til rette for utenlandske filmproduksjoner i Norge og formidle kontakt med relevante nasjonale aktører. Filmkommisjonen arbeider i skjæringspunktet mellom kultur og næring og har brei kontakt med både reiseliv og næringsliv for øvrig. Filmkommisjonen er i dag lokalisert i Bergen som egen stiftelse, men er nå foreslått organisert under det nye filminstituttet. Internasjonalt er det sånn at de enkelte lands filmkommisjoner har ulik organisering. Noen er frittstående, mens flertallet er underlagt ulike statlige etater eller bransjeorganisasjoner. Jeg trur det er viktig å slå fast at filmkommisjonens arbeid også med den foreslåtte organiseringa kan ha samme virkeområde og samme arbeidsmessige arm-slag som før. Så tenker jeg også at det kan være sånn at filmkommisjonen fortsatt skal kunne være lokalisert i Bergen, sjøl om den nå administrativt blir underlagt det nye filminstituttet.

Så vil jeg til slutt holde fram den offensive likestillingspolitikken som filmmeldinga legger opp til. Meldinga tar til orde for mange gode tiltak for å få flere kvinner på alle nivåer innen film, og det er en god ambisjon at innen 2010 skal det være minst 40 pst. kvinner i nøkkelposisjoner i norsk film. Både stipender, mentorordninger, talentutviklingsmidler og ulike deler av tilskuddsordningene blir nå innrettet på å nå likestillingsmålene. Liknende mål er nedfelt i andre lands filmpolitikk, bl.a. i Sverige, hvor målsettinga er 40 pst. kjønnsfordeling innen 2009. Det er komiteflertallets mening at kulturlivet generelt bør ha god kjønnsbalanse, slik at både kvinners og menns liv og historier blir reflektert og fortalt gjennom ulike kunstuttrykk.

St.meld. nr. 22 foreskriver et løft for filmen og for Norge som filmland. Den legger til rette for at det skal være gode filmmiljøer over hele landet. Den peiker på at film er en internasjonal kunstform, og den tar klare grep for å bringe norsk film ut i verden og filmverdenen hit til Norge.

Thorbjørn Jagland hadde her overtatt presidentplassen.

Olemic Thommessen (H) [22:04:46]: Høyre støtter i alle hovedtrekk de målsettingene meldingen staker ut i forhold til filmpolitikken.

Som utredning betraktet er meldingen et godt grunnlag, ikke minst sett i sammenheng med Einarsson-rapporten, i forhold til det videre filmpolitiske arbeidet vi skal inn i.

Imidlertid er Høyre skeptisk til den politiske hovedkursen vi ser profilen av. I våre øyne handler dette om å nå målene gjennom sterkere statlig styring og et fastere offentlig grep om utviklingen i bransjen. Høyre vil her stake ut en annen vei der maktfordeling og mangfold er nøkkelord.

Filmmiljøet i Norge er ikke stort som bransje betraktet. Dette, sammen med det faktum at statlige tilskudd over tid vil være den viktigste inntektskilden, gjør at det er ekstra viktig at man minimaliserer den sentraliserende virkning de statlige midlene representerer. Makter man ikke det, vil man få et mindre dynamisk og skapekraftig filmmiljø i vårt land. Privat finansiering er selvsagt her en del av bildet. Høyre vil være opptatt av å legge til rette for økt privat finansieringsandel. Men det er langt frem til at dette kan bli så omfattende at det vil være noen reell motkraft til de offentlige midlene.

Når Regjeringen nå legger opp til å samle de største aktørene i Filmens Hus inn i det nye filminstituttet, følger de en lang linje i filmpolitikken der målsettingen har vært mer effektiv bruk av ressursene. Høyre støtter dette målet, men finner grunn til å rope et varsku når konsentrasjonen av kunnskap og penger etter hvert blir så stor at den nye institusjonen totalt vil dominere det norske filmlandskapet. Effektivisering er bra, men vi skal også huske på at det er rammebetingelsene for et kunstfag vi snakker om. Da må vi også sørge for at miljøet har den nødvendige indre dynamikk, at motsetninger finnes, og at alternativer har et rom å søke i.

Meldingens drøftelse av dette er etter Høyres oppfatning ikke problematiserende nok, og Regjeringens resept for hvordan maktkonsentrasjonen skal håndteres, ikke særlig lovende. Sterkere politisk styring, styrerepresentasjon og tette skott mellom avdelinger i det nye instituttet rokker ikke ved det forhold at lojalitetsbåndene vil gå til den samme institusjonen, og at aktørene rekrutteres fra miljøer som alle er rettet inn mot den samme pengebinnen. Sterkere politisk styring er i tillegg et skritt i feil retning i forhold til det faglige fundamentet og ønsket om avstand.

Litt motvillig kan imidlertid Høyre være med på en sterkere samordning av virksomhetene i Filmens Hus. Dette fordrer imidlertid at man bevisst søker å bidra til sterke miljøer utenfor Oslo som kan bidra til det nasjonale mangfoldet en vital bransje trenger. Her er det det svikter. Tross mange fagre ord om sterke regionalt baserte miljøer tas det grep som reelt sett vil virke motsatt.

Det viktigste forholdet her er de begrensninger som legges på de regionale filmfondenes bruk av statlige mid-

ler på spillefilm. Dette vil true filmfondene og svekke den sentrale rollen disse er tiltenkt som produksjonsmessig ankerpunkt i de enkelte regionene.

Fylkeskommunenes deltakelse i disse fondene har i stor grad vært motivert ut fra en forretningsidé om at filmproduksjon i et samfunnsregnskap bringer med seg mer enn de investeringene og tilskuddene som kommer lokalt fra. Dette dreier seg om økonomiske bidrag gjennom kjøp av varer og tjenester. I tillegg dreier det seg også om markedsføring av stedene der kjente filmer spilles inn, altså et reiselivsperspektiv. Begge disse effektene er nært knyttet opp til spillefilm. Begrensningen her vil således sterkt utfordre de fylkeskommunale bidragene.

Ettersom deltakelse i norske filmer blir sterkt marginalisert, betyr det at fondene må legges om til nisjeproduksjon innenfor reklame og tv der dette ikke kombineres med spillefilm, eller til utenlandske produksjoner. Her finnes sikkert muligheter. Spørsmålet er bare om de fondene vi har, er robuste nok til å klare en slik omstilling. De er alle nystartede, har begrensede ressurser og i betydelig grad en kompetanse som er relatert nettopp til spillefilm.

Høyre mener man i meldingen her burde ha gått dypere inn i alternativer og redegjort for hvordan man kunne ha løst utfordringene med hensyn til begrensninger av den statlige andelen av en films totalkostnader.

Når det gjelder å satse på utenlandsk film, er de regionale fondene trolig for små til at de ut fra økonomiske forhold vil trekke til seg slike produksjoner i et særlig omfang. Her er den foreslåtte incentivordningen et positivt bidrag, men trolig for liten til at det vil ha nevneverdig effekt. Høyre hadde her foretrukket en avgiftsbasert refusjonsordning.

Viktig for det å få utenlandske produksjoner til Norge er også virksomheten til Norsk filmkommisjon i Bergen. Denne foreslås nå integrert i den nye virksomheten i Filmens Hus.

Jeg merker meg med interesse at representanten Knutsen tenker seg at filmkommisjonen fortsatt kan være i Bergen. Det er i så fall en interessant utvikling i den saken, men det rokker jo ikke ved at filmkommisjonen fortsatt vil være underlagt det store statlige organet.

Høyre merker seg at man her bryter med den linjen som normalt følges for filmkommisjonene rundt i verden, nemlig at disse skal drive med størst mulig integritet i forhold til den nasjonale filmindustrien. Utenlandske produsenter skal vite at kommisjonen opptrer på deres vegne, og at den ikke arbeider ut fra vikarierende motiver av noen art. Høyre mener derfor at den norske filmkommisjonen må fortsette som egen virksomhet og med fordel være lokalisert i Bergen. Flytting fra Bergen sammenholdt med de begrensninger som legges på FUZZ, fremstår som et anslag mot det miljøet i Norge som burde ha de beste forutsetninger for å bli en motsats til miljøet i Oslo. Det er synd at man her ikke trekker i riktig retning for miljøet i Bergen.

Ikke minst i lys av at man nå praktisk sett henviser de regionale fondene til å øke produksjonen for tv, burde man også sterkere signalisere at NRK bør sette ut en større del av sin produksjon. Høyre har ved flere anledninger

pekt på viktigheten av at NRK styrker sin rolle som nasjonal oppdragsgiver og lokomotiv i utviklingen av norsk film- og tv-industri. Høyre ønsker derfor også på et generelt grunnlag at NRK setter ut flere oppgaver. Dette er tema vi får anledning til å komme tilbake til, når vi til høsten skal behandle den fremlagte saken om NRK.

Høyre noterer også at Regjeringen, ikke overraskende, ønsker et fortsatt statlig engasjement i Filmparken, Norsk Filmstudio, på Jar. Meldingen beskriver her at deler av studiovirksomheten ikke er mulig å få lønnsom, mens en del av de øvrige aktiviteter har en inntjening som kan gjøre det mulig å drive det hele samlet, uten statlige tilskudd. Høyre mener en bør være varsom med en slik sammenblanding. For det første er det lite tilfredsstillende for virksomheten at man må drive videre med «lik i lasten». Hva som finansierer hva, vil lett bli en spire til konflikt og et ubehagelig element ved ethvert årsoppgjør. I tillegg til dette skaper det uklare rammer for prising og avtalefesting av oppdrag som meget fort kan bli konkurransevridende for andre leverandører i bransjen. Dette vet vi allerede er en problemstilling på Jar. Høyre mener det hadde vært bedre å kalle en spade for en spade – skille ut de delene som ikke lønner seg, og drive dem med statlige penger, hvoretter det øvrige kan selges til private aktører.

Høyre støtter det grepet som er tatt når det gjelder digitalisering av kinoene. Vi har store forventninger til at dette vil styrke kinoene og det filmkulturelle miljøet landet over.

Høyre tror at arbeidet for barn og unge godt kan drives videre som i dag, med to aktører på området. Særlig gjelder dette for dem som driver filmkulturelt arbeid, som festivaler, filmproduksjon for barn osv. Med to institusjoner har aktørene flere steder å henvende seg, kanskje med litt ulik profil. Når nå flertallet antakelig vinner frem med å legge alt inn i én fold, håper jeg i det minste man finner ordninger som ikke distanserer arbeidet for barn og unge fra det filminstituttet som nå vil dominere det norske filmmiljøet, og overlegent sitte på de største ressursene.

Ved forrige korsvei, da Norsk film ble lagt ned, la man stor vekt på nødvendigheten av å styrke produsentmiljøene. Dette er fortsatt en viktig oppgave og bør være underliggende når man kommer til de konkrete utformingene av politikken på de forskjellige områdene. På dette punktet er det mye bra i meldingen.

Høyre ønsker altså en annen kurs i filmpolitikken. Vår kurs vil være motivert av maktspredning og mangfold. Det betyr en sterkere regional satsing, flere institusjoner og større virksomheter ut av Oslo, flere oppgaver ut fra tv-stasjonene, ganske særlig fra NRK, og sterkere satsing på filmkulturelle tiltak landet over.

May Hansen (SV) [22:14:27]: Norsk film har over lengre tid hatt en svært positiv utvikling. Det produseres mange norske filmer årlig, og besøkstallene på norske filmer på kino har hatt en sterk vekst. Publikums holdning til norsk film er langt mer positiv, særlig blant ungdom.

Regjeringa fortsetter å støtte opp om og viderefører den norske filmsuksessen gjennom St.meld. nr. 22 for

2006-2007, Veiviseren, og tar et helhetlige grep som omfatter og identifiserer hele verdikjeden på filmfeltet, hvor de ulike sentrale og regionale ordningene/institusjonene er tenkt inn i en samordnet, komplementær modell. Dette representerer en organisatorisk nytenkning og en styrking av filmmiljøene over hele landet, i tråd med uttalte mål for feltet gjennom Kulturløftet, Soria Moria-erklæringen og en målbevisst, offensiv politisk satsing på filmfeltet.

Regjeringa ønsker en opptrapping av de statlige tilskuddene til filmproduksjon og en gjennomgang av de statlige virkemidlene som skal sikre at tilskuddene brukes effektivt og målrettet.

I St.prp. nr. 1 for 2000-2001 ble det fastslått at det skulle foretas en ny evaluering av tilskuddsordningene innen fem år. På bakgrunn av flere rapporter som i hovedsak omhandlet de statlige tilskuddsordningene og andre økonomiske virkemidler, ønsket Kultur- og kirke departementet i tillegg en gjennomgang av organiseringen av virkemiddelapparatet på filmsektoren. Høsten 2006 ble det derfor satt ned et utvalg under ledelse av Kristenn Einarsen som skulle foreslå organisering av de statlige virkemidlene på filmområdet.

Hovedprinsippene for en oppgavedeling mellom staten og bransjen føres videre og klargjøres ytterligere i den fremlagte meldinga. På den måten ivaretas den overordnede filmpolitikken av regjering og storting, mens det kunstneriske innholdet i filmproduksjonen defineres ut fra et filmfaglig skjønn.

Forutsetningen for en samordning av virkemiddelapparatet er at den ikke må bidra til å samle for mye makt på for få hender. Det er svært viktig, som veldig mange har vært inne på her tidligere, å følge opp tiltakene som igangsettes for å motvirke maktkonsentrasjon. Jeg vil også understreke fra SVs side at det er helt klart at Norsk filmkommisjon fortsatt kan ligge i Bergen.

Bygdekinoene må bevares, da de er viktige kulturarenaer rundt omkring i landet. Det er viktig at barn og unge skal prioriteres i filmpolitikken. Filmmeldinga definerer klart barn og unge som målgruppe, og Film&Kino er tiltenkt et overordnet ansvar for dette, bl.a. på grunn av sitt store nettverk av visningsarenaer over hele landet. Det samme gjelder opprettelsen av en festivalstøtte, som også skal finansieres via Film&Kino.

Det er viktig at det nå legges til rette for filmproduksjon over hele landet. De regionale filmsentra og de regionale filmfond vil, sammen med de sentrale ordninger, ivareta hele verdikjeden innenfor filmfeltet.

En av SVs og spesielt mine store kjepphester innenfor kulturpolitikken er at kulturlivet generelt bør ha en god kjønnsbalanse, slik at både kvinners og menns kunst- og kulturuttrykk blir reflektert og fortalt. Det foreslås nå konkrete tiltak med hensyn til likestillingsperspektivet i meldinga. Det er foreslått flere tiltak for å få flere kvinner inn på alle nivåer i norsk film. Det er en god ambisjon at det innen 2010 skal være minst 40 pst. kvinner i nøkkelposisjoner i norsk film. På filmområdet er det i dag en klar overvekt av menn i viktige posisjoner, noe som er meget spesielt, fordi det i dag utdannes mange kvinner innen film.

SV mener også at det er svært viktig å gjøre norsk film tilgjengelig for hørselshemmede. Dette vil lett la seg gjennomføre med ny teknologi og digitalisering.

SV er glad for at målet er at det skal produseres minst 20 langfilmer hvert år, og at 25 pst. av kinobesøket skal være på norske filmer. Vi ser framtida for filmfeltet i Norge lyst i møte.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [22:19:39]:

Det er ei offentlig oppgave å sikre at det i eit lite land som Noreg er eit tilbod av film og andre audiovisuelle produksjonar som reflekterer vår historie, vår kultur og vårt språk. For å få dette til er det nødvendig med omfattande støtte til norsk film.

Kristeleg Folkeparti sluttar seg til hovudmålet i meldinga som er å sikre eit godt og mangfaldig audiovisuelt tilbod basert på norsk kultur, norsk språk og norske samfunnsforhold. Kristeleg Folkeparti sluttar seg også til forslaget om ei samordning av verkemiddelapparatet for å nå dette målet, med unntak av framlegget om Norsk filmkommissjon. Vi fremmar forslag saman med dei andre opposisjonspartia, der vi ber Regjeringa sørgje for at Norsk filmkommissjon òg i framtida blir ei sjølvstendig eining med hovudsete i Bergen.

Å halde ved lag ein levande nasjonal film- og tv-produksjon er ein viktig del av bevaringa av den norske kulturen, men det er også ei næring. I løpet av dei siste 20–25 åra har det vore ei aukande internasjonal fokusering på samanhengen mellom kultur, næring og økonomisk utvikling. Stortingsmeldinga om kultur og næring frå Bondevik II-regjeringa synleggjer den verdiskapinga som skjer innanfor kultursektoren.

Vi opplever ein vekst i kulturbasert næringsutvikling. Det er gledeleg å konstatere at mange, ikkje minst lokalt, no er svært opptekne av ei tettare tilnærming mellom kultur og næring. Eg vil i den samanhengen få etterlyse den sektorovergripande handlingsplanen for kultur og næring som Kristeleg Folkeparti og eit fleirtal i Stortinget fremma forslag om då stortingsmeldinga om kultur og næring blei handsama.

Det er viktig å ha ein levande filmproduksjon ute i distrikta. Dei regionale filmsentra er viktige institusjonar som sikrar filmproduksjonar som reflekterer menneske og miljø i det mangfaldige landet vi bur i. Eg meiner at dette er tiltak som kan ha ein positiv kultur- og næringspolitisk effekt, men berre dersom regionane sjølve investerer i ulike filmaktivitetar, slik at kapitaltilgangen til filmbransjen blir større. Satsing på film og andre audiovisuelle produksjonar i regionane er avgjerande for å vidareutvikle lokale filmmiljø med høg kompetanse, noko som òg vil styrkje og vidareutvikle norsk filmbransje.

Kristeleg Folkeparti meiner at den regionale filmsatsinga er ein viktig del av den samla nasjonale filmpolitikken. Formålet med det statlege tilskotet er å utløse fleire lokale midlar. Kristeleg Folkeparti er derfor samd med Regjeringa i at dei statlege midlane og dei matchande regionale midlane ikkje skal brukast til finansiering av filmar som får produksjonstilskot frå Norsk filmfond.

For å sikre lokal forankring må det òg etter Kristeleg Folkeparti sitt syn vere ein føresetnad at statlege midlar ikkje utgjer meir enn maksimalt 50 pst. av totalkostnadene ved prosjekta. Dette vil sikre at dei samla midlane til filmtiltak aukar. I tillegg vil ei slik ordning gi synergieffektar for næringsliv og sysselsetjing i regionane.

Kristeleg Folkeparti er òg samd med Regjeringa i at for å samle kompetanse om restaurering og bevaring av film bør det samla ansvaret bli lagt til Nasjonalbiblioteket, framfor eit delt ansvar, som i dag, mellom Nasjonalbiblioteket og Norsk filminstitutt. Dei faglege prioriteringane av kva for filmar som skal bli restaurerte, må gjerast i nært samarbeid med Norsk filminstitutt.

Kringkastingslova vernar barn mot reklame i norske tv- og radiostasjonar som har sine sendingar frå Noreg. Kristeleg Folkeparti meiner det bør vere reklamefrie soner spesielt for dei yngste barna. Kino er dessutan eit sterkare medium enn fjernsyn, og sidan barn og unge dagleg blir utsette for eit stadig aukande kommersielt press, meiner Kristeleg Folkeparti at det bør vere nokre reklamefrie soner. Derfor ønskjer vi å innføre eit forbod mot vising av reklame i samband med filmar for barn frå sju år og nedover.

Kristeleg Folkeparti er opptekte av at alle, uavhengig av funksjonsevne, skal ha tilgang til og glede av film på kino. Av den grunn meiner vi det bør vere eit krav om at også norske filmar på kino er teksta. Kristeleg Folkeparti vil vidareføre ordninga med tilskot til teksting av norske filmar på kino, og meiner det er viktig at dette arbeidet blir følgt opp vidare, slik at alle som har utfordringar med å forstå det som blir sagt, får ei teksting som er mykje betre enn den som er i dag.

Erling Sande (Sp) [22:24:51]: Innleiinga i den delen av merknadene som heile komiteen står bak, startar med følgjande: «Komiteen, (...) er av den oppfatning at film er et av vår tids viktigste kulturuttrykk.» Eg trur dette er ei vurdering som komiteen deler med mange andre, og det seier litt om kor viktig den delen av kulturlivet som står på dagsordenen vår i dag, er.

Senterpartiet er opptekte av at vi har ein framtidretta politikk for filmområdet, og meiner at den meldinga vi i dag handsamar, markerer ein endå meir offensiv kurs for det viktige filmområdet. Regjeringa har med denne meldinga sett djerve mål for filmpolitikken og vist konkrete tiltak for å nå måla. Auka produksjon av norske filmar, styrkt kompetanse og økonomi i bransjen, publikumsauke, kvalitetsfokus, likestilling og tilgang for alle er nokre av dei målsetjingane som Regjeringa har sett, og som meldinga beskriv vegen fram mot.

Regjeringa signaliserer ei samordning av ressursane på filmområdet slik at ein sikrar ein meir målretta innsats. Senterpartiet vil, til liks med dei andre partia, understreke at dette ikkje må bidra til å samle for mykje makt på for få hender. Det nye filminstituttet skal ha eit heilskapleg ansvar som tek opp i seg oppgåvene til Norsk filmfond, Norsk filminstitutt og Norsk filmutvikling. Det har vore ei frykt for at den nye organiseringa, der Norsk filmkommissjon blir lagd under det nye filminstituttet, skal føre til at

kommissjonen blir flytta frå Bergen til Oslo. Det er slett ingen automatikk i ei slik utvikling, og Senterpartiet legg til grunn at så ikkje skjer. Vi meiner den nye organiseringa er ei fornuftig samordning og styrking av den kompetansen vi har når det gjeld å trekkje utanlandsk filmproduksjon til Noreg i dag.

Vidare er det lagt opp til at Nasjonalbiblioteket får arkivering og restaureringsansvaret for film, og at FILM & KINO får auka ansvar for born og unge og festivalstøtte. Særleg viktig har det vore for Senterpartiet å sikre at alle kinoar blir med i digitaliseringslyftet, og at ein på den måten sikrar eit kinotilbod med god kvalitet over heile landet òg for framtida. Det er viktig for Senterpartiet at born og unge over heile landet får tilgang på film av god kvalitet. Her passar det å nemne eit anna viktig tiltak frå Regjeringa si side, nemlig innkjøpsordninga for norsk film til folkebiblioteka. Eg nemnde tidlegare at film er eit av dei viktigaste kulturuttrykka i vår tid, og då seier det seg sjølv at tilgangen på norsk film også spelar ei viktig rolle for identitet og språk. Senterpartiet deler vidare målet om at støtteordningane for filmproduksjon skal samordnast, og at det skal skiljast mellom tilskotsordningar baserte på kompetanseheving/utvikling, kunstnarisk baserte støtteordningar og tilskot til marknadsføring/lansering.

Senterpartiet er opptekte av at den aktiviteten som skjer i filmmiljøa rundt om i landet, skal gje ringverknader. Det er viktig at staten viser vilje til å støtte arbeidet i regionane og dermed til kompetanseutvikling og produksjon ved dei regionale filmsentra. Vi er samde i den funksjonsfordelinga mellom regionale senter og regionale fond som blir skissert i meldinga. Vi meiner likevel at det òg må kunne tenkjast eit mogleg samarbeid og synergjar mellom dei regionale sentra og andre aktørar, som f.eks. dei regionale fonda.

Senterpartiet meiner vidare at det er riktig at dei statlege midlane i det spleiselaget dei regionale fonda representerer, ikkje skal nyttast til langfilm dersom dei langfilmprosjekta er støtta av Norsk filmfond. Dei regionale midlane skal det likevel ikkje leggast denne typen føringar på, og det er vi nøgde med.

Lat meg til slutt få gje ros til statsråden for å lyfte likestillingsarbeidet i norsk film, ved å setje heilt konkrete mål for dette feltet i stortingsmeldinga.

Trine Skei Grande (V) [22:29:22]: Det er sagt mye bra fra alle om de tingene som det er bred enighet om i Stortinget, og som vi alle støtter opp om. Filmen som viktig kunstuttrykk og meningsformidler i samfunnet i dag er det bred enighet om. Det som er interessant, er at vi kan se at filmen utvikler seg i forhold til kvaliteten og graden av kunst- og kulturformidling, men også i forhold til at det er lettere for flere å bruke den som kunstformidling og bruke den som meningsformidler. Dette betyr at også ungdom i dag – det ser de av oss som er innom YouTube med jevne mellomrom – bruker filmmediet som formidler av både kunst, kultur og meningsytringer på en helt annen måte enn det som var mulig da jeg gikk på skolen.

Det er mye bra i meldinga, og det er også mye det er enighet om, men i mine minutter velger jeg selvfølgelig ikke å gå inn i det.

Det som bekymrer meg – på lik linje med andre – med grepene i meldinga, er en veldig stor maktkonsentrasjon, en opprydding som jeg tror kommer til å gå ut over mangfoldet, og gå ut over at det også finnes motmakt i et miljø. Dette er ikke snakk om kampen for at det skal bli for mye i Oslo, det vil jeg sjelden være med på, eller kampen for å beholde noe i Bergen. Dette er ikke snakk om geografisk plassering, det er snakk om maktstrukturen innenfor et kunstuttrykk, hvor jeg begynner å bli alvorlig bekymret for at vi rasjonaliserer oss bort fra mangfoldet og rasjonaliserer oss bort fra motmakten. De regionale fondene var jo der nettopp for å være den regionale makten og motmakten. Det å begrense deres makt innenfor filmverdenen tror jeg er en ganske skummel vei å gå.

Vi etterlyser en nasjonal forvaltningsplan i forhold til de grepene som gjøres med Filmarkivet. Venstres holdning er ikke at vi er imot Nasjonalbibliotekets rolle, men det er en manglende forståelse – slik jeg ser det – for Filmarkivets rolle og måten de har jobbet på. Ikke bare er dette bygd på donasjoner, det er også bygd på veldig mye spleis, dugnad og samarbeid mellom produsenter og arkivet, mellom kompetansen som er der, og ønsket om f.eks. å gi ut noe på nytt igjen. Dette er ikke bare snakk om en oppbevaring, det er faktisk snakk om å ha kontakten med produsenter og markedet, og det er den kompetansen som jeg tror Filmarkivet har i dag. Man kan gjerne fysisk plassere noe akkurat hvor man vil, men det å ha makten og kompetansen ett sted er viktig, uten at man skal koble det opp mot de andre maktstrukturene innenfor arkivsidene.

Filmkommissjonen er det mange som har snakket om. Jeg synes ikke poenget er hvorvidt den skal ligge i Bergen; det er maktfordelinga som er poenget. Da går det an at noen har fått lov til å si at den fortsatt skal ligge i Bergen i dag, men det er ikke det som er hovedpoenget bak Venstres støtte til forslaget.

Vi er også skeptiske til samlinga av makt i forhold til Den kulturelle skolesekken. Det å kunne ha to aktører som fokuserer både på konsumenten og på produsenten i forhold til barn og unge, synes jeg er viktig.

Så en liten kommentar om likestilling. Venstre synes veldig mange av tiltakene, og spesielt ambisjonene innenfor disse, er veldig bra, men jeg er veldig skeptisk til bruk av kvotering – som jeg vil påstå at det var mitt parti som fant på – innenfor kunst- og kulturverdenen. Jeg synes at det er underlig at man er veldig opptatt av å samle all makten ett sted, for så å bruke kvotering som virkemiddel når makten slår feil. Jeg tror jo at man får fram likestilling ved å spre makt, ved å kunne spre muligheter til å danne motmakt, som faktisk gjør det mulig for mange av de damene som trenger et push, å komme fram videre. Det får de ikke ved å høre at de er kvotert inn. Det får de ved å høre at vi har noen motmakter i systemet.

Ellers er Venstre også veldig for alt som er sagt om det som gjøres med teksting. Vi er veldig skeptiske til reklamepresset, spesielt mot barn, og har på det punktet støttet Kristelig Folkeparti, som vi har stått sammen med også i flere andre saker.

Statsråd Trond Giske [22:34:28]: Film er en av de kunstformene som skaper bredest interesse, og som når flest. Film kan være stor kunst, den kan gripe oss følelsesmessig, åpne nye horisonter, utfordre og engasjere oss.

Derfor er det et viktig kulturpolitisk mål at vi har mulighet til å se gode filmer på vårt eget språk, fra vår egen virkelighet og med våre egne historier. Derfor trenger vi en sterk og god norsk filmbransje.

Det går godt i norsk film for tiden. Publikum strømmer til norske filmer, allerede har mer enn én million kjøpt billett til norske filmer på kino i år, nye talenter kommer til og norske filmer vinner priser i utlandet. Men vi skal nå enda høyere. Filmmeldingen setter ambisiøse mål på vegne av norsk film og filmpolitikk.

Vi skal nå flere med norsk film. Ambisjonen er at hver fjerde billett på kinoene er til norske filmer. Det betyr omtrent tre millioner besøkende. Vi skal lage flere filmer, vi skal eksportere mer film, og vi skal ha høyere kvalitet i norsk film – fantastiske, konkrete målsettinger. Det er jo betegnende at når vi har en debatt om dette, er det bred enighet, det er den største og mest ambisiøse satsingen på film noensinne foretatt i Norge.

Jeg er også glad for at en samlet komite slutter seg til å slå sammen de statlige virksomhetene Norsk filminstitutt, Norsk filmfond og Norsk filmutvikling til et nytt norsk filminstitutt. Her er jeg litt usikker på hva man snakker om når det gjelder maktkonsentrasjon, for slik jeg leser innstillingen, støtter jo et bredt flertall denne sammenslåingen til én filminstitusjon. Ved å slå kreftene sammen unngår vi overlappende ansvarsområder, det blir én institusjon å forholde seg til for brukerne, og vi kan koordinere innsatsen mye bedre. I et lite filmland som Norge tross alt er, er vi nødt til å bruke de statlige og offentlige midlene på en god måte, ubyråkratisk og enkelt.

Så sies det at det blir sterkere politisk styring, fordi det står i meldingen at vi ønsker å beholde et system hvor det er vi som politikere og bevilgende myndigheter som bestemmer hovedpottene av penger til filmproduksjon, til Filminstituttets aktiviteter, og til filmutviklingen. Men det er jo nøyaktig slik det er i dag det. I de samme pottene bestemmes det jo i dag hvor mye Filmfondet skal ha, hvor mye Filminstituttet skal ha, og hvor mye filmutviklingen skal ha. Men istedenfor at vi gjør det i tre forskjellige institusjoner, gjør vi det innenfor én institusjon. Så det blir ikke noe mer maktkonsentrasjon enn i dag, eller mer politisk styring. Og vi skal selvsagt ikke legge oss opp i hvilken sjanger film som lages. Bortsett fra i forhold til barn, unge og dokumentarer, er filmkonsulentene de faglig ansvarlige, akkurat som i dag. Så her tror jeg det må være en eller annen slags misforståelse.

Det er selvsagt pengene som er avgjørende for om vi får til en satsing på film. Vi har økt filmbudsjettene siden vi overtok med 60 mill. kr – 60 mill. kr. Det er da grunn til å minne om at fra 2001 til 2005 ble filmbudsjettene kuttet med 17 mill. kr, så her er det ikke bare snakk om et mye raskere tempo, men om en helt annen retning.

Nå skal vi ha hele landet med. Det er stor interesse rundt i Norge for å bidra til filmproduksjon. Det er positivt. Derfor har vi bare i 2007 økt støtten til de regionale

filmfondene med 5 mill. kr. Det er mulig at det tidligere ikke var noen begrensninger på de statlige midlene, for det var jo stort sett ikke noen statlige midler å ha begrensninger på. Men det vi sier, er at disse pengene i de regionale filmfondene kan brukes helt fritt til langfilm, i motsetning til slik det var før. Da Olemic Thommessens parti satt i regjering, var det forbudt å bruke pengene til langfilm overhodet. Man skulle bruke dem til kortfilm og dokumentarfilm. Nå kan man bruke pengene til langfilm, slik man vil, med ett unntak: ikke til de filmene som allerede får statlige penger. De lokale pengene kan man selvsagt bruke fritt, også til de filmene som får støtte fra Norsk filmfond. Grunnen til at vi gjør det slik, er at vi ikke trenger mer byråkrati for å fordele statlige midler til de samme filmene. Det er egentlig overraskende at Høyre og Fremskrittspartiet er imot å ha en ubyråkratisk og fornuftig bruk av statlige midler. For øvrig viser jeg til innlegget fra Tove Karoline Knutsen, som på en glimrende måte beskrev regionenes rolle.

Så til slutt om Norsk filmkommisjon: Det er vel kanskje betegnende at opposisjonen når det gjelder historiens største filmsatsing, begrenser seg til å bruke hovedtiden sin på en institusjon som har to stillinger. To stillinger i Bergen er det som sentraliseringen står og faller på – ikke fordi de skal flyttes fra Bergen til Oslo, men fordi de skal være en del av den institusjonen som skal være den store slagkraften. Hvis det er det som er det store ankepunktet mot filmmeldingen, tror jeg ikke vi har bommet så fryktelig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [22:39:33]: Det er ikke bare det som er ankepunktet.

Det kan jo høres ut som statsråden faktisk tror at det er lokaliseringen av Norsk filmkommisjon som er det sentrale punktet. Det sentrale punktet ble belyst av både meg og representanten Thommessen, med at Norsk filmkommisjon skulle være fristilt fra det nye instituttet.

Jeg kunne tenke meg å høre om statsråden mener at Norsk filmkommisjon skal slås sammen med instituttet – at det nå tyder på at det blir liggende i Bergen, men altså innunder det nye instituttet.

Statsråd Trond Giske [22:40:20]: Alt dette er usdvanlig merkelig.

For det første mener jeg, som det står i meldingen, og som komiteen har sluttet seg til, at filmkommisjonen skal bli en del av den nye institusjonen. Men om de stillingene skal ligge i Bergen, eller om de skal ligge i Oslo, eller om de skal ligge i Tromsø, blir det opp til den nye institusjonen å bestemme. Vi kan ikke både sitte her i Stortinget og politisk styre og sentraldirigere og samtidig instruere om at to stillinger skal ligge det ene eller det andre stedet. Det får den nye institusjonen bestemme. Jeg har ingenting mot at den ligger i Bergen. Men nå vil jeg legge til at den personen som blir ansvarlig for filmproduksjonen, sannsynligvis er den personen som bør være minst i den byen hvor institusjonen ligger, for vedkommende skal reise hele ver-

den rundt og tiltrekke internasjonale filmproduksjoner til Norge.

Det å satse på Bergen som filmby, som er en viktig satsing, handler om veldig mange ting. Det handler om å få statlige penger til de regionale fondene, det handler om Bergen internasjonale filmfestival, det handler om Bergen kino, det handler selvsagt om filmfondet FUZZ, det handler om Vestnorsk filmsenter, det handler om TV 2, det handler om uavhengige produksjonsselskap som trenger styrket satsing på film. Den satsingen gjennomfører vi nå.

Olemic Thommessen (H) [22:41:41]: Når det gjelder hvilke føringer som har ligget på de regionale fondene tidligere, tror jeg at statsråden bør lete litt i hukommelsen når det gjelder den beskrivelsen han nettopp gav.

Det er riktig at det har vært en diskusjon om hvorvidt det skal være føringer for de statlige midlene. De regionale midlene har det jo aldri vært føringer for. Fylkeskommunene bruker pengene sine på hva de vil, og det vil de gjøre i fremtiden også. Sånn sett er ikke det noen frigjøring i forhold til det statsråden legger opp til. Men det har vært en diskusjon hele tiden. Stortinget har drevet frem et ønske om å få regionale filmfond som kan drive etter Trollhättan-modellen – litt sånn pluss/minus. Der har regjeringspartiene vært med på komitemerknader hele tiden. Blant annet i Budsjett-innst. S. nr. 2 for 2004-2005 så man:

«Komiteen er også kjent med at departementet med denne begrunnelse» – det gikk på at statlige midler skulle brukes til infrastruktur – «har lagt noen føringer i forhold til Film 3. Komiteen mener det fortløpende må arbeides for å finne frem til ordninger som kan fungere tilfredsstillende ut fra de målsettinger komiteen gir uttrykk for.»

Så fortsetter det. Jeg er sikker på at statsråden husker historien rundt både disse merknadene og andre.

Det er jo noe helt annet enn det man har kommet frem til nå. Nå har man gitt opp å finne frem til de gode løsningene som vi etterspurte i fire år.

Statsråd Trond Giske [22:43:07]: Høyre satt i regjering i fire år. I alle de fire årene – i den grad det ble gitt støtte til Film 3, som jo kom inn etter hvert, og som er kraftig opptrappet etter regjeringsskiftet, og som vil bli økt framover – var det altså overhodet ikke anledning til å bruke pengene til spillefilm. Nå blir det anledning til å bruke pengene på så mange spillefilmer man vil, også de statlige midlene, bortsett fra til de filmene som allerede får statlige midler gjennom Norsk filmfond. Det må jo være en fantastisk forbedring, slik representanten Tove Karoline Knutsen beskrev.

Når det gjelder å innføre en refusjonsordning, var Høyre, så vidt jeg husker, imot det da de satt i regjering. Nå sier de at man skal ha en avgiftsordning isteden. Det var man også imot den gangen. Der ønsker jeg velkommen etter.

Og så må jeg si at det er et paradoks at man kritiserer Regjeringen for å drive med sentralisering når ikke en eneste ting flyttes til Oslo. Men samtidig går opposisjo-

nen mot den eneste virkelig store desentraliseringen, nemlig at Filmarkivet flyttes til Mo i Rana. Man kan ikke både kritisere Regjeringen for å være for sentralisering, og så stemme mot desentralisering selv.

Karin S. Woldseth (FrP) [22:44:20]: Jeg tror statsråden må ha misforstått litt, for i forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber vi altså «Regjeringen om å sørge for at Norsk filmkommisjon fortsatt blir en selvstendig enhet med sitt hovedsete i Bergen». Da har vi ikke på noen måte akseptert at det slås inn under og administreres av Norsk filminstitut.

Men jeg har et annet spørsmål til statsråden. Jeg har hatt noen henvendelser fra de regionale filmfondene. De forteller meg at de har hatt møte med statsråden, hvor de er blitt forespeilet at man skal finne en løsning slik at de regionale filmfondene faktisk kan bruke ressurser til spillefilm – også den statlige delen. Da lurer jeg på om statsråden kan bekrefte overfor meg at det har vært slike møter, og at de regionale filmfondene er blitt forespeilet at man skal finne en løsning på sikt.

Statsråd Trond Giske [22:45:21]: La meg først si at jeg erkjenner at opposisjonen har et annet syn på om filmkommisjonen skal slås sammen med det nye filminstituttet. Det er greit, der er vi uenige. Men mitt poeng er bare at dette dreier seg om en institusjon med to årsverk, slik at det er på en måte ikke norsk filmbransjes fall om det går opp eller ned med sentralisering.

Så om de regionale filmfondene. Vel, vi har funnet en løsning. Kravet i filmmeldingen var jo at det skulle være matchende midler i tillegg til de statlige som skulle være bundet til ikke å brukes til de filmene som allerede får statlig støtte. Det har komiteen endret på og sagt at vel, det er bare de statlige midler man trenger, ikke matchingsmidlene. Det er en kraftig forbedring fra i dag. Man kan da altså bruke alle de lokale midlene til alle typer spillefilmer, og man kan bruke statlige midler til alle, bortsett fra til dem som allerede får penger fra Norsk Filmfond.

At Fremskrittspartiet av alle skal være med på å bygge opp mange institusjoner i Norge som skal lage 25 spillefilmer i året, og som skal fordele de samme statlige pengene, synes jeg er rart.

Jeg synes det er kjempefint hvis vi får en konkurranse mellom regionene for å tiltrekke seg filmproduksjoner, men da bør det skje ved å generere stadig flere lokale midler for å trekke disse produksjonene dit, ikke ved at vi sprer statlige midler gjennom mye mer byråkrati. Det skulle jeg faktisk tro at Fremskrittspartiet var enig i.

Olemic Thommessen (H) [22:46:49]: Den beskrivelsen statsråden har i forhold til hvordan de regionale fondene ble, nær sagt, styrt fra departementet, er i beste fall upresis. Det ble laget en film, f.eks. «Pitbullterje», der Film 3 gjorde en suksess, vi jeg si, i forhold til å investere i en film som kastet av seg. Det var en film finansiert i hovedsak av Norsk Filmfond, og det ble løst.

Det var uklart hvordan dette skulle håndteres, og fortsett synes jeg det fremstår som uklart. Det kunne vært in-

(Thommessen)

teressant å høre hva som er statsrådets begrunnelse for hvorfor man ikke skal kunne bruke disse statlige midlene. Er det, som han var inne på, dette med oppklating – jeg tror jeg har sett et sitat fra statsråden tidligere hvor han snakker om oppklating av midler – eller er det andre, mer formelle årsaker som ligger bak?

Så sier representanten Knutsen at statlige midler kan brukes til utvikling av prosjekter. Betyr det f.eks. at det at et manus er utviklet av statlige midler, ikke vil være i veien for at man skal kunne få midler fra Norsk Filmfond?

Statsråd Trond Giske [22:48:09]: Staten har et verktøy for å fordele de statlige midlene til spillefilm, og det er Norsk Filmfond – det blir det nye filminstituttet. Her er det enten en 50–50-ordning eller en konsulentordning som gir penger til inntil 25 filmer i året.

Så er det veldig viktig å få enda mer penger til norsk film. Det er de regionale filmfondene en viktig bidragsyter til gjennom fylkeskommunale og kommunale midler, i tillegg til at de stimulerer til private investeringer. Så sier vi at vi til og med skal støtte med statlige penger. De kan fritt bruke alle sine lokale midler, og de statlige midlene, med den ene begrensningen at de statlige ikke kan brukes på de filmene som vi allerede gir penger til fra Norsk Filmfond, eller det nye filminstituttet. Det er altså en mye bedre situasjon enn i dag. Man kan ha coproduksjoner med utlandet, man kan investere i langfilmer som ikke får støtte fra Norsk Filmfond, og man kan bruke de lokale midlene til å investere også i de filmene som får støtte fra Norsk Filmfond. Jeg skjønner ikke at dette skal være uklart. Dette er en kraftig forbedring. Til sjuende og sist er det jo de pengene vi bruker på regionale filmfond, som blir avgjørende.

Det å se for seg at disse regionale filmfondenes hovedoppgave skal være å bruke statlige midler for å lokke de ulike filmene fra Norsk Filmfonds støtteordning ut i distriktene, er bortkastede ressurser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Espen Johnsen (A) [22:49:47]: Film-Noreg er inne i ei god tid. Med den meldinga Regjeringa har lagt fram, og som vi no behandlar, blir den tida enda betre.

Etter at vi tok over regjeringsmakta, har satsinga på norsk film teke seg kraftig opp. Vi har auka budsjettet betydeleg etter at det var kutt i førre periode. No får vi ei melding som bekreftar den kursen Regjeringa har valt, ei melding som trekkjer opp store og ambisiøse mål på vegner av filmbransjen i heile landet og på vegner av oss som er kinopublikum.

Regjeringa legg opp til at det er fleire barn og unge som får uttrykkje seg gjennom å oppleve film no enn tidlegare. Det er stadig fleire produsentar, regissørar, manusforfattarar og andre som syter for fleire og betre norske filmar enn nokon gong tidlegare. Det er høg kvalitet på dei som tek utdanninga si på Lillehammer og kjem inn i bransjen. Og ikkje minst er det eit mål at det er endå fleire som skal få oppleve endå meir god norsk film på kino.

Det vi synest er det gledelege med filmmeldinga, i tillegg til mykje anna, er at ein her tek eit heilskapleg grep for å sikre at film, både som kulturuttrykk og som næringsgrein, blir tilgjengeleg for heile landet. Det gjer at det er fleire som får uttrykkje seg, elles skjulte talent blir oppdaga. Det betyr at vi får fortalt historier frå alle delar av landet på film, mangfaldet blir større. Og det betyr at viljen og evna til å satse på film som næringsutvikling blir teken i bruk. Det gjeld anten det er på Lillehammer og i innlandet, det er i Bergen eller Stavanger, i Midt-Noreg, eller i Målselv og Nord-Noreg – alt saman er ein styrke for norsk film.

I førre periode måtte vi som no er regjeringspartia, presse på og jobbe fram vilje til å satse på film i regionane. Det er det vi no følgjer opp i denne meldinga og denne innstillinga.

Eg meiner alt no ligg til rette for at dei regionane i landet som er villige og gode nok, kan oppnå store resultat som vil glede filmmiljø og filmpublikum. Der den førre regjeringa var handlingslamma og motvillig, tek vi no grep.

Det har lenge vore eit ønske frå dei regionale filmfonda at dei også skal kunne investere i spelefilm. Det får dei no lov til. For eksempel har Film 3 på Lillehammer fram til i dag berre hatt moglegheit til å nytte dei statlege midlane til produksjon av kortfilm og dokumentarfilm og infrastrukturiltak. No kan dei regionale fonda med denne innstillinga og den politikken som Regjeringa fører, investere i alle format, anten det er kortfilm eller dokumentarfilm, tv-drama, samproduksjonar med utlandet eller spelefilmproduksjonar. Den einaste avgrensinga er at ein ikkje først skal bruke statlege pengar frå det nye filminstituttet og deretter kome med meir statlege pengar frå regionane. Elles er det inga avgrensing, og filmar som ikkje er støtta frå filmfondet, kan fritt støttast akkurat som ein sjølv vil. Regionane har derfor fått ei moglegheit dei ikkje hadde med den førre regjeringa, og i tillegg har dei fått ei meir sjølvstendig rolle og moglegheit til å ta eigne, sjølvstendige kulturpolitiske og kunstnarleg val. Det er òg ein styrke for den regionale satsinga.

Det er også slik at vi no får på plass ei incentivordning for utanlandske produksjonar som kjem til Noreg. Noreg er eit høgkostland, og heldigvis for det. Men det gjer at vi, for å kunne konkurrere, er avhengige av ei og anna gulrot, eit og anna lokkemiddel. Med vår natur og vår kultur er vi ein attraktiv location for mange, og ikkje minst vil det gjelde mange stader i Distrikts-Noreg.

Den førre regjeringa fekk aldri på plass ei slik ordning. No gjer vi det. Det kjem til å bety fleire investerte kroner i Noreg, ikkje minst i dei områda der ein produksjon føregår – det er viktig næringsutvikling. Men det betyr også god marknadsføring av Noreg i utlandet, og det betyr ikkje minst ei ytterlegare styrking av filmmiljøet i Noreg. Incentivordninga har mange positive effektar som vi skal ta med oss.

Vi får også på plass støtte til regionale filmsenter, slik at det kan utviklast endå fleire talent, meir kompetanse, større fokus på barn og unge og eit endå betre grunnlag for norsk film.

Det er stor vilje til å satse på film regionalt og lokalt. Det er bra. Derfor er det rett at det blir innført ei ordning der dei statlege midlane skal matchast med minst like mykje lokale og regionale midlar. Då ser ein kven som verkeleg vil satse, og ein bidreg til meir midlar til film totalt. Det er vi alle interesserte i. Filmbransjen, særleg lokalt, har vore oppteken av det. No blir det også gjennomført.

Med den filmmeldinga som vi no behandlar, har Regjeringa lagt opp til den mest ambisiøse filmpolitikken nokon gong, ikkje minst gjeld det den regionale satsinga på film i Noreg.

Målsetjingane er dei mest ambisiøse, og eg trur vi vil sjå at resultatata vil bli dei aller beste for norsk film når denne politikken blir sett ut i livet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

May Hansen (SV) [22:54:49]: Kristelig Folkeparti og Venstre skriver i innstillinga her at de er opptatt av et reklameforbud på kino for barn under sju år. Et slikt forslag fremmet vi i forbindelse med behandlinga av Ot.prp. nr. 72 for 2005-2006. SV fremmet dette forslaget, ved undertegnede, for fire år siden, var det vel. Det lå over til denne regjeringa til behandling, fordi den forrige kulturministeren fra Kristelig Folkeparti ikke ville behandle det. Vi ser nå i sak etter sak at Kristelig Folkeparti fremmer de samme forslagene som SV fremmet i forrige periode. Det er vi selvfølgelig fornøyd med.

Vi henviser også i innstillinga til regjeringspartienes behandling av Ot.prp. nr. 72, Innst.O. nr. 15 for 2006-2007.

Det heter der:

«Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framskrittspartiet og Høgre, legg til grunn at eit forbod mot reklame før framsyning av barnefilm på kino kan bidra til å redusere det kommersielle presset mot barn. Kino er et sterkt medium som kan ha stor påverknad på barn.

Eit anna fleirtall, alle unnateke medlemene frå Framskrittspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, viser til at kulturministeren i svar til komiteen (vedlegg) seier Regjeringa fortløpande vil følgje med på utviklinga når det gjeld reklame på barneframsyningar. Vidare skal det gjerast undersøkingar på dei økonomiske konsekvensene for kinoane ved eit eventuelt framtidig forbod.

Fleirtalet er oppmerksame på at digitaliseringa av kinoane vil innverke på denne problematikken. Dette fleirtalet ber Regjeringa kome tilbake til Stortinget i egne form.»

Jeg mener at merknaden fra Venstre og Kristelig Folkeparti i dagens innstilling er godt ivaretatt ved den behandlinga vi hadde av Ot.prp. nr. 72. Jeg antar at Regjeringa følger opp dette, og at statsråden kommer tilbake til Stortinget.

Så vil jeg også si at jeg er veldig glad for at vi nå får en støtteordning for filmfestivaler. Jeg vil da peke på Animasjonsfestivalen i Fredrikstad, som denne komiteen en-

stemmig i forrige periode og i denne perioden har sagt bør få støtte. Så jeg er veldig, veldig glad for at vi nå får den type støtteordning, og forventer da at Animasjonsfestivalen blir tilgodesett.

Olemic Thommessen (H) [22:57:42]: Jeg merket meg at statsråden mente at flyttingen av filmarkivet til Mo i Rana liksom var det store grepet for desentralisering. Fra vår side er vel i og for seg ikke poenget at man legger opp til et felles lagringssystem i Mo i Rana, det synes vi er greit, men hele poenget med vår innsigelse på det punktet går jo på hvilken faglig forankring man har i forhold til å ivareta film. Der synes jeg man har kommet frem til en ganske god idé, som jeg håper statsråden vil plukke opp, nemlig at vi bør ha en samlet strategi for restaurering av film i Norge, også det som allerede ligger i Mo i Rana, for det er betydelige mengder, og det er lite gjort med det.

Ellers må jeg si at jeg nok en gang forundrer meg over Senterpartiets forhold til sentralisering med hensyn til å ta vare på regioner. Det er en tilbakevendende øvelse. Her er representanten Sande panegyrisk i forhold til en melding som altså dreier seg om en dramatisk maktkonsentrasjon i Oslo, som får alle piler til å peke til Oslo, som slår bena under kanskje de viktigste delene av det som skal være vekstfaktoren i regionene, som henviser den regionale satsingen til å bli et spørsmål om statlige bevilgninger i fremtiden, istedenfor å skape miljøer som kan stå på egne ben og representere egen programtenkning. Det er det partiet som lovet at man skulle flytte aktivitet ut fra byen, og at man skulle styrke regionene.

Vi ser det i sak etter sak: Man svikter regionene. Man legger seg flat for en sentraliseringslinje, og det er påfallende. Her hadde man hatt en mulighet til iallfall å gjøre seg gjeldende på noen punkter, til å ivareta vekst og gi vekstmulighet – for det er ikke bare spørsmål om penger, det er også et spørsmål om struktur. Viktigheten av de regionale fondene, ved siden av alle de tiltakene som statsråden ramset opp her tidligere, i form av sentre og lokale filmkulturelle tiltak, ligger nettopp i at det er i fondene man har kimen til det å få en egen programtenkning, et eget finansieringsgrunnlag – kort og godt egne lokalt baserte prosesser som ikke nødvendigvis følger piskene etter de trendene som Oslo-miljøet representerer.

Tove Karoline Knutsen (A) [23:00:43]: Jeg må innrømme at det er en gåte for meg hva representanten Thommessen mener når han sier at den regionale satsinga som ligger i filmmeldinga, er dårlig. Det er bare å slå fast én gang for alle: Det kommer mer penger i de regionale fondene. De regionale fondene kan både med statlige og regionale midler med denne filmpolitikken operere i alle formater, også langfilm, og man har muligheten gjennom det å fortelle egne regionale historier. Det ligger fast. Det står svart på hvitt i filmmeldinga og i flertallets merknad.

Jeg har lyst til å si litt om Nasjonalbiblioteket. Filmmeldinga tar til orde for å overføre innsamlings- og bevaringsfunksjonene av filmarven fra Norsk filminstitutt til Nasjonalbiblioteket. Det trur komiteens flertall, regjeringspartiene, er riktig – også Kristelig Folkeparti. Det er

behov for en klargjøring av ansvarsfordelinga mellom disse virksomhetene. Det er det nye filminstituttet som vil få ansvaret for formidlinga framover, mens Nasjonalbiblioteket vil ha kompetanse på digitalisering, restaurering og bevaring, og dermed få ansvaret for innsamling og bevaring av film og videogram. De har jo allerede et sånt ansvar for alle allment tilgjengelige dokumenter.

Nasjonalbiblioteket har også veldig gode fysiske forhold for å arbeide med film, bl.a. to gode magasiner for lagring, ett for nitratfilm og ett sikringsmagasin i fjell for acetatfilm, magnetbånd og polyester.

Nasjonalbiblioteket har også landets eneste restaureringslaboratorium for film, et laboratorium som bl.a. Norsk filminstitutt bruker. Det er ti personer som har spesialkompetanse for magasinering og laboratoriearbeid som er ansatt i Nasjonalbiblioteket, og både Filminstituttet og biblioteket bruker internasjonale fagfolk når man trenger det. Det er også sånn at både Nasjonalbiblioteket og Norsk filminstitutt er godkjent for medlemskap i den internasjonale federasjonen for filmarkiv, og fyller dermed de faglige internasjonale kravene til sånt arbeid. Vi trur at de to institusjonene vil kunne ha et godt og fruktbart samarbeid også framover. Vi er fornøyd med beslutninga om at f.eks. rekkefølgen for utvalgte filmer som skal restaureres, vil bli tatt i nært samarbeid mellom Nasjonalbiblioteket og det nye filminstituttet, med utgangspunkt i noen kriterier og prioriteringer som er skissert i den verneplanen for levende bilder i Norge som kom i 2001.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [23:03:45]: Det var representanten Espen Johnsen som fekk meg til å teikne meg til eit treminuttsinnlegg. Eg trur dei fleste kunne tenkje seg å bruke sommarnatta til andre ting enn å sitje her og diskutere dette, men når representanten Johnsen kjem med den påstanden at den førre regjeringa var handlingslammas når det gjaldt filmpolitikk, blir eg ganske oppgitt, fordi den førre regjeringa var absolutt oppteken av filmpolitikk og såg betydninga av det.

Det som denne regjeringa har lagt fram, har Kristeleg Folkeparti gitt ros for i dag. Vi er ikkje einig i alt, men vi synest det er veldig mykje bra i det som denne regjeringa har gjort når det gjeld film. Men så er det også ting som regjeringspartia og Arbeidarpartiet lova då dei var i opposisjon, som dei ikkje har innfridd. Vi har ikkje drege fram det i dag, for vi veit at når ein sit i regjering, kan det vere krevjande å få innfridd alt ein har ønske om. Men representanten Johnsen tok fram dette med utanlandske produksjonar; det er eit skritt i riktig retning, det som skjer.

Det var ikkje slik at Bondevik II-regjeringa ikkje ønskte å gi noko på det feltet. Men det som historia viser – med dei innstillingane som var – var at opposisjonen påla den førre regjeringa å fremje ei stortingsmelding, med tre månaders frist. I desember, ved budsjettbehandlinga, sa dei at 1. mars skulle ein ha ei stortingsmelding. Trond Giske har ikkje produsert ei einaste stortingsmelding på tre månader etter at dei kom til makta. Det seier seg sjølv at ting tar tid. Og det viser seg også at når ein får ein så kort tids-

frist på seg, får ein ikkje utgreidd sakene så godt som ein ønskjer.

Ein liten replikk til statsråden i samband med ein debatt som har vore tidlegare: Kulturkomiteen har behandla omtrent alle saker som Regjeringa har fremja. Men det er ei sak som kom 15. mai til komiteen, ei ganske omfattande sak, som vi ikkje har fått behandla før sommaren, fordi ho kom veldig seint. Elles er det ikkje riktig at komiteen har hatt så stort arbeidspress at vi ikkje har fått behandla dei sakene som vi har.

Denne komiteen har teke jobben sin på alvor, behandla sakene grundig og ordentleg. Men når statsråden kjem ekstremt seint med tjukke, omfattande saker, reknar vi med at statsråden vil ha ei forsvarleg og ordentleg behandling og ikkje ei hastebehandling – når vi ser at det tek lang tid å få sakene fram til komiteen.

Karin S. Woldseth (FrP) [23:06:44]: Komiteen kjenner meg sikkert som en svært tålmodig og rolig person. Men da representanten Espen Johnsen holdt sitt innlegg, var det ikke fritt for at jeg nærmest hoppet i stolen, og til å være så sent ble jeg også forferdelig provosert. Det representanten Johnsen nemlig sa, det jeg fikk med meg i hvert fall, var at det var *vi* – og da var det selvsagt Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet han refererte til – som kjempet fram de regionale filmfondene. Da tror jeg, med all respekt for Espen Johnsen, at han faktisk må lese historien. Han bør nok også lese i forrige periodes budsjetter. Der ligger det merknader om de regionale filmfondene fra andre enn Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet.

Han bør også lese de filmsakene vi hadde i forrige periode, hvor han vil se at det var et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Fremskrittspartiet som faktisk fattet vedtak som vi sendte til Regjeringen. Det hadde aldri gått hvis ikke vi hadde hatt et godt samarbeid og stod sammen om film. Det var ikke noen røde faner og flagg som kjempet fram noen regionale filmfond, det var helt andre som kjempet fram dem.

Tove Karoline Knutsen sier at regionale filmfond nå kan brukes i alle sjangere. Da er det noe jeg ikke har forstått. Det står i meldingen at de regionale filmfondene kan gå inn i langfilm, det er riktig, men ikke hvis disse langfilmene får tilskudd fra staten. De statlige pengene som de regionale fondene får, kan ikke gå inn i langfilmer som får tilskudd fra staten. Hvis det er noe jeg har misforstått her nå, håper jeg at statsråden eller eventuelt Tove Karoline Knutsen avklarer den misforståelsen. Det er dette som også blir misforstått ute i de regionale filmfondene. – Så det hadde jeg satt stor pris på.

Erling Sande (Sp) [23:10:05]: Det er nesten freistående å samanlikne representanten Thommessen sitt innlegg med eit nedlagt meieri på den måten at det inneheldt rør og tomme tankar.

Det er slik at ein klagar Senterpartiet for ei enorm maktflytting frå regionane til Oslo. Kva består denne maktflyttinga av? Då må Thommessen kome opp og vere konkret. I innstillinga står det jo tydeleg at Thommessen

støttar den samordninga som skjer i det nye filminstituttet, så det kan ikkje vere det representanten siktar til.

Det er ikkje slik at Regjeringa svekkjer dei regionale miljøa. Nei, ho styrkjer dei. Kva er Høgre sitt svar? Jau, det er faktisk å leggje ned ein av dei institusjonane som i den nye filmpolitikken er tiltenkt ei aktiv rolle som bidragsytar til dei regionale filmfonda, nemleg fylkeskommunen. Det hadde vore interessant å høyre frå representanten Thommessen kven som skal ta den rolla når det regionale nivået er vekk, og syte for at dei regionale filmfonda også får ein regional medverknad økonomisk.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at å sammenligne medrepresentanter med nedlagte meierier neppe er god parlamentarisk tale.

Statsråd Trond Giske [23:11:42]: La meg først begynne med å ta sterkt avstand fra det representanten Espen Johnsen sa i sitt innlegg her i stad. Den forrige regjeringen var slett ikke handlingslammet i sin filmpolitikk. Man klarte ganske effektivt å få kuttet filmbudsjettene i Norge med 17 mill. kr fra 2001 til 2005, så handlingslamelse kan det overhodet ikke kalles.

Jeg tror egentlig ikke det var vond vilje fra kulturministeren den gangen, selv om jeg ikke tror det var film som lå henne nærmest, men det var en brutal virkelighet, med en finansminister som ikke var villig til å satse på kulturen, med det resultatet at man måtte skjære der man fant det for godt.

Så litt om hva som gjør at en del av disse debattene om kultur i Stortinget blir ganske opphisset. Det tror jeg rett og slett skyldes at opposisjonen til en viss grad har lagt seg på en linje hvor man går på talerstolen og påstår nærmest hva som helst, uten dokumentasjon.

Når Olemic Thommessen går opp her og sier at dette er en dramatisk sentralisering av makt til Oslo-regionen, må han underbygge hva denne dramatiske sentraliseringen består i. Ikke kan det være sammenslåingen av Filmfondet, Film-instituttet og Filmutviklingen, for det er jo Høyre for. Det er ikke det som ligger i den dramatiske maktkonsentrasjonen.

Der vi holder igjen litt på maktkonsentrasjon, er der vi skal ha politisk styring over pengepottene til henholdsvis filmproduksjon, filmkultur og filmutvikling, slik vi har i dag. Men der er faktisk Høyre uenig. Der mener de at makten skal sentraliseres enda sterkere, for det skal Film-instituttet selv få styre over.

Ikke kan det være det vi har gjort med Filmarkivet, for her står Høyre for en linje hvor det fortsatt skal ligge i Oslo, og ikke flyttes til Mo i Rana. Så det kan ikke være det det er snakk om som den dramatiske sentraliseringen.

Ikke kan det være de regionale fondene, for det blir ikke mer sentralisering, det blir mindre sentralisering. 10 mill. kr mer har fondene fått siden vi overtok, de skal få enda mer. De får større handlingsrom til å investere i spillefilm. Det legges kun én begrensning. Den begrensningen som har vært tidligere om at man ikke kunne bruke statlige penger på spillefilm, fjernes. Den eneste begrensningen ligger i at man ikke kan bruke de pengene til filmer

som allerede har fått penger fra Oslo. Så det kan heller ikke være den sentraliseringen, for det er en desentralisering. Da gjenstår det sannsynligvis at det er det faktum at den ene filmstillingen i Norsk filmkommisjon og de to årsverkene i Norsk filmkommisjon skal legges inn under samme paraplyen som Film-instituttet – det er den dramatiske filmsentraliseringen. Jeg mener det må være et slags nivå på å dokumentere hva man står og påstår. Når man sier at det er en dramatisk sentralisering, må man komme opp her og si hva denne sentraliseringen består i. Ellers er det umulig å føre diskusjoner.

Jeg har sett at Filmkommisjonens leder, Truls Kontny, skriver tåredryppende innlegg om sin egen stilling i avisen, og at det er dramatisk for norsk filmverden at han skal være under Norsk film-institutt. Jeg tror norsk filmbransje kommer til å leve veldig godt med det.

Presidenten: Tove Karoline Knutsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Tove Karoline Knutsen (A) [23:15:13]: Jeg har bare lyst til å støtte statsråden i det han sa nå. Sjøl om et sånt stort institutt med en leder og et styre kan virke som en tung maktkonsentrasjon, er jeg faktisk ganske sikker på at det nye film-instituttet kommer til å bli en mye ryddigere organisering av filmfeltet enn det vi har i dag, hvor det ligger mange litt ulike og til dels motstridende oppgaver i en og samme enhet. Jeg tipper at det nye instituttet vil få en mye ryddigere og mer oversiktlig organisering.

Så til representanten Karin S. Woldseth: Ja, både statlige og regionale midler i de regionale fondene kan brukes til alle formater, også langfilm. Den ene begrensningen ligger i at de statlige midlene ikke skal gå til å toppfinansiere dem som har fått støtte fra Norsk filmfond fra før. Men det er fullt mulig for regionale aktører å bruke de statlige midlene man har i fondene, til å fortelle egne historier, de regionale historiene. Det er det som er det spennende, som er det nye, og som er det fantastiske med det som de regionale fondene fra nå av kommer til å representere.

Presidenten: Olemic Thommessen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Olemic Thommessen (H) [23:16:42]: Sentraliseringen ligger selvsagt i at all makt samles i det nye filmfondet. Vi har gjort det helt klart at det er under sterk tvil vi går inn for den samlingen. Det som har vært en viktig forutsetning fra Høyres side, er at vi greier, når dette skjer i Oslo, å bygge opp miljøer utover i landet, som kan være en reell motkraft til dette. Jeg har i denne debatten forsøkt å påpeke en rekke forhold som handler om akkurat det, nemlig hva som skal til for å bygge opp de miljøene.

Denne debatten har tydeligere enn noen gang vist, nettopp som jeg sa, at alle piler peker til Oslo. Det er i Oslo pengene blir liggende, det er i Oslo makten over programmeringen blir liggende, det er i Oslo hele – hva skal jeg si – tyngdepunktet av både penger og kompetanse blir liggende. Det er klart at det dreier seg om en sterk sentralisering,

og de signalene som Regjeringen selv har pekt på, fordi Regjeringen selv har vært oppmerksom på dette, er etter min oppfatning ikke tilfredsstillende.

Statsråd Trond Giske [23:18:05]: Representanten Thommessen har brukt opp taletiden sin, så jeg skal ikke plage ham med nye runder med dette. Men jeg vil bare kort si at hvis Thommessen virkelig mente det han sa, burde han for det første støttet Regjeringen og stortingsflertallet i at vi bør ha politisk debatt om de ulike pottene innenfor dette nye instituttet, slik at ikke all makt konsentres der, men at vi også får en åpen diskusjon om prioriteringene. Jeg mener at her går Høyre selv inn for en sentralisering.

Så kan det jo ikke være å gi de regionale filmfondene en alternativt makt å si at jo, dere skal få lov til å bruke hovedpotten av pengene som dere har fått av staten, på de filmene som Norsk filmfond har bestemt skal lages. Det er jo bare en annen kanalisering, det forandrer ingenting av Norsk filmfonds prioriteringer. Det er bare å få litt ekstra penger fra de regionale – man bruker egentlig opp de regionale filmfondenes muskelkraft til bare å putte penger inn i de prioriteringene som Filmfondet gjør, så det er å styrke sentraliseringen, ikke å svekke den. Så jeg forstår det ikke. Men, vel, vi får fortsette diskusjonen i andre sammenhenger. Det er i hvert fall en kraftig styrking av de regionale filmfondene, som skjer både gjennom meldingen og ikke minst, selvsagt, gjennom de pengene vi bruker på de regionale filmfondene.

Til slutt vil jeg si at nå har vi diskutert årsverk – jeg vet ikke hvor mange årsverk, noen få – for Filminstituttet, som driver med arkiv, og to årsverk i Bergen, hvor man driver med filmkommisjon, og vi har diskutert om filmfondene regionalt skal kunne gi penger til de filmene som Norsk filmfond har bestemt skal lages, eller ikke.

Det er jo detaljer, så vi må kanskje i denne debatten også få fram at dette faktisk er en historisk dag for norsk film, fordi et samlet storting slutter seg til alle de fire ganger tre, altså tolv, hovedmålene for en ambisiøs filmpolitikk, slutter seg til hovedlinjene i strukturendringene, og slutter seg til at vi nå skal gjennomføre tidenes satsing på film. Det er en styrke for norsk filmbransje at vi er samlet om det, og at komiteen faktisk i de store linjene er samstemt. Det betyr at vi i denne salen er villige til å forplikte oss også med hensyn til budsjettene framover og si at norsk film skal løftes i Norge og internasjonalt. Vi skal rett og slett bli en filmnasjon.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

(Votering, se side 3550)

S a k n r . 1 5

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om endring i kringkastingsavgifta for 2007 og omlegging av avgiftsinnkrevjinga i NRK (Innst. S. nr. 266 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 63 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Espen Johnsen (A) [23:21:40] (ordfører for saka): Det er eit breitt fleirtal i komiteen som sluttar seg til proposisjonen frå Regjeringa om endringar i lisensinnkrevjinga og reduksjon i kringkastingsavgifta for 2007.

Lisenssaka har vore diskutert fleire gonger i løpet av vinteren og våren. Bakgrunnen har vore at NRK i førre stortingsperiode blei pålagt å leggje om sine rekneskapsrutinar, slik at periodane for innbetaling av lisensen skulle følgje kalenderåret. Grunnen var at NRK blei pålagt moms.

I budsjettet for i år følgde stortingsfleirtalet dette opp og vedtok at omlegging av lisensinnkrevjinga skulle følgje kalenderåret, mens lisensbetalarane skulle betale like mykje som før, på same tid som før, og få sjå like mykje fjernsyn som før.

Lisensbetalarane skulle med andre ord ikkje merke nokon forskjell, sjølv om rekneskapsførselen i NRK blei endra.

Eg vil framleis hevde at det hadde vore fullt mogleg å gjennomføre det Stortinget vedtok før jul i fjor, utan at det på nokon måte ville gått ut over eller ramma fjernsynssjåarane på nokon måte. Departementet var også innstilt på det.

Når det likevel viste seg at dei økonomiske konsekvensane for NRK sin del ville bli så store som NRK sa dei ville bli, var det rett av Regjeringa å leggje fram ei ny sak for Stortinget.

Det justerte forslaget Regjeringa har kome med, vartek i det vesentlege dei føresetnadene regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti la til grunn – med unntak av at vi framover må betale lisensen innan 31. januar og 31. juli, og at det for 2007 blir ein rabatt i lisensen på 346 kroner.

Ein sikrar NRK sin økonomi og likviditet, og ein sikrar at TV-sjåarane får sjå like mykje fjernsyn som før, og til same pris. Det er det aller viktigaste.

Det er eit breitt fleirtal, alle partia med unntak av Framstegspartiet, som no står bak den nye modellen for lisensinnkrevjing og den reduksjonen i kringkastingsavgifta for 2007 som Regjeringa har foreslått.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [23:23:46]: De er vel godt kjent i denne sal at Fremskrittspartiet ønsker en omorganisering av NRK og en reduksjon og på sikt en avvikling av lisensen. Jeg skal la det forholdet ligge i denne sammenheng.

De endringer som var planlagt når det gjaldt lisensen, skapte betydelig usikkerhet i desember-januar. Vi tolker det slik at fremlegget som vi nå behandler, vil rydde opp i dette. Men Fremskrittspartiet mener at lisensbetalerne ikke skal svi for den rentesmellen som kommer. Riktig-

nok er det bare 5 kr pr. lisens det er snakk om, men for Fremskrittspartiet handler dette også om en prinsipiell tilnærming.

Jeg tar derfor opp det forslaget som er å finne i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

(Votering, se side 3550)

S a k n r . 1 6

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag til endring i instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. S. nr. 220 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3551)

S a k n r . 1 7

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om årsmelding for 2006 fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. S. nr. 221 (2006-2007), jf. Dokument nr. 4 (2006-2007))

Lodve Solholm (FrP) [23:26:33] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Stortinget skal i dag handsame årsmeldinga for 2006 frå Stortinget sin ombudsmann for forvaltninga, Dokument nr. 4 for 2006-2007.

Komiteen er samstemt i det meste, med unntak av eit lite avsnitt om språkleg jamstilling. Eg reknar med at representantar frå fleirtalet grunngir dette sjølv.

Det er rett å peike på ombodsmannen sin viktige funksjon i eit ope, pluralistisk og demokratisk samfunn. Ein kan vel seie det slik at ordninga med ein ombudsmann for forvaltninga har vore vellukka, og det er rett å seie at mange land har kopiert ordninga. Når vi er med og driv fram demokratiutviklinga i andre land, er ein institusjon som ombodsmannen for forvaltninga med som ein del av opplegget. Det er òg interessant å leggje merke til at ordet «ombudsmann» er eit ord som er brukt i mange språk.

Eg synest det er rett og rimeleg å gi ros til ombodsmannen for det arbeidet som har vore utført. Ein legg merke til at talet på saker som har vore tekne opp på eige initiativ, er aukande. Dette gir funksjonen eit sterkare element av dynamikk. Men det er viktig å peike på at dette ikkje må gå ut over det andre arbeidet.

Komiteen finn årsmeldinga innholdsrik, informativ og godt strukturert. Årsmeldinga gir eit særst godt bilete av ei rekkje ulike problemstillingar i høve ulike forvaltningsområde, samstundes som ho tek opp brukarane sin situasjon, stilt overfor forvaltninga si praktisering av lover og forskrifter. Lovgivinga er ein dynamisk prosess der det alltid vil vere rom for betringar. Årsmeldinga er eit godt instrument til å vurdere korleis enkelte lover og forskrifter verkar i praksis.

Det skal ikkje utøvast urett mot den einskilde borgaren. Dette er eit viktig prinsipp i ein rettsstat og eit viktig grunnlag for ombodsmannen sin kontrollfunksjon.

Ombodsmannen reiser i kapittel III spørsmålet om avgrensing av den offentlege forvaltninga og såleis av Sivilombodsmannen sitt arbeidsområde. Det er vist til utviklinga der delar av den offentlege forvaltninga blir organisert i eigne rettssubjekt, og dei følgjer det kan få for forvaltningslova og offentleglova sine verkeområde.

Komiteen viser til instruksen for ombodsmannen, der det i § 1 heiter:

«Stortingets ombudsmann for forvaltningen – Sivilombodsmannen – skal arbeide for at det i den offentlige forvaltning ikke blir gjort urett mot den enkelte borger og at embets- og tjenestemenn og andre som virker i forvaltningens tjeneste ikke gjør feil eller forsømmer sine plikter.»

I 1980 kom formuleringa «den offentlige forvaltning» inn i ombodsmannslova § 4 til erstatning for «offentlige forvaltningsorganer». Lovendringa blei grunnlagt med at ombodsmannen sitt arbeidsområde også omfattar tilhøve der forvaltningsmynde blir utøvd av institusjonar som ikkje er organ i den offentlege forvaltninga.

Komiteen er samd med ombodsmannen i at dette er ei viktig problemstilling, og viser til at denne også er drøfta i høve til endringane som er vedtekne i offentleglova, jf. Innst. O. nr. 41 for 2005-2006. Med utgangspunkt i ombodsmannen si oppgåve med å forhindre at den einskilde borgar blir utsett for feil eller urett av forvaltninga, vil det ikkje vere i tråd med intensjonane bak ombodsmannsordninga om det blir gitt høve til å organisere seg bort frå ombodsmannen sitt arbeidsområde.

Det er òg heilt klart etter komiteen si meining at sjølvstendige rettssubjekt som utøver forvaltningsoppgåver, fell inn under ombodsmannen sitt ansvarsområde. Det er også slik, som det også er skrive i årsmeldinga, at sjølvstendige rettssubjekt med verksemdar knytte til offentlege interesser òg vil kome inn under ombodsmannen sin kontroll. Vanleg kontroll av dette ligg til Riksrevisjonen eller politiske styringsorgan.

Komiteen har merka seg at ombodsmannen har bede Regjeringa gjere greie for om innføring av moms på advokattjenester kan vere i strid med Grunnlova § 98. Vi ser fram til denne utgreiinga.

Vidare er vi også merksame på ombodsmannen si otte over at ytringsfridomen til offentleg tilsette synest å vere under press, trass i grunnlovsendringa som vart gjord i 2004. Føremålet med denne endringa var nett å styrkje den fridomen, at offentleg tilsette kunne ytre seg fritt.

26 klager som ombodsmannen mottok i 2006, var saker som omhandla barnevernet. Dette er vanskelege saker, der barnet er den sentrale parten, og der det er mange kryssande interesser. Dei er sterkt kjensleladde. Dei fleste av desse sakene kunne ikkje ombodsmannen handsame. Det er derfor viktig og riktig det initiativet som ombodsmannen har teke for å få til eit forskingsprosjekt om kvalitetskontroll av dei sakene barnevernet ikkje vil handsame.

Kvart år kjem det inn ei rekkje klager frå grunneigarar som har fått avslag på søknad om dispensasjon for å bygge i strandsona. Dette er saker som er i grenseområdet mellom forvaltning og politikk. Sett ut frå det må ombudsmannen si rolle avgrensast til å peike på om det er feil bruk av lova, eller om det er feil forvaltningsmessig hand-saming.

Med desse orda legg komiteen fram innstillinga om sivilombudsmannen si årsmelding for 2006.

Svein Roald Hansen (A) [23:32:57]: Sivilombudsmannen har levert en årsmelding for 2006 som er omfattende, informativ og godt strukturert – og i år også med bilde.

Saksordføreren kommenterte de fleste viktige sidene av årsmeldingen, så jeg skal bare konsentrere meg om noen få av problemstillingene.

Ombudsmannen reiser i årsmeldingen spørsmålet om avgrensning av den offentlige forvaltning og således av sivilombudsmannens ansvarsområde. Det er en viktig problemstilling i lys av den utvikling som er skjedd innen organiseringen av offentlig forvaltning.

Utgangspunktet må være at det ikke skal være mulig å organisere seg vekk fra sivilombudsmannens kritiske blikk. Komiteen er derfor enig med sivilombudsmannen i at selvstendige rettssubjekter faller inn under ombudsmannens ansvarsområde når deres virksomhet er knyttet til forvaltningsoppgaver eller bestemte offentlige interesser. Men det må understrekes at dette må ses i sammenheng med sivilombudsmannens instruks, som altså gjelder å se til at den enkelte borger ikke utsettes for urett av forvaltningen.

Det må og skal være en grenseoppgang mellom dette ansvaret og ansvaret for andre typer kontroll med forvaltningen generelt, også det som er organisert som selvstendige rettssubjekter. Den siste form for kontroll vil tilligge Riksrevisjonen og/eller organenes politiske styringsmyndigheter.

Denne problemstillingen gjelder også et annet tema som omtales i årsmeldingen, nemlig klagesaker som gjelder dispensasjoner i strandsonen. Sivilombudsmannen bruker i sin beskrivelse av arbeidet med de klager som mottas om slike saker, formuleringer som kan reise spørsmål om denne grenseoppgangen er tilstrekkelig klar.

Når sivilombudsmannen ber om Miljøverndepartementets syn på hvorvidt dagens dispensasjonspraksis er i overensstemmelse med de nasjonale målsettingene som har vært uttrykt vedrørende strandsonen, uttrykker han seg på en måte som kan reise tvil om det er urett mot enkeltborgere som kontrolleres, eller om det likner mer på en mer tradisjonell forvaltningskontroll. Det siste tilligger Riksrevisjonen.

La meg også understreke komiteens påpekning av behovet for å balansere ressursbruken mellom de klagesaker ombudsmannen får inn, og de saker han tar opp på eget initiativ. Det siste er utvilsomt en viktig del av sivilombudsmannens oppgave. Men omfanget må ikke bli så stort at det går ut over behandlingsskapiteten når det gjelder

de saker som kommer inn, og som nødvendigvis må ha førsteprioritet.

Sivilombudsmannen får i innstillingen vel begrunnet ros i tilknytning til årsberetningen. Derfor vil jeg tillate meg å peke på én ting som forundrer. Sivilombudsmannen bruker 5 1/2 side i sin årsmelding til å argumentere for en omkamp på et vedtak som et enstemmig odelsting fattet så sent som i fjor. Det er, for å bruke et parlamentarisk uttrykk: utidig – spesielt fordi det i debatten ble gjort helt klart at lovendringen ikke skulle medføre materielle endringer i sivilombudsmannens innsynsrett.

Når det gjelder flertallets merknad om bruk av nynorsk, er det jo sånn at loven unntar bl.a. sivilombudsmannen fra å måtte benytte begge målformer. Det er altså en henstilling. Loven forbyr jo ikke sivilombudsmannen å gjøre det i noen av de sakene han også framlegger for Stortinget. Sivilombudsmannen behersker jo det målføret utmerket, så jeg tror ikke det skulle by på problemer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

(Votering, se side 3551)

S a k n r . 1 8

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om særskilt melding fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen. Ombudsmannens undersøkelse av Politiets utlendingsinternat på Trandum (Innst. S. nr. 246 (2006-2007), jf. Dokument nr. 4:1 (2006-2007))

Ola T. Lånke (KrF) [23:37:00] (ordfører for saken): Forholdene ved politiets utlendingsinternat på Trandum var kritikkverdige da Sivilombudsmannen besøkte stedet i mars 2006. Sivilombudsmannen grep fatt i saken, og alt tyder på at besøket og oppfølgingen av det satte forgang i arbeidet med å bedre forholdene.

Med unntak av Fremskrittspartiet, som har noen egne synspunkter og forslag, står komiteen samlet i sine merknader i denne saken.

Bakgrunnen for opprettelsen av utlendingsinternatet var kritikk fra flere hold om at de personer dette gjelder, ble plassert i vanlige fengsler sammen med personer som var dømt for straffbare forhold. En av instansene som tok opp dette, var Europarådets torturkomite, CPT.

Av rent konkrete forhold ved internatet har Sivilombudsmannen bl.a. tatt opp forhold rundt sikkerhetscellene og tvangsbruk, kommunikasjonskontroll, samtykke til internering, bruk av innleide vektere, aktivitetstilbudet til de internerte, mattilbudet og inspeksjoner. Jeg skal bare kort si litt om noen av disse forholdene.

Det bør være en selvfølge at folk lever under skikkelige forhold selv om de er i et utreiseinternat og forhåpentligvis bare skal være der i kort tid. Frysetørret middagsmat er f.eks. ikke hva vi bør tilby, og heldigvis er det blitt endret. Det samme gjelder forholdene i sikkerhetscellene. Disse ble også omtalt som «unsuitable for detention of any kind» – upassende for forvaring av noe slag – av CPT. Slike uttalelser kan vi ikke være bekjent av å få.

Inspeksjoner av internatet hver halvtime kan også virke ganske voldsomt, må vi innrømme. Særlig om natten må det ha virket forstyrrende. Samtidig er det viktig å understreke at hyppige inspeksjoner kan være nødvendig for å ivareta sikkerheten og tryggheten til dem som oppholder seg der. Men dette må gjøres på en måte som ikke virker krenkende, og som ivaretar den enkeltes rett til privatliv.

Noe av det aller mest alvorlige som framkommer i Sivilombudsmannens rapport, er mangelen på regelverk. Det er kritikkverdig at internatet har vært i drift så lenge uten at det har vært utarbeidet klare regler forankret i lov og forskrift for driften av internatet og for bruken av frihetsberøvende tiltak, makt og tvang.

Parallelt med behandlingen av denne saken i kontroll- og konstitusjonskomiteen har kommunal- og forvaltningskomiteen hatt lovendringer til behandling som gir den nødvendige lovforankring for driften av utlendingsinternatet. Denne saken er nylig behandlet her i salen. Sivilombudsmannen gir kommentarer til lovtutkastet i sitt dokument, og han er positiv til de nye lovreglene. Så langt jeg kan se, vil regelverket bedre og rette opp de kritikkverdige forholdene Sivilombudsmannen har tatt opp.

Sivilombudsmannen har også tatt til orde for å opprette et eksternt tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av internatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der. Dette stiller komiteen seg positivt til.

Så langt har det både vært tvangsinternerte og personer som har underskrevet samtykkeerklæringer, på Trandum. Dette har ikke vært noen heldig kombinasjon. Med det nye regelverket skal det ikke lenger åpnes for personer i utlendingsinternatet etter samtykke. Det må finnes andre løsninger for disse.

En del – også familier med barn – oppholder seg i internatet over lengre tid. Deres behov for aktivitetstilbud av ulike slag har ikke vært godt nok ivaretatt så langt. Et nytt aktivitetshus er nå bygd, og det nye regelverket presiserer rett til fysisk aktivitet og opphold i friluft og at det skal tilbys et rimelig antall aktiviteter innendørs og uten-dørs. Dette regner jeg med blir fulgt opp i praksis.

Kristelig Folkeparti er spesielt opptatt av barnas situasjon på Trandum. Dette er ikke et sted hvor det burde vært barn. Kristelig Folkeparti fremmet derfor forslag ved lovbehandlingen for bedre å ivareta de barna som er i en slik situasjon at de skal interneres. Jeg håper det raskt blir funnet andre løsninger for disse barna.

Denne saken viser at det er nyttig at Sivilombudsmannen besøker forvaltningsorganer og institusjoner og undersøker forhold som virker kritikkverdige. Den videre saksgang tyder på at Sivilombudsmannens engasjement har hatt betydning for at kritikkverdige forhold er blitt rettet opp.

Carl I. Hagen (FrP) [23:42:38]: På en måte hadde jeg lyst til å holde et skikkelig tordeninnlegg når det gjelder innvandringspolitikk og behovet for lukkede mottak, men jeg vil nøye meg med å vise til våre særmerknader i komiteens innstilling og ta opp Fremskrittspartiets to forslag.

Presidenten: Representanten Carl I. Hagen har tatt opp de forslag han refererte til.

Inge Ryan (SV) [23:43:32]: Jeg skal starte med å gi ros til saksordføreren, som jeg synes la fram denne saken på en veldig god måte. Mye av det jeg hadde tenkt å si i mitt innlegg, det sa saksordføreren, så jeg skal ikke gjenta det, men slutter meg fullt og helt til alle de synspunkter som saksordfører Ola T. Lånke la fram.

Jeg vil også gi ros til Sivilombudsmannen, som har tatt tak i denne saken. Det er ingen tvil om at det har vært uverdige forhold på Trandum. Heldigvis kan vi se at forholdene i dag er bra, men vi vet at det er folk som har oppholdt seg der under uverdige forhold i over et år. At Sivilombudsmannen går inn i det, og at det fører til at vi får bedre forhold der, er veldig bra. Jeg håper at Sivilombudsmannen har fokus på den type saker også framover.

Så må jeg si at for min del og for SVs del må vi stille oss en del spørsmål. Hvor mange lignende saker har vi rundt omkring i Norge? Vi har så lett for å kritisere feil vi har gjort tidligere: Hva slags feil gjorde den norske stat, det norske samfunn, mot taterne? Hva slags feil har vi gjort mot ulike minoriteter opp gjennom årene – mot den samiske minoriteten, mot de reisende, osv. – som vi i dag faktisk må be om unnskyldning for? Vi vet at folk fra kongefamilien har måttet gå og be om unnskyldning på vegne av det norske folk. Men hva gjør vi feil i 2007? Skal vi virkelig ha flyktningleirer i Norge? Skal verdens beste land å bo i, ha flyktningleirer og, som Fremskrittspartiet vil, lukkede mottak? Jeg tror det blir nye runder hvor vi må be om unnskyldning for den måten vi velger å behandle folk på. Det som er avslørt på Trandum, er avslørt, men vi vet også at det fins andre steder der folk som søker asyl – og det å søke asyl er lovlig – blir behandlet på en uverdige måte. Derfor tror jeg vi skal ha langt større fokusering på hvordan vi behandler folk som kommer til landet, enten de søker asyl, eller det er andre årsaker til at de søker om å få komme inn til Norge.

Det er helt uverdige at vi opererer med flyktningleirer i Norge. Det trenger vi ikke i dette landet. Derfor må vi fokusere på det framover. Jeg må si jeg tar sterkt avstand fra den merknaden som Fremskrittspartiet har lagt inn, og det forslaget de har levert, om at man skal ha det enda strengere ved opphold i mottak og i måten man behandler denne gruppa på.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [23:46:30]: FN sin høkkommissær for flyktningar har hovudsetet sitt i Genève. Den som besøker UNHCR, blir møtt i foajeen av ein statue av Fridtjof Nansen. Vi blir altså møtte av ein som var med og lyfta fram uttrykka menneskeverd, internasjonal solidaritet og norsk engasjement på det feltet.

Det er ikkje tvil om at norsk flyktningpolitikk i dag inneheld vanskelege avvegingar. Men det kan heller ikkje vera tvil om at sivilombudsmannen sitt besøk på Trandum var høgst nødvendig og var ei viktig prioritering frå sivilombudsmannen si side. Det gav høve til korrigerering av ein kurs som neppe kunne seiast å vera i Nansens ånd.

Eg skal ikkje leggja så mykje til. Eg vil òg gi ros til saksordføraren, som har leidd oss gjennom denne saka både med merknadene som eit breitt fleirtal står bak, og med innlegget sitt i dag. Men eg synest det er trist at ikkje eit samla storting kan stå bak desse merknadene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.

(Votering, se side 3551)

S a k n r . 1 9

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2006 (Innst. S. nr. 218 (2006-2007), jf. Dokument nr. 2 (2006-2007))

Carl I. Hagen (FrP) [23:48:42] (ordfører for saken): Det er en samstemt komite som merker seg at 2006 var det første året i en ny strategisk planperiode for Riksrevisjonen hvor det fokuseres på en omlegging til en mer helhetlig rapportering til Stortinget.

Komiteen sier seg også samstemt fornøyd med at Riksrevisjonen nå retter oppmerksomheten mot korrupsjon og misligheter i det offentlige ved at de ser viktigheten av å bygge en motmakt mot tendensen til at korrupsjon utvikler seg. Riksrevisjonens bestrebelser med å innrette revisjonen slik at revisjonen blir bidragsyter til å bekjempe økonomisk kriminalitet og skjerpet kontroll med statlige innkjøp, er helt på linje også med komiteens prioriteringer.

Videre har komiteen merket seg at rapportering til Stortinget i Dokument nr. 1 ble lagt om høsten 2005, idet Riksrevisjonen nå rapporterer mer helhetlig om departementenes forvaltning og gjennomføring av budsjettene. I denne forbindelse ser komiteen at Riksrevisjonen har besluttet å endre sin planperiode slik at revisjonsåret løper fra 1. mai til 30. april. Dette vil bety at virksomhetene vil motta avsluttende revisjonsbrev innen 31. mai etter regnskapsåret, og at tidspunktet for rapporteringen til Stortinget vil bli fremskyndet slik at Dokument nr. 1 vil bli fremlagt for Stortinget når Stortinget trer sammen i begynnelsen av oktober. Komiteen tror dette vil være en fornuftig ordning også for komiteens arbeid med disse sakene i Stortinget.

Videre har vi merket oss at Riksrevisjonen i 2006 besluttet å opprette en enhet med ansvar for kapasitetsutvikling av riksrevisjoner i utvalgte samarbeidsland, og at man dermed kan bidra til utvikling av godt styresett og bekjempelse av korrupsjon i disse landene. I den sammenheng er det inngått en samarbeidsavtale mellom Utenriksdepartementet og Riksrevisjonen som skal sikre at Riksrevisjonens utviklingssamarbeid støtter opp om norske utviklings- og utenrikspolitiske mål, et samarbeid som komiteen ser meget positivt på, særlig i og med at bekjempelse av korrupsjon i mange utviklingsland kanskje vil være den beste form for bistand til disse landene, slik at man på lang sikt, hvis man får det til og får mer orden på styringen av sine land, ikke vil være så avhengig av årlig bistand.

Så er det et flertall i komiteen som overfor Riksrevisjonen, som ikke er bundet av målloven, påpeker at det er fullt mulig også for Riksrevisjonen å bruke sidemål. Det vet vi selvsagt at det er, men Fremskrittspartiet finner ingen grunn til å være med på en merknad, da vi har full tillit til at riksrevisor og riksrevisorkollegiet er klar over at de har anledning til å bruke sidemål dersom de ønsker det. Jeg har selvsagt også merket meg at det ikke fra flertallets side er fremmet noe forslag i noen som helst retning, verken om lovendringer eller noe som helst annet. Så dette er en vennligsinnet oppfordring. Vi ser ingen grunn til å være med på den.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [23:52:31]: Eg vil gjerne ta nokre minutt av Stortinget si tid ein sein kveldstime nettopp for å grunngi den merknaden som Framstegspartiet og Carl I. Hagen ikkje finn å kunna vera med på.

På 1800-talet valde Stortinget fem statsrevisorar for eitt år om gongen. Mellom 1883 og 1887 var ein av desse revisorane Arne Garborg. Han var ikkje berre ein av Noregs fremste intellektuelle, men også ein av dei som stod i bresjen for landsmålet. I hans tid som statsrevisor bad Stortinget, i 1885, regjeringa om

«at træffe fornøden Forføining til, at det norske Folkesprog som Skole- og officielt Sprog sidestilles med vort almindelige Skrift- og Bogsprog».

Dette jamstillingsvedtaket har seinare lege til grunn for norsk språkpolitikk.

Eit breitt fleirtal i komiteen står bak ein merknad som legg til grunn at Riksrevisjonen – i Arne Garborg si ånd – no skal bruka begge dei norske skriftspråka i sine publikasjonar. Venstre er ikkje representert i komiteen. Venstre stod bak og dreiv igjennom jamstillingsvedtaket i 1885. Eg kan vanskeleg sjå for meg at dei er usamde i dette. – Eg registrerer at eg konkurrerer med samtalar bak i salen, men eg synest faktisk at dette er verdt å ta med seg for kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Dei detaljerte reglane for målbruk i statstenesta i lov om målbruk i offentleg teneste gjeld ikkje for Riksrevisjonen, men det gjer derimot det overordna målet med lova: språkleg jamstilling i Noreg. Vi går ikkje inn for å endra lova, merknadene står jamsides lova og kastar lys over den vegen som Riksrevisjonen no skal gå. Fleirtalet i komiteen ber også Riksrevisjonen om å laga oversikter i sine årsmeldingar over fordelinga mellom nynorsk og bokmål i skriftene sine.

Riksrevisjonen er ein viktig institusjon i det norske samfunnet. Slik skal det vera. Orda deira veg tungt i det offentlege ordskiftet. Difor kan Riksrevisjonen også spela ei konstruktiv rolle i arbeidet for språkleg jamstilling. Det er det Stortinget i dag seier at Riksrevisjonen skal gjera.

I vekeavisa Dag og Tid den 1. juni, etter at innstillinga frå komiteen var kjend, uttalte riksrevisor Jørgen Kosmo:

«Vi skal selvsagt forsøke å etterkomme komiteens ønske om å levere rapporter på nynorsk, i den grad det er mulig ut fra de ressurser vi disponerer.»

Eg synest det er eit imøtekommande svar, og legg til grunn at Riksrevisjonen så vel som andre av Stortinget

sine underlagde organ tek klare og kraftige signal frå Stortinget på djupt alvor. Det ligg i denne merknaden altså ei oppfordring om at dei ressursane som Riksrevisjonen disponerer, blir nytta i samsvar med Stortinget sine føresetnader.

Lat meg avslutta med å seia: Tidlegare statsrevisor Arne Garborg brukte også begge dei offisielle språka i Noreg. I 1890 gav han ut romanen «Hjaa ho mor». Same året kom den dansk-norske utgåva av same bok, då med tittelen «Hos Mama». Om nynorskversjonen skreiv han i eit brev til Bolette C. Pavels i 1890:

«Hvis De klarer å læse den om igjen, så læs den paa Dansk – og sig, om de synes den er bedre eller daarligere paa det Sprog. Det gjør mit Hjerte godt, at De synes den norske virker som Original. Det er jo heller ikke egentlig nogen Oversættelse – kun Gjenfortælling.»

Riksrevisjonen skal altså ikkje levera alt på begge språk, men variera. Det ser vi fram til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 19.

(Votering, se side 3551)

S a k n r . 2 0

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli-31. desember 2006 (Innst. S. nr. 222 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3551)

T h o r b j ø r n J a g l a n d gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–20.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå tolltariffer og GSP-ordningen og vurdere hvordan sammenhengen mellom norsk utviklingspolitikk og handelspolitikk kan styrkes på dette området, og orientere Stortinget om dette på egnet måte.

II

Dokument nr. 8:38 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagfinn Høybråten, May-Helen Molvær Grimstad og Line Henriette Holten Hjemdal om preferansebehandling og redusert toll for å fremme økt handel med utviklingsland, II – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 27 (2006-2007) – om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 17 (2006-2007) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 28 (2006-2007) – om samarbeidet i NATO i 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 16 (2006-2007) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 29 (2006-2007) – om Noregs deltaking i Europarådet i 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Dokument nr. 13 (2006-2007) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 18 (2006-2007) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram 7 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5–7, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslagene nr. 5–7, fra Kristelig Folkeparti, tas opp til votering.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utelukke investeringer i tobakksprodusenter fra referanseindeksen og investeringsuniverset til Statens pensjonsfond – Utland.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere om «best i klassen»-investeringer i børsnoterte aksjer kan legges som en føring for mindre deler av forvaltningskapitalen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere om investeringer i mikrokredittfond og venturefond, med tilleggskrav om bærekraftig utvikling, kan være aktuelle investeringsalternativer i forbindelse med en utvidelse av Statens pensjonsfond – Utlands investeringsmuligheter til ikke-børsnoterte aktivaklasser.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.06.08)

Presidenten: Forslagene nr. 1–4, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for å etablere et norsk kapitalforvaltermiljø med bakgrunn i investeringene som foretas gjennom Statens pensjonsfond – Utland. Dette kan fortrinnsvis gjøres ved at utenlandske forvalterselskap pålegges å opprette eller utvide sin norske virksomhet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et infrastrukturfond, pålydende 300 mrd. kroner. Avkastningen øremerkes veginvesteringer med 70 pst., jernbane- og kollektivtiltak, inkludert bussbasert kollektivtrafikk 25 pst. og bredbånd 5 pst. Fondet etableres over tre år hvor 100 mrd. kroner av årlige inntekter fra petroleumsvirksomheten avsettes inntil fondet er fullfinansiert. Fondet skal følge de samme investeringsprinsipper som Statens pensjonsfond – Utland.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et fond for energi- og petroleumsforskning pålydende 10 mrd. kroner. Fondet skal bidra til å sikre nødvendig teknologisk forskning og utvikling og sikre den globale konkurransevnen i næringen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere følgende investeringsstrategi for Statens pensjonsfond – Utland:

- Aksjer 40 pst. (intervall 35 pst.-45 pst.)
- Obligasjoner 50 pst. (intervall 45 pst.-55 pst.)
- Eiendom 10 pst. (intervall 5 pst.-15 pst.)»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.06.28)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 24 (2006-2007) – om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten har Christian Tybring-Gjedde satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:57 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om videreutvikling av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – Utland – bifalles ikke.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:57 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om videreutvikling av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – Utland – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 80 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.07.19)

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 3 (2006-2007) – Statsrekneskapen for 2006 – blir å legges ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det voteres over forslag fra representanten Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 29.mai 2007.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer i foretakspensjonsloven, slik at det klart fremgår at grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, er i tråd med folketrygdloven.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.07.53)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre

Det voteres først over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om nasjonal plan for forvaltning av filmmateriell.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ikke legge begrensninger på investeringer som gjøres av de regionale filmfondene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 63 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.08.35)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å sørge for at Norsk filmkommisjon fortsatt blir en selvstendig enhet med sitt hovedsete i Bergen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.08.54)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 22 (2006-2007) – Veiviseren. For det norske filmloftet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten har Ulf Erik Knudsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at for 2007 skal kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 1 623 kroner eksklusiv merverdiavgift.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at for 2007 skal kringkastingsavgifta for fjernsynsmottakarar vere 1 628 kroner ekskl. meirverdiavgift.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 81 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.09.40)

Votering i sak nr. 16

Komiteen hadde innstilt:

I

I Instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endring:

§ 12 annet ledd nytt siste punktum skal lyde:

I meldingen skal ombudsmannen også orientere om sitt arbeid med å overvåke og kontrollere at offentlig forvaltning respekterer og sikrer menneskerettighetene.

II

Endringen trer i kraft 1. juli 2007.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 17

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 4 (2006-2007) – om årsmelding for 2006 fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten har Carl I. Hagen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen umiddelbart sørge for det nødvendige antall plasser i lukkede mottak for ID-løse asylsøkere, asylsøkere som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko, samt asylsøkere som har fått avslag på sine asylsøknader inntil utvisning er effektivert.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I statsbudsjettet for 2007 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
690		Utlendingsdirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter, statlige mottak, økes med	10 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser, økes med	40 000 000»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.10.28)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 4:1 (2006-2007) – om særskilt melding fra Sivilombudsmannen. Ombudsmannens undersøkelse av Politiets utlendingsinternat på Trandum – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 19

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 2 (2006-2007) – Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 20

Komiteen hadde innstilt:

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli- 31. desember 2006 – vedkommende:

Statsministerens kontor
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Barne- og likestillingsdepartementet
Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og politidepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kultur- og kirke departementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Miljøverndepartementet

Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet og
Utenriksdepartementet – utviklingssaker
– vedlegges protokollen.

S a k n r . 2 1

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger
noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Møtet hevet kl. 00.15.
